ŞTIINŢA ŞI TEHNICA PENTRU
TOŢI SERIA MEDICINA

ACUPUNCTURA — un mit, o ştiinţă

Dr. C IONESCU-TIRGOVIŞTE

EDITURA MEDICALA BUCUREŞTI 1985

COLECŢIA „ŞTIINŢA ŞI TEHNICA PENTRU TOŢI' apare sub egida CONSILIULUI NAŢIONAL PENTRU ŞTIINŢA ŞI TEHNOLOGIE

CUPRINS

Pag.

llliic'iiln **de** istorie..... 5
InrMpiil do istorie în China..... 15
t, ÎMI /l şl Kong Zi..... 19
llinli', oînd şi cum a apărut acupunctura 30
Crimi'lo tratate de acupunctura 41
Ihwlrul medic Bian Que (Pien Ts'Iao)..... 53
(It'iilnlul Ilua Tuo (141—203)..... 61
Afiipuncttira în antichitatea tîrzie..... 64
l'nlfulul Medical Imperial..... 71
Acupunctura în cursul dinastiei Yuan mongole (1279—
INfIII)..... (JI
Acupunctura în perioada dinastiei Ming (1368—1644) 84
'ferlniula de regres a acupuncturii (1644—1949) 90
Acupunctura în Europa înaintea secolului al XX-lea 95
H*vlrlnu!nlul acupuncturii a avut loc în Europa 101
*•• upimrtura în România..... 106
ni'pptul bioenergetic în viziune modernă 112
ifl/.lni meridianelor şi a punctelor de acupunctura 119
uptiiiclura şi electronica..... 131
iiiublologia şi acupunctura..... 137
de acţiune a acupuncturii..... 147

întreaga gîndire chineză, incluzînd miturile şi legendele, este dominată de concepţia unităţii tuturor fenomenelor din natură, conform căreia acestea se desfăşoară în acord cu o lege universală *(Dao),* avînd două componente contrare *(Yang* şi *Yin)* dar inseparabile şi complementare. Atît macrocosmosul (universul) cît şi microcosmosul (omul) sînt animate de neîntrerupte pulsaţii (unde), cu amplitudine diferită dar cu periodicitate constantă.

Unele teorii moderne leagă apariţia omului de inversiunea periodică a polilor magnetici ai planetei noastre, moment în care cîmpul magnetic al Terrei dispare pentru un timp. Aceasta înseamnă dispariţia temporară a blindajului realizat de cîmpul magnetic terestru faţă de radiaţiile cosmice, deci creşterea considerabilă a nivelului radiaţiei pe Pămînt. In ultimii 3 000 000 de ani se pare că polaritatea cîmpului magnetic s-a schimbat de patru ori. în aceste „perioade critice" creşterea nivelului radiaţiei cosmice ar fi dus la mutaţiile naturale ce au stat la baza apariţiei, de fiecare dată, a unei noi specii. Prima mutaţie s-ar fi produs deci cu .'{ 000 000 de ani în urmă, cînd din maimuţă ar fi apărut în sud-estul Africii *Homo Faber* (caracterizat prin mersul în poziţie verticală). Aceasta s-ar fi petrecut acum l 400 000 de ani, de cînd datează şi una din vetrele de foc descoperită în Kenya la Chesowanja. La o nouă Inversare a polului magnetic, ar fi apărut *Pitecantropul,* iar la următoarele, oamenii de *Neanderthal* şi, in l'ine, *Homo Sapiens.*

f

Pe teritoriul Chinei, fiinţele umane există de cel puţin 500 000 de ani, perioadă în care a trăit *omul de Beijing,* descoperit arheologic în anul 1921 ; aşa cum o atestă vetrele de foc descoperite, acesta poseda tehnica aprinderii focului. Un schelet de om descoperit pe valea Fluviului Galben vine să ateste că în acea regiune trăiau oameni în urmă cu 50 000 de ani.

Cînd începe însă istoria Chinei ? Prima dinastie chi-. neză atestată scriptic este dinastia Shang (Yin), care a durat între anii 1766 şi 1122 î.e.n. ; în scrierile vechi se fac însă referiri la o dinastie anterioară, Xia, care ar fi domnit între 2033 şi 1766 î.e.n. Aceleaşi scrieri menţionează ca întemeietori ai civilizaţiei chineze trei împăraţi legendari ale căror origine şi fapte alunecă adeseori în mit. Dar chiar dacă personalitatea lor, aşa cum ne este transmisă de legendă, a fost plămădită din fapte ce pot fi atribuite mai multor împăraţi sau înţelepţi, nu trebuie să ne îndoim că cei trei împăraţi mitici [Fu Xi (cea 2953—2838 î.e.n.,) ; Shen Nong (cea 2900—2798 î.e.n.) şi Huang Di (cea 2797—2696 î.e.n.)] au trăit aievea şi că au pus bazele unei civilizaţii ce avea să joace un mare rol în dezvoltarea omenirii (fig. 1).

Deşi cele mai vechi inscripţii descoperite — zgî-riate pe oase de animale sau pe carapace de broască ţestoasă — datează din secolele al XlX-lea — al Xll-lea î.e.n., în unele cărţi antice se afirmă că oamenii ştiau să scrie încă din vremea împăraţilor legendari.

Lui *Fu Xi,* primul dintre aceştia, i se atribuie elaborarea conceptelor fundamentale chineze asupra universului. Se spune că Fu Xi sihăstrea în Munţii de Răsărit şi-şi petrecea timpul observînd cu atenţie Cerul şi Pămîntul. Astfel el a putut delimita „Palatul central al cerului", marcat de Steaua Polară, şi observa traiec-toriile stelelor şi Soarelui, ca şi corelaţia dintre mersul

Fig. 1. — Stampă japoneză prezentîndu-i pe cei trei împăraţi mitici : Fu Xi, Shen Nong şi Huang Di.

nstrelor şi ciclul anotimpurilor pe Pămînt. Lui i s-ar datora primul calendar lunaro-solar, împărţit în 12 luni.

Atent la ceea ce se petrecea pe Pămînt, Fu Xi a presupus că alternanţele zi-noapte, iarnă-vară, cald-l'rig depind de ritmul mişcării planetelor. Interdependenţa fenomenelor „din Cer" şi a celor „de pe Pă-iitint" 1-a făcut să intuiască existenţa unei forţe universale *(Qi),* care guvernează atît mişcarea astrelor, ctt şi manifestările ciclice ale vieţii terestre. Ciclicita-

tea este dictată de alternanţa regulată a celor două principii opuse ca sens : *Yang,* notat cu o linie continuă (---), şi *Yin,* notat cu o linie întreruptă (•----------)•

Fu Xi a imaginat apoi cele 8 trigrame (simboluri compuse din cîte trei linii) care indică evoluţia raporturi- lor între *Yang* şi *Yin,* şi anumej qian - (Cer) ; dui —— (lac) ; li ~ — (foc); zhen —— (tunet) ; xunmz (vînt) ; kan —— (apă) ; gen ^^ (munţi) ; kun ^^ (pămînt) (fig. 2).

Qian ( ) principiul *Yang,* este asimilat sexului masculin iar kun (——), principiul Yin, este asimilat sexului feminin. De altfel, raportul Yang-Yin este exprimat simbolic şi în prezentarea lui Fu Xi (Yang) alături de soţia sa Nii Wa (Yin) : Fu Xi ţine echerul (Yin, Pămîntul) în mîna sa stîngă (Yang), în timp ce Nu Wa ţine compasul (Yang, Cerul) în mîna dreaptă (Yin).

Combinînd două cîte două cele 8 trigrame, se obţin 64 de hexagrame prin care, conform celebrei lucrări antice „Yi Jing" („Cartea mutaţiilor" sau a „schimbărilor"), despre care vom mai vorbi, poate fi redată evoluţia ciclică a tuturor lucrurilor şi fenomenelor, inclusiv a celor biologice.

Construcţia trigramelor, izbitor de asemănătoare cu notaţia utilizată în prezent în limbajul ordinatoarelor, exprimă sintetic evoluţia posibilă a lucrurilor şi fenomenelor, într-o epocă în care nu se putea vorbi de matematică, algebră sau geometrie. Să fie această imagine grafică a trigramelor, limbajul transmis omului de către o altă civilizaţie ? Nu de un limbaj asemănător s-au folosit oamenii de ştiinţă moderni pentru a transmite în spaţiu mesajul nostru către alte posibile civilizaţii extraterestre ?

Revenind la Fu Xi, unele texte vechi îi atribuie, de asemenea, inventarea scrierii, precum şi faptul de

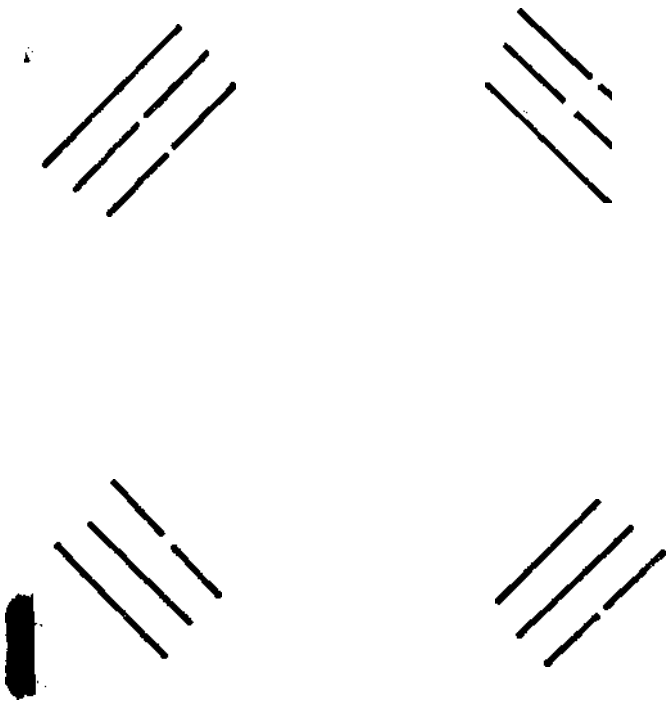

l''i(). 2. — Transformările, principiilor *Yang* (——) şi *Yin* *(----------)* redate prin trigramele lui Fu Xi.

.1 i fi învăţat pe oameni unele îndeletniciri practice, ca pescuitul şi creşterea animalelor domestice.

Shen Nong, al doilea împărat legendar, urmaş al lui Ku Xi, ar fi trăit cîndva între 2900 şi 2698 î.e.n. (după unii, chiar pe la 2838). Domnia sa s-a desfăşurat sub semnul focului („împăratul de Foc"). Este considerat

li

fondatorul agriculturii („Divinul Agricultor"), inventatorul plugului de lemn şi creatorul fitoterapiei, adică ai tratamentelor cu plante.

El cunoştea, în esenţa lor, puterea germinativă a pă-mîntului şi capacitatea miraculoasă a plantelor de a creşte, de a rodi şi de a tămădui.

Descrierea celor „cinci cereale fundamentale" poate fi considerată piatra de temelie pentru alimentaţia tradiţională, care ţine seama de „calităţile energetice" ale alimentelor, exprimate nu în calorii, ci în principii bio-active capabile să întreţină funcţia tuturor organelor interne, grupate, de asemenea, în cinci clase : găsim aici germenele celebrei teorii a „celor 5 transformări" (sau elemente), dezvoltată ulterior de clasicii acupuncturii.

Posesor al unei sensibilităţi ieşite din comun, Shen Nong a testat puterea vindecătoare a plantelor pe el însuşi. Aşa a reuşit să izoleze 365 de remedii împotriva bolilor, 40 provenite din substanţe minerale, 68 din produse animale şi 257 din plante, pe care le-a împărţit în trei categorii : netoxice, semitoxice şi otrăvuri. Grupul remediilor netoxice era, evident, cel mai important. Substanţele toxice erau folosite numai în cazuri excepţionale, cînd remediile netoxice şi antitoxice se dovedeau ineficiente.

Lui Shen Nong i se atribuie lucrarea *Pong Cao* („Herbarul"), care cuprinde descrierea tuturor plantelor cunoscute pe vremea aceea, şi primele indicaţii asupra proprietăţilor lor. Versiunea care ni s-a păstrat pare a data din timpul dinastiei Han de Răsărit (140—87 î.e.n.), cînd cifra 365 (zilele anului) este deseori folosită, pînă şi la numărul punctelor de acupunctura. Să mai menţionăm că hîrtia din fibre vegetale se fabrica încă de pe atunci.

Legenda atribuie lui Shen Nong inventarea celor „9 tipuri de ace de acupunctura", el contribuind alături

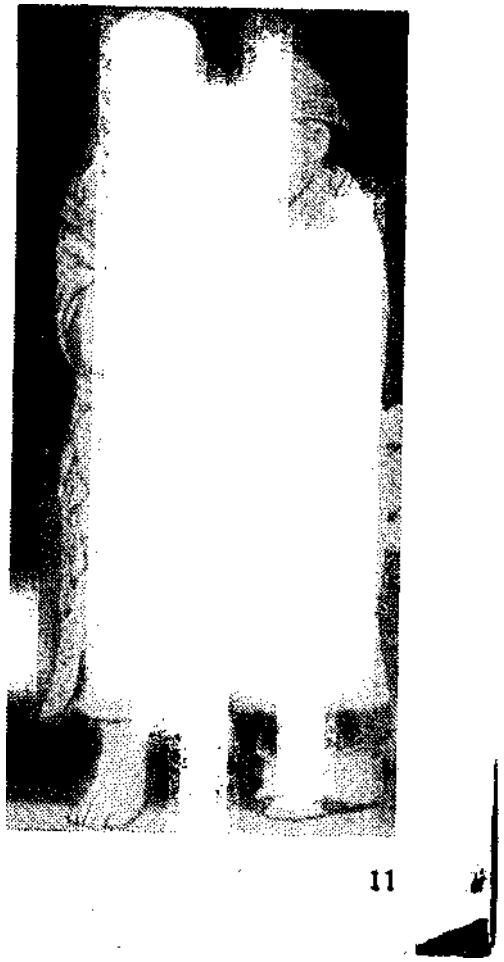

11

de ceilalţi împăraţi legendari, la fundamentarea bazelor teoretice şi practice ale artei miraculoase de vinde-i-iirc cu ajutorul acelor.

Domnia lui *Huang Di,* cel de al treilea împărat le-tfcndar, este plasată de istoriografi între 2797 şi 2696 l.c.n. (fig. 3). Urmaş al lui Shen Nong, Huang Di este

'•'!(/. 3. — Shen Nong (în Hru;a), împărat mai primitiv (desculţ, acoperit ii frunze), transmite "iMi'tnnele domniei lui > ; Di, exponentul '•tape de civilizaţie vansate (poartă în-i şi haine scumpe).

considerat unul dintre marii înţelepţi ai Chinei : i se atribuie, printre altele, inventarea scrierii (se pare, totuşi, inexistentă înainte de 1900 î.e.n.), a busolei (descoperită, se pare, în secolul al IV-lea î.e.n.), a bronzului (atribuit de asemenea, lui Yu Cel Mare, întemeietorul dinastiei, semilegendare Xia, care a trăit între 2200 şi 1766 î.e.n.), a roţii şi a celor 12 tonuri muzicale.

Se spune că supuşii săi erau iscusiţi în făurirea carelor şi a bărcilor şi îndemînatici în creşterea viermilor de mătase, împărăteasa însăşi dădea dovadă de o mare hărnicie în ţeserea pînzei de mătase. Huang Di şi-a învăţat supuşii să-şi construiască locuinţe şi să-şi facă veşminte, unelte de lucru şi de apărare, oamenii iden-tificîndu-1 cu *Pacea.*

Cum afirmam, lui Huang Di i se atribuie inventarea celor 12 note muzicale şi a raportului lor cu tonica, deci a gamei. Se povesteşte că el 1-a trimis pe ministrul său Ling Lun să cutreiere ţara pentru a găsi specia de bambus capabilă să dea „nota galbenă", de centru, care să servească drept diapazon. După ce 1-a găsit, a fost construit un flaut cu 5 note, perfecţionat apoi, cu o gamă pentru 12 note.

Interesul lui Huang Di pentru muzică se datora capacităţii sunetelor de a acţiona favorabil sau malefic asupra omului. De altfel şi vechii greci observaseră re laţia dintre muzică şi medicină : despre Asclepios, Zeul medicinii, se credea că descinde din Apollo, Zeul Soarelui, al luminii, al muzicii şi poeziei. Pînă în zilei; noastre vindecătorul african consideră muzica o forţf' magică cu ajutorul căreia poate pune un diagnostic s> aplica o terapie. Pitagora (560—500 î.e.n.), medic, mn tematician şi muzician, considera muzica un mijloc d< menţinere a echilibrului psihic al omului, iar Plator (427—347 î.e.n.) era plin de admiraţie pentru măiestria cu care medicii popoarelor tracice (din care făceau parte şi triburile geto-dacice), slujitori ai lui Zalmoxe, vindecau cu ajutorul muzicii, atît suferinţele fizice cît ţi pe cele psihice.

In fine, se afirmă că celebra lucrare medicală *Nei Jlng,* în care se pun bazele acupuncturii, este opera îm-pAraLului Huang Di ; el ar fi ordonat să fie adunate şi pri-lucrate toate datele existente pînă la el, privind apli-i'Hrca terapeutică a acelor de acupunctura. Cartea con-linuă să fie o sursă de inestimabile informaţii medicale (imfi în prezent.

Nei Jing este o operă extrem de complexă, scrisă •itib forma unui dialog între împăratul Huang Di — care l UIMO întrebări — şi medicul său Qi Bo — care răs-i'uiide. Dialogul redă în cuvinte simple cunoştinţele '!«-.spre corpul uman, esenţa energetică a funcţiei sale ..l interdependenţa lui cu întregul univers, din care nu H-prozintă decît o mică parte, supunîndu-se aceleiaşi l«'Ki care guvernează toate lucrurile şi fenomenele din untură.

In forma actuală. *Nei Jing* a fost compilată de Wang l'lng în cursul dinastiei Tang. în ediţia din anul 762, miorul afirmă că a avut acces la manuscrisul original îl lui Huang Di, a cărui datare rămîne incertă, întru-ll indicii referitori la apariţia scrierii nu apar înainte li- sc-colul al XlX-lea î.e.n. în orice caz, potrivit tradi-• '«•!, între prima ediţie a lucrării, care nu mai există, i ri-a scrisă de Wang Ping în anul 762 au existat nu-•nnroase alte ediţii. Este lesne de înţeles că la fiecare •iiiuA ediţie s-au operat modificări şi completări im-i'nrtunte, unele din acestea puţind fi datate în cursul Mmistiei Han (206 î.e.n. — 220 e.n.). Această monu-…n talâ lucrare necesită însă o discuţie mai amă-

a.

12

13

Chiar dacă Huang Di nu a realizat tot ceea ce i se atribuie, numele lui a acţionat ca un magnet, care de-a lungul timpului a atras multe din realizările generaţiilor ce i-au urmat, în domeniul culturii.

Faptul că i-a fost atribuit tratamentul prin acupunctura, exprimă importanţa pe care i-o acordau cei din vechime ca terapie naţională, inconfundabilă şi poate neegalată ca ingeniozitate şi eficienţă.

Sintetizînd cele atribuite împăraţilor legendari, putem constata că toţi trei au contribuit, fie la fundamentarea teoretică a acupunctului (Fu Xi), la construirea acelor specifice (Shen Nong), fie la dezvoltarea conceptului despre boală, diagnostic şi tratament (Huang Di)

Dacă istoricitatea acestor contribuţii este greu de probat, însuşi faptul că începuturile medicinii tradiţionale se leagă de numele celor trei împăraţi, dincoL de cîştigul de prestigiu, constituie un indiciu că prac tica acupuncturii şi fundamentarea ei teoretică au o vechime ce se pierde în negura vremii.

ÎNCEPUT DE ISTORIE IN CHINA

Tn anul 221 î.e.n. împăratul Qin Shi Huangdî —210 î.e.n.), cel care în anul 221 î.e.n. unificase în-ti-i'i; teritoriul Chinei, a ordonat arderea tuturor scri°-itlnr filozofice şi literare anterioare, decizie radicală. Iuţit ft cu scopul de a se unifica scrierea, dar mai ales de M fie propaga o ideologie unitară în toate provinciile
• lilnoze.

Au fost exceptate de la această decizie drastică căr-Mlr medicale, dar au dispărut lucrările filozofice, poli-llt'i', istorice etc. Aşa se face că foarte puţine lucrări
• •ii dată anterioară acestui *auto da f c.* au supravieţuit,
fit» ascunse, fie conservate în mormintele împăraţilor
unirriori şi au fost descoperite mult după aceea. Un
'•Krmplu ni-1 furnizează celebrele „cărţi de bambus"
C/fm Shu) care au început a fi scrise, se pare, către
l OHO—1978 î.e.n. Lucrarea este o cronică a domniei îm-
prtraţilor legendari Shu şi Yu, încrustată pe numeroase
plAruţe de bambus.

Fragmentele descifrate relatează fapte istorice din vremea dinastiei semilegendare Xia, naraţiunea pre-luniţindu-se pînă în vremea detronării împăratului You ng (781—771 î.e.n.), din timpul dinastiei Zhou de îs. Cele „10 care de plăcuţe de bambus", reprezen-I 75 de capitole ale lucrării intitulate „Cărţile de "ibus", au fost descoperite de jeluitorul de necro-i "• Bu Zhun, în cursul domniei împăratului Wu Di

^^H/t J

(265—290 e.n.), dagl 1« liOO de ani după Înccndierenj patrimoniului cu 11 urni chlin •/

cS In timpul (liimnli<i|

S« poveşU[1]*!»[1], **do** N)« împăratului Wu UI (Ni de APUN (2(M t,«,n, - 'J t să-şi cxllndft pulului, » Confucius (Konu IJIu) ţ) cărţi clasice, conslilfi aii pitole din Carton Kdlt d l«i i Xl-lea — al VII-lca î. u. n.), nic 39 de capitole din „însemnări <! • V-lea — al IV-lea î.e.n.), luci. cunoaşterea datinilor din perioada (1122—246 î.e.n.). Acest »i tratat de educaţie clvl« prinde Ini norme sociale şi morale, selectate de Confucius şi completate apoi de discipolii sat.

Dintre lucrările chineze antice care B-UU pînă în zilele noastre şi care cuprind conccplo 00 referă şi la domeniul medical, Yi *Jing* şi Yin Fu ,/liij{ merită o menţiune specială.

„Cartea schimbărilor" (Yi *Jing),* una dintru luisi rile antice celebre, este considerată şi în pre/.ont ti text filozofic de o deosebită valoare. Scrisă cîndvtt, 'M| secolele al Xl-lea — al VH-lea î.e.n., autorul til l cearcă să stabilească relaţia dintre fenomenele din M tură şi cele din societate (incluzînd faptele umane) » puse unor legi unice şi imuabile. Cartea este construi în jurul celor 64 de hexagoane atribuite împărat u l legendar Fu Xi, despre care am mai amintit. Ele nu bază cele două principii opuse, *Yang* şi Yin, proccil< de analiză binară care aminteşte limbajul codificnl ordinatoarelor. „Mutaţiile" acestor două principii i

"illdlilaţile de evoluţie a fenomenelor şi lucru-
nalură, redate grafic în cele 64 de hexagoane.
«ui *dt'spre armonia întunericului" (Yin Fu*
•' i, di; asemenea, în secolele al Xl-lea — al
,, conţine idei despre materialitatea lumii,
••ia s-ar afla cinci transformări (numite şi
i primordiale. Autorul necunoscut susţine
•miri materii primordiale nebuloase, alcătuită
ii'iilr energetice *qi,* caracterizate prin forţele
Yiinţi qi şi *Yin qi,* sub acţiunea cărora evo-iimni'ncle din natură. Această „teorie atomică" u IM l Mica teoriei lui Leucip şi Democrit. Trans-
• neîntrerupte din natură se petrec sub acţiu-
„li'tfi universale", numită Dao sau „Calea",
îl A cu „firea lucrurilor". Această idee, pe care n'coliil al V-lea î.e.n.) o va dezvolta în cadrul ii filozofic denumit *daoism,* conţine germe-irll medicale chineze şi al teoriei filozofice ce n aeupuncturii.

iţiune specială merită lucrarea „însemnări is-
lil J i), primul tratat de istorie completă a Chi-
ile Sima Qian (145—86 î.e.n.), deci după
.» patrimoniului cultural (213 î.e.n.). însemnă-
iii l o perioadă de 3000 de ani, începînd cu
• 11|(Aratului Galben (Huang Di) şi pînă la dom
ul u l ui W u Di, din dinastia Han. Cele 130 de
i'frrltoare la 12 epoci, redate în 500000 de
wtnl rodul unei vieţi petrecute în vasta bi-
I'alaiului Imperial, unde tatăl său, Sima Tan
11 (l f.e.n.), adunase, în răstimpul a 30 de ani,
iliu-umentar destinat alcătuirii unei istorii
i J i ia l M Ic de a muri, Sima Tan lasă un testa-

ment patetic, prin care îl autorizează pe fiul său să intre în posesia documentelor adunate cu multă trudă şi dragoste pentru istoria naţională. Pedepsit de împăratul Wu Di pentru o crimă imaginară, Sima Qian reuşeşte să-şi sfîrşească opera c:u puţin timp înainte de moarto, creînd un model <!<• hlnrin|;raflt', cin c vn l'i urmat do toato fţcmratiili[1] ullrrloilro **de** UtotU'l al <JI»U*»| nei, pînă aproape do epoca modernă.

?T

limnpi; toate informaţiile anterioare dinastiei Han, imului 206 î.e.n. au un grad de relativitate izvorît i"n<llnţ,u autorilor care au transmis textele mai i i Ic a Ic modifica fie conform unor legende trans-
nritl, fie conform concepţiei proprii asupra perso-lul HIIU perioadei istorice despre care scriau. Aşa se
i'A ntît conceptele medicale antice, cît şi persona-In istorice, filozofice sau literare vechi au suferit
lungul anilor transformări
apreciabile. Această
(It; lucruri însă nu trebuie să ne facă să ne îndoim HlnU'ii\,a reală a unor personalităţi străvechi. O le-lil reprezintă umbra unui erou, care a născut-o, ultt apărută tocmai datorită faptelor deosebite pe
emul le-a săvîrşit. Se poate spune că atributele
personaj istoric sînt cu atît mai bogate cu cît perii ti iţea sa a fost mai puternică.

; "mire filozofii străvechi, care au influenţat în mod niid gîndirea chineză, inclusiv cea medicală, ne vom

• Iu cei doi corifei din secolele al Vl-lea — al V-lea
: Lao Zi şi Kong Zi, ultimul cunoscut în Europa numele de Confucius. Primul, retras aproape com-
din viaţa publică, dispreţuind onorurile şi faima, •.ut în singurătate un întreg sistem filozofic, pe
1-a expus apoi succint într-o lucrare sintetică, pe

• căreia s-a clădit ulterior curentul filozofic denu-
daoism, ideile sale fundamentînd teoretic acu-
tura. De altfel, atît concepţia despre boală cît şi
i'pţiile filozofice sînt construcţii teoretice izvorîte însăşi natura omului, astfel încît în mod inevitabil

au fost şi vor fi unite pentru totdeauna. A renunţa la ideile filozofice ce decurg din analiza omului plasat în timp şi spaţiu, înseamnă a limita orizontul medicului la anatomia şi fiziologia corpului uman, văzut în perimetrul strimt al unui laborator sau cabinet medical. *Lao Zi* (fig. 4) s-a născut în anul 604 î.e.n. şi a murit la o vîrstă înaintată (după legendă, a trăit 160 sau chiar 200 de ani). Datele privind viaţa lui provin din surse tardive, una dintre acestea fiind celebra lucrare a lui

Flg. 4. — Filozoful Lao Zi.

< Qlnn (145—87 î.e.n.), „însemnări istorice". Lao
i traducere „bătrînul învăţător"), pe numele ade-
l.l Dan, s-a născut în statul Chu, într-o familie
iMlnc umilă, şi a reuşit să ajungă la demnitatea de
imperial al dinastiei Zhou de Est. Dispreţuind
administrative şi onorurile care ar fi decurs
u «a, Lao Zi s-a retras undeva în munţi, unde
cu bunăvoinţă pe toţi aceia care voiau să se
•fl, chiar dacă erau adepţii altor şcoli filozo-
i i Ic exemplu, cea a contemporanului său Kong
i altfel, mulţi dintre cei care i-au ascultat învăţă-
I nu devenit discipoli credincioşi. Viaţa lui poate
••mintă cu cea a filozofului Socrate, care a trăit
ceia în aceeaşi perioadă (469—399 î.e.n.).
ii/inel starea de decădere a dinastiei Zhou, Lao Zi
i-a t spre apus, unde, la insistenţele unui grănicer
• hotarele ţării, ar fi scris (sau ar fi dictat) singura
rare i se atribuie : *„Dao De Jing"* („Cartea despre
,1 acţiunea sa"). Lucrarea, compuuă din 5 000 de rame şi împărţită în 81 de mici capitole, ce redau ut concepţia sa filozofică, cosmogonică, etică şi po-, îl plasează printre marii înţelepţi a căror învă-,i a trecut în patrimoniul gîndirii universale[1].

I
I

11-ca centrală a gîndirii lui Lao Zi este marcată de
nea *Dao,* tradusă în limbile europene prin „Calea",
•i-a", care guvernează toate fenomenele din natură,
â se desfăşoară în macrocosmos (în univers), fie
'UTOcosmos (cele mai mici fiinţe), în esenţă, aceasta
înseamnă „mersul firesc al lucrurilor", principiul
iii ce domneşte în natură, societate şi gîndirea
• na. A cunoaşte acest principiu şi a-1 respecta, în-

[1] Vezi Ian Hin-Sun : *Dao-Dc-Tzin* (Filozoful antic chinez '/.i şi învăţătura sa), Edit. de Stat pentru Literatură şi li"'la, Bucureşti, 1953.

•eamnft viaţă ; a te opune lui („a orienta barca de-a curmtv.isul valurilor") înseamnă moartea. „Non-ac-ţiunca" lui Lao Zi înseamnă ştiinţa şi înţelepciunea de u folosi legile fireşti ale naturii în favoarea ta şi a semenilor : plasează paletele morii eoliene în direcţia vîntului şi acesta va lucra pentru tine. Extinsă în domeniul medical, această concepţii» Mină nstl'rl : l.re-zeşte-te, lucrează, hrăneşte-te şi odilinc'şU'-tc coiiTm-it; „legilor firii". Această îţi va asigura starea de sănătate şi longevitate pentru care ai fost programat.

Principalele însuşiri ale lui Dao pot fi redate astfel : Dao este „legea firescului", care acţionează pretutindeni în univers, indiferent de stadiul sau tipul de organizare a materiei ; Dao este veşnic în timp şi infinit în spaţiu : Dao este esenţa lucrurilor, manifestîn-du-se însă numai prin intermediul lor. Dao este veriga de unitate a materiei şi motorul transformărilor ei ; în cadrul transformărilor materiei, legea lui Dao presupune noţiunea de mişcare ; Dao acţionează prin două forţe opuse ca sens *(Yăng* — pozitivă, Yiu — negativă), dar complementare şi inseparabile (fig. 5). Această concepţie înglobează şi continuă legea mutaţiilor, reprezentată sugestiv în trigramele lui Fu Xi, despre care | vorbeam în primele pagini ale cărţii.

Cîteva citate din Dao *De Jing* vor ilustra sugestiv esenţa gîndirii lui Lao Zi.

„Dao care poate fi numit (individualizat, precizat) | nu este veşnicul Dao" (cap. I).

„Omul urmează legile J Pămîntului ;
Pămîntul urmează legile Cerului ; Cerul f urmează legile lui Dao, iar Dao îşi urmează sie însuşi" (cap. XXV).

„Diferitele fiinţe ale lumii se întorc la rădăcinile lor ; a te întoarce la rădăcină, înseamnă a te aşeza în linişte ; a te aşeza în linişte, înseamnă a regăsi ordi-

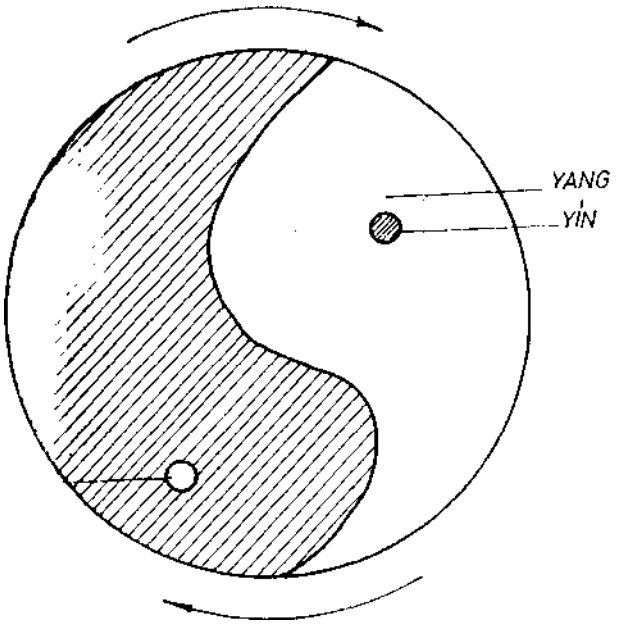

> Kmblema *Dao* semnifică prin cele două componente ilitr complementare *(Yang* şi Yin), echilibrul existent în natură.

i , a rogăsi ordinea, înseamnă a cunoaşte ceea ce este i 'i l , a cunoaşte stabilul, înseamnă iluminarea". /'mi t'.ste marele meşter al Universului, iar „cel care, i mina marelui meşter taie cu toporul (calcă legile), îşi va răni mîna" (cap. LXXIV). iu nu luptă dar ştie să învingă, El nu vorbeşte, <• sa răspundă. El vine de la sine. El este liniştit r.ft conducă lucrurile. Plasa naturii este rară, dar • iu trece prin ea" (cap. LXXIII).

l < tapa iHvvcnirii (inclusiv a bolilor) a fost exprimată ttnll'i'1 : „trebuie să începem să facem ordine atunci eliul nu este încă dezordine. Deoarece un copac mare crcylr dintr-unul mic, un turn cu nouă etaje începe să în[1] construiască dintr-un pumn de pămînt, o călătorie de o mie de li[1] începe cu un singur pas" (cap. LXIV). Necunoaşterea legii izvorînd din natura omului va naşte o societate artificială şi ineficientă. „Cînd iu \arft sînt multe legi îngrăditoare, poporul sărăceşte", iar ,,nnd se înmulţesc legile şi poruncile, se înmulţeşte numărul hoţilor şi tîlharilor" (cap. LVII). Războiul este o încălcare flagrantă a lui Dao, de aceea „pe unde au trecut armatele, cresc buruieni şi spini" (cap. XXXI). Observator atent al naturii, Lao Zi se apropie prin filozofia lui de cea a lui Heraclit din Efes (544—483 î.o.n.), la care „totul curge, totul se modifică". Lumea, spune Heraclit, „este şi va fi un foc mereu viu, aprin-y.îndu-se cu măsură şi stingîndu-se cu măsură". Gîn-direa lui Heraclit este dialectică, la fel ca şi aceea a lui Lao Zi care afirmă că „unele fiinţe merg, altele le urmează ; unele înfloresc, altele se usucă ; unele se întăresc, altele slăbesc ; unele se creează, altele se distrug"

(cap. XXIX).

în fine, în Dao De *ling,* Lao Zi se pronunţă pentru o politică de stat înţeleaptă, pentru o viaţă simplă, tin-zînd la autoperfecţiune. Căci „Dacă palatul (împăratului) este luxos, ogoarele sînt acoperite cu buruieni, iar magaziile de pîine sînt cu totul goale. Dao firesc ia de la cei bogaţi şi dă celor săraci ce li s-a luat; legea omenească însă, acţionează în sens opus. Ea ia de la cei săraci pentru a le da bogaţilor" (cap. LXXVII). Sau, „Nu există nenorocire mai mare decît necunoaşterea

[s] măsură chinezească de aprox. 576 m.

r

^iitr pasiunilor noastre şi nu este primejdie mai l«'cîl năzuinta de a dobîndi bogăţii" (cap. XLVI). i)l Socrate, filozof cu care se aseamănă în multe li-, Lao Zi spunea : „Cel ce cunoaşte oamenii este ii|. Cel ce se cunoaşte pe sine este luminat. Cel inge oamenii este puternic. Cel care se învinge "«• oste foarte puternic" (cap. XXXIII). „Cine ştie u nu va avea eşecuri. Cine ştie limita nu va fi • lu-jdie" (cap. XLIV).

lucrarea sa, Sima Qian spune că urmînd sfatul olului său Zi Lu, Kong Zi (Confucius), 1-ar fi vi-pc Lao Zi (probabil între 518 şi 511 î.e.n.), caro u primit cu plăcere. La întrebarea lui Kong Zi

0 omenie şi dreptate, Lao Zi i-a răspuns : „Ome-

0 dreptatea despre care vorbeşti tu sînt cu totul li-. Cerul şi Pămîntul îşi păstrează în mod firesc i.[1] menta, Soarele şi Luna luminează în mod firesc, k- au ordinea lor firească, păsările şi animalele îic în cete fireşti, copacii cresc de la natură. Ar îl să respecţi şi tu *Dao* şi manifestarea acestuia.

"it.i> nevoie să răspîndeşti cu rîvnă învăţătura despre

11 Ic şi dreptate. Ceea ce faci tu aminteşte de un om

bate toba, atrăgînd asupra-şi nenorocirea. Prin ••iţă nu faci decît să tulburi poporul", i 'ontru a-1 face să înţeleagă sensul legii universale, . Lao Zi i-a mai spus : „Porumbelul este alb nu iru că se spală în fiecare zi, iar cioara este neagră ptmtru că se vopseşte. Peştele trăieşte în apă, iar meat piere".

l ,a întrebarea privind regulile conduitei omului, Lao l -a răspuns : „Omului de care vorbeşti tu, de mult i putrezit oasele şi au rămas din el numai vorbele •nuntă la mîndria ta, la manierele tale pompoase şi tlorinţele nemăsurate. Toate acestea nu-ţi vor aduce •(IM. Iată ce am vrut să-ţi spun".

La observaţia lui Kong Zi, că deşi a studiat cu atenţie cărţile vechi despre conducerea înţeleaptă a unei ţări, nici un împărat nu s-a oferit să-1 ia în slujba lui, Lao Zi face următoarea remarcă : „în cărţile vechi şti vorbeşte despre evenimentele ce s-au desfăşurat în vechime, iar ceea ce a trecut, nu mai poate fi întors", adică, fiecare perioadă istorică are propriile ei probleme şi, evident, propriile rezolvări, care decurg din regulili[1] fireşti ale evoluţiei şi de care trebuie să se ţină seamu,

Referindu-.so la personalitatea lui Lao Zi, Kong Zi ar fi spus discipolilor săi : „Eu ştiu că pasărea ştie sfl zboare, cu peştele ştie să înoate, iar fiara ştie să alerge, Cel care aleargă poate fi oprit prin capcană. Cel cave înoată, cu un năvod ; cel care zboară, cu o plasă ; dai cît priveşte Dragonul — nu ştiu cum urcă el la cer pe vînt şi pe nori. întîlnindu-1 astăzi pe Lao Zi, am văzul că seamănă cu un dragon".

Filozofia lui Lao Zi a fost dezvoltată apoi de nu meroşi discipoli ; dintre aceştia lui Zhuang Zi (350—27.[r] î.e.n.) i se datorează marea răspîndire a daoismului, îi special în secolele al II-lea şi al V-lea e.n., ca o reacţie la gîndirea confucianistă care a dominat secolele următoare şi a marcat era noastră.

Kong Zi (Kong Qiu sau Confucius) a trăit între 551 şi 479 î.e.n., fiind unul dintre cele mai luminate spiriti enciclopedice pe care le-a avut antichitatea. Ministru filozof, pedagog, istoric şi om de litere, Kong Zi a avui o influenţă covîrşitoare asupra gîndirii extrem-orien tale (chineze, coreene şi japoneze) (fig. 6).

Originar din statul Lu, Kong Zi descindea dintr-c familie aristocratică, a cărei ascendenţă mergea pînă k dinastia Shang (1776—1122 î.e.n.). Instruit de învăţaţi cei mai vestiţi ai vremii şi obsedat din tinereţe de folosirea timpului, se supunea deliberat unui regim auster ; de trei ori în fiecare zi se cercetа dacă a făcut

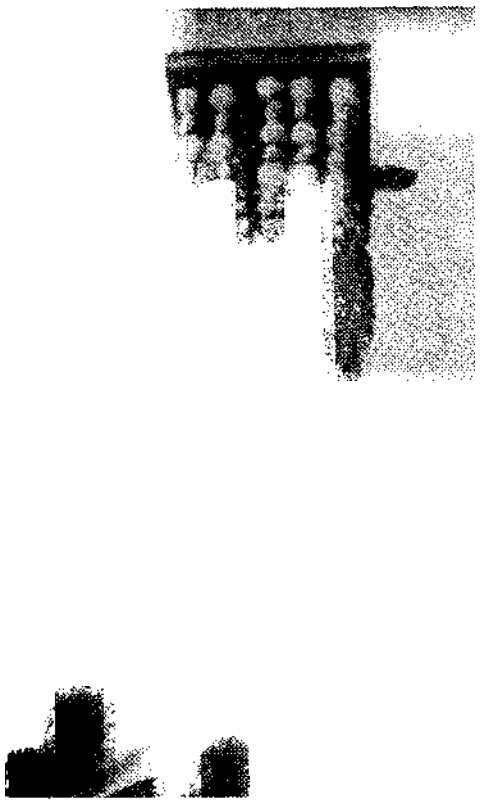

Fig. 6. — Kong Zi (Confucius).

alţii, dacă şi-a respectat cuvîntul dat şi i ., conformat învăţăturilor străbune („Studiez ne-nl, ii învăţ pe alţii fără să ostenesc", este unul din .muie sale).

Ocupă de tînăr funcţii administrative la curtea prin ţului Jing Wang (519—476 î.e.n.) şi, în această calitatd întocmeşte un sistem etic şi social-politic prin carj credea că se poate asigura ordinea în stat şi societăţi Buna înţelegere între oameni şi ordinea în societate *n*| se pot obţine decît prin educarea indivizilor în spiritu respectării riturilor, obiceiurilor şi tradiţiilor aii| cestrale.

Principiile sale se pare că nu au găsit audienţă ij cercurile prinţului Jing Wang, fapt de care Kong ^ se plînge mai vîrstnicului filozof, Lao Zi, pe care 1-vizitat în singurătatea în care acesta şi-a petrecu aproape întreaga viaţă. Fără a nega valoarea ştiinţd înaintaşilor, Lao Zi se opune conservatorismului riglj al lui Kong Zi, căruia i-ar fi răspuns că „ceea ce a tra cut nu mai poate fi întors". De altfel, conflictele care le-a avut la Curte s-au materializat într-un au exil de 13 ani, pe care Kong Zi i-a petrecut călătorir prin ţară.

Dobîndind o mare faimă ca înţelept şi dascăl, Kon| Zi înfiinţează o şcoală la care s-au adunat peste 3 00 de elevi. Operele clasice, care făceau parte obligatorii din programul de instruire a elevilor săi, opere în labil studiate şi sistematizate de Kong Zi după o con cepţie proprie, sînt : „Cartea transformărilor" *Jong),* „Cartea edictelor", „Cartea cîntecelor", „înser nări despre rituri" şi „Primăvara şi Toamna" („Ana lele Statului Lu"). Multă vreme ele au fost cele cind lucrări canonice ale învăţămîntului filozofic chinei Multe din ideile cuprinse în aceste cărţi îi aparţin li Kong Zi însuşi. O lucrare care cuprinde gîndurile aforismele lui a fost întocmită de discipolii săi, sub titld de „Cugetări" *(Lun Yu).* Virtuţile admirate de Konl Zi sînt ; sentimentele filiale, respectul faţă de fratJ

ii, ftnMHnlea, înţelepciunea, iubirea şi curajul, l M liu'lpală, însă, rămîne omenia sau principiul ntiiip. „Teoria politicii lucide", emisă de el, se l u Iu protestul împotriva abuzurilor şi atitu-niA împotriva războaielor.

• i'liiiilNmul a avut o mare răspîndire în China

• II11 jur, în special în perioada dinastiei Han, venit doctrina oficială a statului, în secolele

.'îl IV-lea a căzut în declin, pentru ca în iînNlici Song (960—1127) să înregistreze o nouă ilf înflorire, sub forma neoconfucianismului. M l In perspectiva celor 2500 de ani de exis-

• >lmnul lui Lao Zi s-a dovedit a fi o doctrină mult mai solidă, cu aplicaţii în domeniul ştiin-

!«• (fi/ica) sau semiexacte (medicina). Cît pri-

lucianismul, el a supravieţuit nu atît ca sistem

ctl mai ales ca sursă de cugetări pline de în-

H-, avînd un interes mai curînd practic decît

UNDE, CiND ŞI CUM A APĂRUT ACUPUNCTURA

Scrierile vechi referitoare la istoria Chinei au avi de înfruntat vitregia timpului, a unor evenimenl dramatice, ca să nu amintim decît arderea cărţilor oi donată în anul 213 î.e.n. de împăratul Qin Shi Huangi Dar şi cărţi scrise după această dată au dispărut făi urmă, în împrejurări necunoscute, aşa că nu ştim < existenţa lor decît din menţiuni ulterioare ; apoi scrii rea ideogramatică arhaică, în multe privinţe diferii de grafia ulterioară, a făcut ca transcrierea repetată lucrărilor, uneori de către învăţaţi iar alteori de scrii aflaţi în serviciul unui maestru, să altereze textele pri înlocuirea unor caractere mai complexe (purtătoare a unor mesaje profunde) cu altele mai simple, proces sui ceptibil de a modifica substanţial sensul iniţial ; în fin marea complexitate a terminologiei specifice medicini în general, şi acupuncturii, în special, creează o nou dificultate de transmitere a informaţiilor de-a lungi existenţei ei, de aproape 5 000 de ani.

înainte de a expune ipotezele privind orginile aci puncturii, să trecem în revistă pe scurt, istoricul seriei[1] ideogramatice chineze.

Se atribuie scrierea ideogramatică împăratului li gendar Huang Di (2797—2696 î.e.n.) sau lui Cang X în mileniul al III-lea î.e.n. Cum limbajul ideogramei presupune capacitate analitică şi, în acelaşi timp, mare putere de imaginaţie, cititorului i se cere fineţi de a surprinde mai curînd o evocare decît o indicall propriu-zisă. în plus, multe ideograme sînt polisemai

i n r»- înseamnă că îşi modifică apreciabil semni-Ki funcţie de poziţia pe care o ocupă în text. ic din ideogramele care s-au păstrat din veţi K/VNCSC pe vase de bronz. Totuşi, cele mai vechi n Ic limbii chineze, datînd din secolele al
• XlII-lea î.e.n. sînt încrustate pe oase de ani-
i pi[1] carapace de broască ţestoasă.
11 ini vechi inscripţii de bronz sînt ulterioare
11 Ic u- pe oase şi datează de la sfîrşitul dinastiei
(-JI-CM>lul al XII-lea î.e.n.) şi începutul dinastiei
u- Apus (secolele al Xl-lea — al VH-lea î.e.n.).
ml lexicon chinezesc se afirmă că ar fi fost
l c/Ure anul 800 î.e.n. : acesta era un reper-
• i caracterelor utilizabile de către scribi. Unifi-
('fierii însă nu a putut fi realizată, astfel încît
l (!">!)!—479 î.e.n.) se plînge de greşelile de tran-
'Iniorate
scribilor.
uni 213 î.e.n., Li Si (284—208 î.e.n.), ministrul ului Qin Shi Huangdi care ordonase arderea i Hor, a publicat un nou lexicon oficial, ce cu-
.'I 300 de caractere, cu obligaţia, sub amenin-ior sancţiuni severe, de a le respecta forma
grafia statului unificat Qin"). Acest nou sistem .1 putut exclude unele caractere „inventate" de iţnoranţi, care au devenit în acest fel oficiale,
• originii lor îndoielnice.
neeputul erei noastre existau 7380 de semne, "i secole mai tîrziu, peste 10 000, multe dintre Iile ca sens.
i dicţionarelor actuale este dicţionarul publi-iiipul împăratului Kong Xi, în 1716. El cuprin-ii() de caractere, pe care cunoscutul sinolog Leon Ic împarte în : „4 000 de caractere de utilizare *'2* 000 de nume proprii şi termeni puţin folo-000 de monştri imposibil de a fi utilizaţi".

Pentru a înţelege influenţa deosebită pe care evolJ ţia scrierii ideogramatice a avut-o asupra mesaj el j notate în acest sistem, vom reda, după Leon WieJ („Lecţii etimologice"), exemplul transformărilor pe cal ideograma cuvîntului „Prinţ" a avut-o de-a lungj mileniilor (fig. 7).

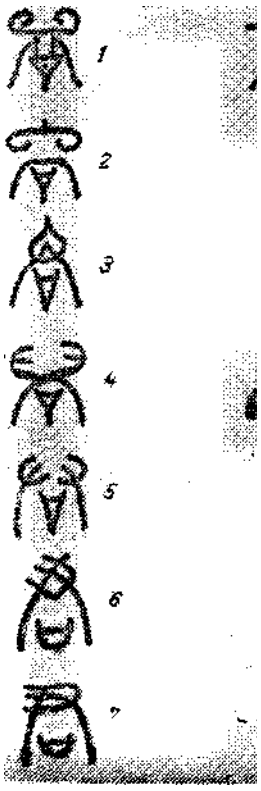

Fig. 7. — Evoluţia ide gramei cuvîntului „prid (după Lavier, 1976).

t l Indică forma primitivă *a* caracterului l ,,Prinţul"; o coafură în formă de coarne, pen-ira respect ; două braţe — puterea execu-irfi — autoritatea legislativă. *Varianta 2:* sînt aceleaşi dar forma diferă. *Varianta 3 :* 'mente puţin modificate. *Varianta 4 :* ima-Ic/istă a unui scrib dă coafurii o formă stra-ilele rămînînd totuşi neschimbate. *Varianta* •r;int a interpretat coiful imperial drept două ^nile reprezintă puterea executivă, gura — islativă. Deşi ideea rămîne, elementele gra-*Varianta 6 :* un scrib leneş, pentru a uşura . ideogramei, face din una dintre mîni un simplu •firaclcrul apărînd la sfîrşitul dinastiei Zhou. • Interpretează ca mîna ce acţionează asupra u| ,şi gura care legiferează. *Varianta 7 : o* uşoară urc a variantei 6. *Variantele 8 şi 9* apar prin •crea scrierii cu creionul de lemn. *Varianta 10 :* i îl ce apare prin introducerea scrierii cu peniţa. K / 7 : caracterul redat în scrierea legată. *Va-', ', 13* şi *14 :* caracterele deformate prin scrierea

n cost exemplu se poate înţelege uşor cum de-a Minpului transcrierea unui text îi poate modifica
Un asemenea risc este cu atît mai mare, cu cît i textului este mai profund, mai complex. Din
lonte textele medicale vechi intră în această

unde[1] şi în ce împrejurări a apărut acupunctura,
'ic. Din analiza atentă a scrierilor vechi apari-
n-lor lucrări de acupunctura poate fi plasată
titre anii 1000 şi 200 î.e.n. La acea vreme ele cu-
i deja noţiunile teoretice fundamentale, precum
i,uli Ic de aplicare a tratamentului, în mare parte

rămase valabile pînă în zilele noastre. In adevăr, 'n secolele al Vl-lea — al V-lea î.e.n. în filozofie domin teoria celor cinci elemente, simbolizînd categorii de stai naturale, teorie care a fost adaptată şi fenomenel" fiziologice şi patologice. Nu este vorba de o transplan tare artificială a unei teorii filozofice în domeniul mec li cal, ci de descifrarea unei legi generale, căreia i M supun toate formele de organizare a materiei, incluşi. a materiei vii.

Deşi primele scrieri despre acupunctura au apărui cu numai cîteva sute de ani înaintea erei noastre, prar tica rudimentară a acupuncturii se presupune că arc <i vechime mult mai mare. Cum au fost descoperi 11 punctele şi meridianele, cum au fost puse în eviden(| organele interne, cum s-a precizat circulaţia energeti' în corp şi legile cărora li se supune, cum s-a ajuns |*t* rafinamentul regulilor de diagnostic şi la dezvoltam tehnicilor de tratament caracteristice, nu se ştie şi poaH nu se va şti niciodată. Faptul că întreagă această *c<w* strucţie este atribuită împăratului legendar Huang l 'i reflectă prestigiul de care se bucura acupunctura îmi de la începuturile sale. întrucît şi alte realizări impui tante ca : scrisul, bronzul, barca, busola etc., care ai putut fi datate de arheologi între anii 2000 şi 200 î.e.n i-au fost atribuite acestui împărat, avem motive să cm dem că şi acupunctura a apărut tot în aceeaşi perioadfi

Pornind de aici, îndrăznim să avansăm cînteva ipn teze asupra modului în care acupunctura ar fi putut :. apară, bazîndu-ne pe sursele istorice în care fără îndoi-îl au pătruns legende din vremuri imemoriale, de pe CÎM< nu exista scrierea.

Una din supoziţiile referitoare la originea acu puncturii sste următoarea: sesizarea unor zone cutanal dureroase, pătrunderea accidentală a unei săgeţi înţr-ı

If

Hctlvfl", urmata eventual de dispariţia unor rtc. au dus Ia cercetarea sistematică a pielii i re. Iniţial au fost descoperite puncte izolate), apoi ele au fost ordonate de-a lungul trăire au fost numite *Jing Lo* (meridiane). Numai a dezvoltat teoria energetică a punctelor şi 11 «• si a relaţiilor pe care acestea le au cu interne, în fine, s-a constat că stimularea • piuiclc cu ajutorul acelor (acupunctura) sau a 11 (mnxibustie) este urmată de dispariţia semnelor fi1e d i feritelor boli. Prin munca migăloasă a (U întregi de medici care au cules şi selectat obser-cele mai semnificative, s-a putut construi edifi-itrellc si practic al acupuncturii, această terapie (inporul chinez o consideră patrimoniu naţional, le/.ii nu explică modul în care s-a dezvoltat teoria elrculaţia energetică în meridiane, relaţiile • nule dintre diferitele „unităţi energetice" ale 'i punctele de comandă ale meridianelor etc. Ca ;-ar putea invoca remarcabilul spirit de obser- earacterizează poporul chinez, capacitatea : trage din particular generalul, dezvoltarea .iră a simbolului şi analogiei, fără a părăsi o .ui solid al realităţii materiale. Pentru că, tre- i rnnnrcăm, nici una din construcţiile teoretice dezvoltat în afara observaţiei atente a bolna- Itir concluziile către care converg teoriile ener- >ie referă invariabil la aspectele practice ale îl bolnavilor. Spre deosebire de spiritul occiden- iluininant analitic (de unde şi progresele extra- • «' repurtate în domeniile anatomiei, histologiei ilmiei), spiritul oriental, cu precădere sintetic, a •h relaţiile existente între individ şi mediul său l, iiinul fiind considerat o părticică din Univers,

alcătuită structurai şi funcţional în acord cu legile fizi< care operează în întreaga natură.

Originea extraterestră a „sistemului energetic ui corpului uman" este sugerată de cîteva elemente : *cel* mai importantă lucrare de acupunctura, sursa de inspij raţie a tuturor lucrărilor care au tratat ulterior ace.sl subiect, rămîne „Nei Jing Su Wen". Se pare că priif transcrieri repetate au fost alterate multe din datel^ cuprinse în prima variantă. Traiectul meridianelor localizarea punctelor au rămas totuşi aproximaţi \| neschimbate, surprinzînd prin precizia cu care au fos| descrise acum 2500, 4000 sau 5000 de ani.

Se pare că acupunctura a apărut şi s-a dezvoltat început pe coasta de est a Chinei, în provincia Cantoi\| în această regiune, în 1972, au fost dezgropate din m mintele Liang-Cheng, patru table anterioare dinastic Han de Est (25 — 220 e.n.) ; pe una din ele era figurai o fiinţă supranaturală, jumătate om, jumătate pasă' care purta în mînă un ac mare, pregătit pentru trai ment. Imaginea ar putea exprima un mit, o încerca de a reda originea acupuncturii învăţată de oameni du la fiinţe fabuloase, care puteau zbura ca păsările (fig. 8)1 în fine, în dialogul său cu Qi Bo, împăratul Huang 1)1 spune în ,,Su Wen" : „Doresc să se abandoneze înţep;i{ turile făcute cu ace de piatră şi să se revină la acele d<| metal, prin care să se dirijeze energia". Dacă acesta eşti) sensul exact al traducerii, ar rezulta că iniţial (într-cj perioadă în care prelucrarea metalelor era exclusă)| acupunctura se practica cu ace de metal, a căror provo nienţă extraterestră nu poate fi exclusă. Cum în.s.i transcrierea modernă a textelor vechi ia în calcul iul important coeficient de relativitate, să facem menţiuneiT că originea extraterestră a acupuncturii rămîne o spol culaţie, care nu poate depăşi limitele unei ipoteze, oricîţ de plauzibilă ar fi.

Imaginea unei fiinţe jumătate om, jumătate pasăre, ir efectuează un tratament prin acupunctura.

ivoarea originii extraterestre a acupunctura ar
minuţioasa descriere a „traiectelor energetice
'iilui", inaccesibile chiar celor mai sofisticate
moderne de investigaţie. Evidenţierea unor pro-
i'lectrice ale pielii, particulare zonelor cutanate
[1] în acupunctura, singurele probe materiale
dstenţa acestui sistem energetic, nu constituie
lovadă indirectă a existenţei fluxurilor de ener-
aversează corpul uman, conform unei ritmicităţi
i' şi în acord cu ritmurile cosmice, exogene.
no, o a treia ipoteză ar putea fi cea mai apro-
ndcvăr ; se ştie că unele persoane au o sensi-
imiiculară de a aprecia fluxurile energetice ale
(în mare măsură de natură electromagnetică),
' fi sesizate sau urmărite la suprafaţa corpului.
înţeparea unor puncte de acupunctura este
de apariţia aşa-zisei ,,senzaţii propagate de-a
meridianelor" ; este vorba de o senzaţie per-

ceptă ca o furnicătură care se deplasează totdeauna în „sensul de curgere al meridianului" (centrifug sau centripet), suprapunîndu-se surprinzător de exact pe traiectul clasic al acestuia; în prezent se ştie <•/ aceasta nu corespunde nici nervilor, nici vaselor, nic altor structuri anatomice cunoscute.

O altă proprietate „paranormală", în sensul de „neobişnuită", este menţionată de textele vechi care s< referă la ilustrul medic Bian Que (presupusul autor a celebrului tratat „Nan Jing"), care a trăit se pare în secolul al V-lea î.e.n. Se spune că acesta era înzestrai cu uimitoarea capacitate de „a vedea organele interrn prin pielea intactă". Aceasta ar explica localizarea destul de exactă a organelor interne într-o vreme în care autopsiile erau interzise. Cele care s-au efectuat îi' vechime, prea puţin numeroase de altfel, sînt oricuiv ulterioare acestui secol. Personal am considerat iniţia această „proprietate neobişnuită" ca o invenţie a bio grafilor din vechime care încercau să sporească presli giul ilustrului medic, atribuindu-i puteri miraculoasa De curînd însă, din China a fost relatat cazul lui X ii Zhaoui, un elev în vîrstă de 11 ani, care posedă capa citatea extraordinară de a vedea organele prin transpa renta corpului uman. El a „disecat" în acest mod, mă mult de o sută de persoane şi observaţiile lui au fo: confirmate de intervenţiile chirurgicale .ji examenel clinice efectuate de specialişti reputaţi.

In cazul în care Bian Que sau alt personaj străvectr într-adevăr, poseda proprietăţi neobişnuite, asemănă toare celor menţionate, nu este deloc greu să ne imagi năm precizia cu care traiectul meridianelor şi localiza rea punctelor au putut fi făcute, într-o vreme în care n se putea vorbi de anatomie şi fiziologie în accepţi modernă. Mai mult, efectele fiziologice obţinute pri

punctelor cutanate, ar fi putut fi uşor urmâ-
. . . ’•• si apoi transmise din generaţie în gene-

p.sunt de notat rolul important pe care 1-au nu în apariţia, cel puţin în dezvoltarea teo-''Inr parenchimatoase" (pline), numite *Zang,* ,1'iivitare", numite Fit, precum şi a relaţiilor primele disecţii efectuate către sfîrşitul erei • pare totuşi că la acea dată „Nei Jing Su •«,• deja scrisă şi conţinea date anatomice învoise, chiar dacă „structurile anatomice" 'otdoauna un plan secundar faţă de „structu-lU:i'".

• MI-IP trei autopsii au fost efectuate din ordin
îl, in cursul scurtei dinastii Xin (9—23 e.n.).
M fiwt luată în scop precis : pentru a „cîntări
n i t cele! cinci viscere, a urmări traiectul venelor
•d l li-t do bambus, pentru a vedea unde încep şi
! Irrminu, în vederea ameliorării tratamentului".
l, iv/.ullă că în acest fel se încerca verificarea
niii:,ilii\lo *deja existente,* înscrise de altfel şi în
i MU Su Wen", datat oricum anterior acestei

• HI u afirmam, autopsiile nu au putut fi făcute i d i n imperial, deoarece în China antică res-ni cei dispăruţi, materializat în „cultul strămunea ca morţii să se prezinte intacţi în inilor. Mutilarea unui mort era considerată in de neiertat. De aceea, primele autopsii au .<• numai pe condamnaţi la moarte, i i disecţie a avut loc în anul 16, cadavrul aparii n u i rebel prins de Wang Ming şi trimis medi-f care fusese însărcinat cu supravegherea şi .•i mitopsiei, precum şi cu consemnarea rezultate-

lor, ce urmau a fi folosite atît pentru verificarea cuini ştinţelor existente, cît şi pentru ameliorarea tratamon tului. în „protocolul" de autopsie se notează astfel r| deschizînd cadavrul, se poate examina „soliditatea orga' nelor *Zang,* mărimea viscerelor *Fu,* cantitatea iii alimente din tubul digestiv, lungimea vaselor, suflu vital şi sîngele prezent în cele 12 meridiane".

O a doua disecţie, efectuată tot pe un condamn,'! la moarte, a avut loc mult mai tîrziu, în anul 1106 e.n Yang Kiai (născut cîndva, între 1068 şi 1140), origini» din Suzhon, pare să fie primul anatomopatolog meu ţionat în istorie. Eliminat la examenele de literaturi el s-a dedicat medicinii, devenind cel mai mare analii mist al Chinei din timpul dinastiei Song. Desenato iscusit, el a lăsat un „atlas pentru conservarea adevfl rului" *(Cang Zhen-tu),* lucrare publicată în 1113. Med 1 cina legală — cum am numi-o astăzi — cunoaşte o mar dezvoltare în vremea lui Song Ce (1186—1249) şi ap< mult mai tîrziu, în vremea lui Wang Qinjen (1716 1821).

"Hn meridianelor şi a punctelor, a energiei vitale
hilibrelor energetice, pe care se bazează acu-
• poate fi regăsită în cele mai vechi scrieri
chineze, şi anume în *„Huang Di Nei Jing Su*
ris între 1000 şi 400 î.e.n., ca şi în alte două
-ire nu sînt altceva decît comentarii la tratatul
11, : este vorba de „Nan *Jing"* („Cele 81 de difi-
.scris de Bian Que (secolul al Vl-lea — al V-lea
„Zhen Jiu Jia Yi Jing" („Tratatul clasic al
Mirii şi moxibustiei"), scris de Wang Fumi
! e.n.) în 265 e.n.
am se ştie în prezent, *„Nei Jing"* este alcătuit
părţi : *„Su Wen"* („întrebările fundamentale"),
i 11.1 în 81 de secţiuni incluse în 24 de volume, şi
,'lliu" („Datele clasice ale acupuncturii") redactat,
•menea, în 81 de secţiuni, incluse în 24 de volume,
iriidt *„Nei Jing Su Wen* şi-a păstrat importanţa
lungul a mai bine de 2500 de ani (lucrarea a fost
ift în ultimele decenii în numeroase limbi), con-
im că o succintă analiză ar putea aduce unele
" irl privind conceptele de bază ale acupuncturii,
in si originile acestei metode terapeutice.
Jurul originii şi al perioadei în care *„Nei Jing Su*
u fost scrisă, există discuţii şi puncte de vedere
xllclorii. Ediţia care s-a păstrat şi care stă la baza
i rrilor moderne a fost scrisă în anul 762 de Wang
In timpul dinastiei Tang (618—907). In prefaţă
ni nfirmă că a avut acces la textul original, re-
l po vremea împăratului Huang Di. Cîte ediţii au

precedat-o pe cea a lui Wang Ping nu se ştie, dar cu j siguranţă, au fost mai multe. Pînă în anul 1900 se cunosc cel puţin 50 de ediţii, dintre care cele mai impor tante, în afara celei a lui Wang Ping, sînt ediţiile re dactate de Jia You în anul 1070 (dinastia Song), cen apărută în secolul al XlV-lea e.n., în timpul dinastici Ming, sub redacţia lui Li Nian Wo, şi, în fine, cea m:u| recentă, *Huang Di Nei Jing Su Wen*" („întrebările fun damentale cu privire la medicină, atribuite împăraţii lui Huang Di"). *

Ediţiile diferă, una de cealaltă, prin elementele noi comentariile şi interpretările proprii, rezultat al expe rienţei acumulate în zecile sau sutele de ani scurse între două transcrieri.

Datarea exactă a extraordinarei lucrări *„Nei Jimi Su Wen"* nu este şi probabil nu va fi posibilă. Huanr. Di, împăratul căruia i-a fost atribuită, reprezintă m; n mult decît un personaj istoric : este o funcţie, un mii o canava pe care au fost ţesute cu grijă şi migală no ţiunile fundamentale ale medicinii tradiţionale chineze

Varianta păstrată a lui *„Nei Jing Su Wen"* reprezintă, după opinia celor mai autorizaţi sinologi, un an samblu de texte redactate în decursul a mai bine d< 2 500 de ani. Există părerea că gruparea datelor asupra tratamentului prin acupunctura sub forma unei lucrăn închegate datează din perioada cunoscută în istorie sul> numele de „Regatele combatante" (475—221 î.e.n.), deoarece fundamentarea teoretică a acupuncturii a f os l profund influenţată de gîndirea marelui filozof Lao Zi, trăitor, se pare, în aceeaşi perioadă. Acumularea de date noi a dus la cristalizarea unei variante amplificate în perioada de mare înflorire culturală, ştiinţifică şi socială din timpul dinastiei Han. în adevăr, în „Analele

* Edit. „Presa comercială", voi. I şi II,

l Iun" (secolul I î.e.n.), Ban-Gu menţionează lu-*i-i Jing" ca* fiind alcătuită din 13 capitole, dis-i două părţi *(Su Wen* şi *Ling Shu),* fiecare în-ipiitt capitole, în plus, cosmologia din *Su Wen* **jl.c** cu sistemul filozofic regăsit în „Cartea , n; datează din secolele al IX-lea — al Vl-lea . i pi toiul din această carte cunoscut ca „Marea - *Hong Fân* se vorbeşte despre existenţa în cinci categorii de fenomene, şi anume : apa, iinul, metalul şi pămîntul. Acestea au fost [1] în domeniul medical sub forma „celor cinci •ilLTgetice" sau a „celor cinci categorii ener-

i celor cinci categorii energetice, simbolizate cinci elemente, exprimă pentru prima dată lintre marile sisteme organice şi funcţionale i iese corpul uman. între aceste sisteme („uni-i '.elice") există relaţii de stimulare fiziologică n l i le producţie") sau de influenţă negativă „cili' Inliibiţle"). Fiecăreia din cele cinci mişcări ener-II corespunde un organ (şi un meridian) de tip • un organ (şi un meridian) de tip *Yin,* relaţiile 'u-sc şi la alte aspecte de fiziologie (fig. 9). *"iang* (77—6 î.e.n.), cărturar, filozof şi bibîio-linastia Han de Apus, consideră că *„Nei Jing"* în perioada Regatelor Combatante (475—221 i nume pe teritoriul regatului Han (care nu tre-"undat cu dinastia Han). Un argument în fa-•:istenţei primelor variante ale lui *„Nei Jing"* • secole î.e.n., îl constituie şi publicarea de că-iii Que a celebrei „Nan Jing", în care sînt comen-• I explicate pasajele mai dificile din *„Nei Jing".* lni'loRrafii de marcă ai epocii, Sima Qian şi Li Su ui al II-lea î.e.n.) afirmă că Bian Que a trăit în se-

Activitatea nervoasă si psihică
lShen Qi l

Funcţia
C/P
IWei Q'l

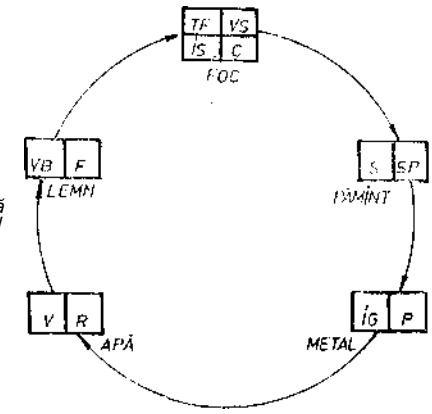

Activitat ea endocrină IZong Qil

Activitatea metnfioHcâ si Heactia la erwtyulț exogenè

Fig. 9. — Legea celor 5 elemente. -

colul al Vl-lea î.e.n., fără să existe în acest sens dovc; istorice indubitabile.

„Nei Jing Su Wen" este scrisă sub forma unui di;i log în care împăratul Huang Di întreabă, iar medicul Qi Bo şi cei şapte asistenţi ai săi, răspund (fig. 10)

Iată cum începe *„Su Wen",* prima parte a lui „W< l *Jing":* împăratul Huang Di pune următoarea întrebări „Am auzit că în timpurile vechi, oamenii trăiau pîni la vîrsta de 100 de ani. în timpurile noastre, la 50 d> ani sîntem deja epuizaţi. Aceasta se datoreştc modil'i carii condiţiilor ori greşelilor ce revin omului?"

Medicul Qi Bo răspunde :

„în vremurile antice, oamenii trăiau urmînd *Dini* şi observînd legea lui *Yang* şi *Yin,* punîndu-se în acord cu universul ; erau moderaţi în alimentaţie şi Iu

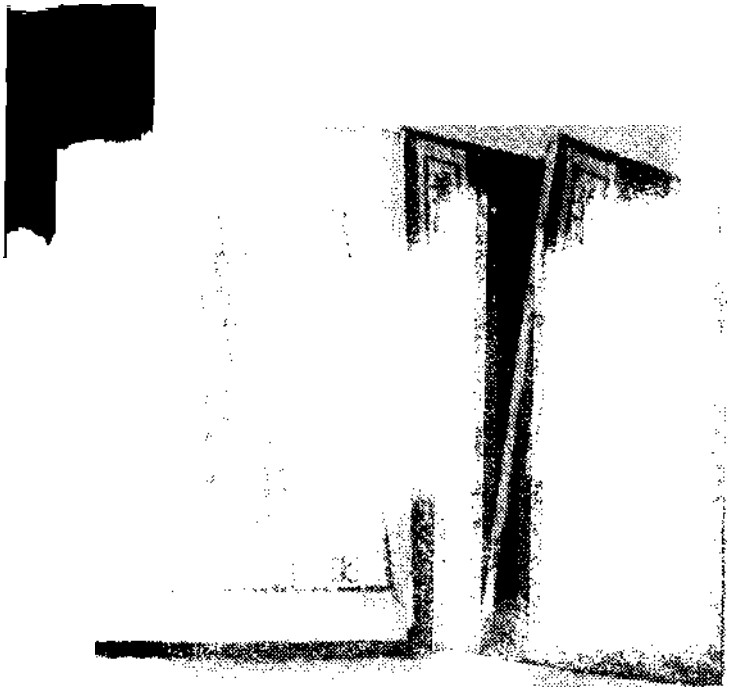

- „Nei Jing", prima carte de acupunctura scrisă cu 400—60 ani î.e.n.

-"••i a face execese. In acest fel îşi conservau ,i spiritul, trăiau conform destinului lor şi nu 'i ili-cît după 100 de ani.

vremurile noastre lucrurile s-au schimbat. S-a îl apa cu alcoolul, normalul cu anormalul... iată iijunsi la 50 de ani, ei sînt deja epuizaţi", n-i narea importanţa atribuită încă din acea vreme i îl do alimentaţie, respectării ritmului de activi-
•65535 (Velelor nefavorabile ale consumului de alcool.
•65535 t!il.a, dacă nu cu 5000 de ani, atunci cu 2500 de
urmă.

•65536 Justificarea tratatului rezultă limpede dintr-un pasaj, care, pentru bogăţia sa de idei, merită a fi red.i[1] în întregime. Huang Di :

„Eu, care sînt stăpînul unui
mare popor,
Avînd responsabilitatea multor
familii
De la care ar trebui să percep
impozite,
Constat cu regret că nu le pot
percepe,
Pentru că poporul meu este
bolnav.
Doresc să se înceteze
administrarea de meci l
camente
Care îmbolnăvesc poporul încă şi
mai muli
Doresc să se renunţe la acele de
piatră,
Pentru a se folosi de acum
încolo numii
acele de metal
Cu care să se înţepe
meridianele,
Pentru a acţiona asupra Sîngelui
şi Energi^
Şi a restabili echilibrul lor.
Pentru ca această artă să fie
transmisă yn
neraţiilor viitoare,
Trebuie ca legile ei să fie
definite
Astfel, încît practica să se
dezvolte şi să M
extindă necontenit,
Şi mai ales să nu fie uitată
Şi să devină uşor de aplicat
Trebuie deci ca regulile sale să
fie consem
nate în scris,
Lămurindu-i neclarităţile,
Făcînd distincţie între legile
interne şi ci-li
externe, .
Expunîndu-le clar,
Fără a uita regulile de manipulare
a acelei
Aceasta este hotărîrea mea".

Citirea atentă a acestui text scoate la iveală cîtev idei de mare actualitate sau, mai corect, de permaneni actualitate : necesitatea de a duce o viaţă activă (pr<

'«V în interesul colectivităţii şi al statului ; evi-vsului de remedii chimice „care îmbolnăvesc ncă şi mai mult"; superioritatea acupuncturii •;i bolilor, mai ales a metodei cu ace de metal; pentru aplicarea logică a tratamentului acu-' espectîndu-se relaţiile fiziologice („interne"), ni .;i influenţele exogene („legile externe"), ex-iii iiija fel, încît să se evite confuziile şi incertitu-

ii'tm a doua a lucrării *„Nei Jing",* numită „Ling fiipinde aplicaţiile practice ce decurg din întrebi răspunsurile expuse în prima parte, mai mult

IrA.

i M f/ *Shu"* reprezintă o sinteză a datelor existente iiiriitul redactării sale, date referitoare la energia, ||*n-Yang,* legea celor cinci mişcări (tipuri ener-), meridianele şi punctele cu acţiunile lor indi-I", descrierea diferitelor tipuri de ace, tehnicile miilure a punctelor, precum şi indicaţiile acu-

MIII.

i li >r: important este rezervat principalelor afec-11 a l abile prin acupunctura, relevîndu-se marea sa u în bolile organice şi funcţionale însoţite de i

11 Ini, tratatul nu era ilustrat cu desene sau planşe

ift redea localizarea punctelor. Ulterior însă, au

iilocmite mai multe variante grafice. Astfel, la

i U11 secolului al VH-lea, Yang Shang-Shan pu-

iş M ,,Alias la tratatul Ling Shu" în două volume, pri-

ij| ii'cllnd cele 12 meridiane principale, iar cel de al

li|*f», cele 8 meridiane numite extraordinare. Din pă-

;!>, (Un această lucrare nu s-au păstrat decît frag-

Hil

n,

Este interesant că *„Nei Jing"* nu face o apologie *i*| acupuncturii, în dauna altor metode terapeutice, căci, se spune într-un pasaj, „înţeleptul tratează aceea:,,! boală cu mijloace diferite", incluzînd printre altele IV toterapia, chimioterapia şi chirurgia.

O importanţă deosebită este acordată alimentaţiei, atît a indivizilor sănătoşi, cît şi a persoanelor bolnavi •, întrucît „Cel mai bun maestru" se cunoaşte după f<-Iul cum dirijează alimentaţia. La fel de important csl< şi modul de respiraţie.

După *„Nei Jing",* un bun medic trebuie să stăpi neasca cîteva domenii : să ştie cum se întreţine spirilnl (evitarea stresurilor, a solicitărilor, considerate ca fiind „cauze interne" ale bolilor), să cunoască modul corn i de alimentaţie, să cunoască indicaţiile remediilor, • <i fie abil în mînuirea acelor în vederea stabilirii echili brului între „Energie" şi „Sînge" şi între diferitele oi gane ce alcătuiesc corpul uman.

Caracterul profilactic al medicinii propovăduite ir *„Nei Jing"* rezultă din afirmaţia că „înţelepţii din vr chime nu tratau pe cei bolnavi ; ei îi instruiau pe ci i sănătoşi".

în *„Su Wen"* găsim şi primele indicaţii asupra orn ginilor acupuncturii şi a tehnicilor de tratament înrn* dite : acele de piatră — se spune — provin din Ivii (erau folosite sub formă de mici bisturie în chirurg In abceselor, frecvente pe coasta de Est a Chinei) ; me-clli camentele vin din Vest (regiunea muntoasă a ţării, cxi trem de bogată în plante medicinale) ; moxibustia vin(din Nord (regiune mai rece a Chinei) ; în fine, „cele 9 ;ic| de metal pentru acupunctura") provin din Sud (regim ne cu climă caldă şi umedă). După unele opinii, prl> mele şcoli de acupunctura (se afirmă că iniţial au

roli *„Nei Jing")* au fost înfiinţate pe teritoriul killlni oraş Canton. Iulie din întrebările împăratului Huang Di („Care
• u/cl<> viselor ?" ,Bătrînii nu mai pot avea co~
-Ir aceasta o lege fixată de cer" ? sau „De ce fe-
ui au barbă ?" etc.) exprimă o serie de probleme
(li;-a lungul timpului, subiecte de cercetare, de i, (inele nerezolvate pînă în zilele noastre. Răs-
!• date de Qi Bo acestor întrebări sînt adeseori !> uire, anticipative prin fineţea observaţiilor Autorului (autorilor) lucrării.
• ,i m prin a sublinia încă o dată marea valoare rl l *„Nei Jing",* care a influenţat puternic evolu-illrinii tradiţionale chineze şi a stat la baza tu-lal.alelor medicale importante care s-au scris ul-
Di-.spre unele dintre acestea vom mai avea oca-'•irbim.
i doua lucrare antică, tot atît de celebră, *„Nan* Irwlusă integral în limba franceză* de către cu-il sinolog Pierre Grison, este atribuită legenda-
• i ici l ic Bian Que, căruia îi vom rezerva un capi-
>!<>.
nul seama de referirile aluzive şi de comenta-llNparute) ale lui Liu Kuang, lucrarea trebuie înaintea perioadei „Celor Trei Regate" (220— i iilmbil în timpul dinastiei Han.
11 ni aceasta pledează referirile insistente la sim-'i duoistă (cele 8 trigrame, cele 5 mişcări), or-Inlr-un sistem coerent, concepţie dominantă în •iicnţionată.
• nun indică titlul, lucrarea prezintă şi comen-
H III de capitole, 81 de pasaje mai dificile din

M1, Mnsson et Cie, Paris, 1979.

„Nei Jing" (care în ediţia lui Wang Ping din 762, prindea tot 81 de capitole) ; numărul „81", retfrtl şi în numerotarea capitolelor lui *„Dao De Jing"* (a **Ij** Lao Zi), exprimă pătratul cifrei 9, adică 9X9=81, If dicînd, o totalitate, împlinirea perfectă.

Pe lîngă precizările aduse noţiunilor de fiziologii' I fiziopatologie energetică, precum şi localizării pund| lor, *„Nan Jing"* furnizează date importante pentru di nosticul tradiţional, în special pentru diagnosticul] studiul aşa-ziselor „pulsuri chineze".

„Nan Jing" reprezintă cea de a doua lucrare mo mentală a medicinii chineze antice, a cărei valoare a i *M* mas nealterată după 2000 de ani de la elaborare. Ki|J ţia care a stat la baza traducerii franceze menţionate, l fost redactată în secolul al XlII-lea de Xin Zhanghuj

între 256 şi 260 e.n. Wang Fumi redactează lucrj rea „Zhen Jiu Jia Yi Jing" („Datele clasice asupra aci puncturii şi moxibustiei") în care autorul include ton J datele cuprinse în tratatele anterioare — *„Nei Jimj Wen"* şi „Cărţile punctelor esenţiale de acupunctura" şi probabil alte texte pierdute, etalate pe o perioad de mai bine de 400 de ani.

Lucrarea, împărţită în capitole, tratează despre enu gia vitală şi sînge, viscere, meridiane şi colateral^ puncte, diagnostic prin puls, tehnici de acupuncturj precum şi despre aplicaţiile practice, adecvate difci'J telor specialităţi. Este cel mai vechi tratat de acupun^ tură păstrat integral, care prezintă acupunctura într-u| stil coerent şi logic. Nu este totuşi exclus ca cercel(rile arheologice viitoare să ne rezerve surprize. exemplu, în 1968, în cursul unor cercetări arheolog întreprinse în regiunea Manchung, provincia Hebei. descoperit un mormînt datînd din anul 113 î.e.n., ti

'•;t găsite patru ace de aur şi cinci ace de ar-'fospund descrierii „celor 9 ace de acupunc-' ionate în *„Nei Jing Su Wen",* argument de-ii datarea probabilă a introducerii acelor de '.int în tehnica de stimulare a punctelor

i 'de 9 ace de acupunctura redate în lucrarea „Zhen Jiu Da Cheng" (1601).

• •n *Jiu Jia Yi Jing"* cele 349 de puncte de acu-
înt redate topografic şi descrise în raport cu
i lor : pe cap, torace, abdomen, spate şi pe
Mii. De menţionat că aici apar unele puncte
i figurează în *„Nei Jing Su Wen",* ele fiind pro-
i «-luate din texte pe baza cărora a fost compilată
•
lucrar
e.

„Zhen Jiu Jia Yi *Jing"* a reprezentat pînă în secoliţ al Xl-lea principala sursă de inspiraţie pentru scrieri' ulterioare.

Ultima lucrare veche care merită menţionată apad ţine lui Wang Shuhe (265—317), autorul interesantul J tratat intitulat „Mo *Jing"* („Clasicul pulsurilor"); în lu| crare este expusă tehnica diagnosticului cu ajutori studiului pulsurilor, tehnică deja menţionată în *„Ni Jing"* şi în *„Nan Jing".* Este unul dintre puLinele ţaţe chineze antice, care a depăşit graniţele acestei ţfi şi a fost tradus în arabă, persană şi japoneză, penii[1] ca după alte patru secole să pătrundă, prin intermedUj misiunii iezuiţilor de la Beijing, şi în Europa. In Iul al XVI-lea două lucrări medicale apărute în mania, una la Frankfurt (1682) şi alta la Niirnberg (16flli|| menţionează tehnica diagnosticului prin puls, aşa cil n era descrisă în *„Mo Jing".*

Un interes deosebit a stîrnit această lucrare prinl> sfigmologii sinofili europeni, cei mai entuziaşti dinii ei fiind Sir John Floyd (1649—1734) şi Ch. Jacques Sini lanţ (1747—1844) ; acesta din urmă a experiment timp de 20 de ani, la Paris, tehnica diagnosticului < ajutorul pulsului, conform metodologiei clasice chine,' în anul 1735, părintele Halde publică în Franţa luci^ rea „Secretul pulsurilor", în care prezintă nu nun u datele din „Mo *Jing"* dar şi pe cele din *„Nei Jing".*

ida dintre 475 şi 221 î.e.n., cunoscută sub nu-,,Dinastia Regatelor Combatante" sau „Răz-are o istorie zbuciumată, dar nu lipsită de i . Asa apare din scrierile lui Li Si (284—208 m „Povestirile istorice" ale lui Sima Qian î.e.n.), dar mai ales din „Cronica Ţărilor Raz-i lui Liu Xiang (76—6 î.e.n.), precum şi din marilor filozofi care au trăit în această pe-Mo Zi (479—381 î.e.n.), Xun Kuang (298—! şi Han Fei (280—234 î.e.n.).

Efervescenţa de ilozofice a fost, fără îndoială, facilitată de ori-deschise de cei doi corifei ai gîndirii antice l,ao Zi (571—446 î.e.n.) şi Kong Zi (551— l. (479—381 î.e.n.), cunoscut şi sub numele la~ l • Mencius, este întemeietorul şcolii moiste .înditorul cel mai apreciat din perioada „Sta- iminice". Puternic implantat în conflictele din- c rivale, abandonează totuşi arena politică şi înfiinţează o şcoală filozofică cu aplicaţie prac- icnţată profund de preocupările sale ştiinţifice matematician şi astronom). Concepţia sa are la a fundamentală a „iubirii universale" („Bine (i, rău pentru fiecare"), opunîndu-se dezbină- •oaielor, care nu pot rezolva problemele umane. .,'< • cu gîndirea tradiţională confucianistă, prin- IM vicii combătute de şcoala moistă sînt *ignoranţa*

ffld'tt

.

Kuang (298—238 î.e.n.), filozof din timpul d nastiei Zhou, originar din statul Zhao, adept inițial u școlii confucianiste *(Rujia),* dezvoltă ulterior o concep ție filozofică proprie, în lucrarea sa *Tian Lun* („Despn natură"), Xun Kuang militează pentru cunoașterea m;i teriei sub toate formele ei de manifestare, precum și legilor care o guvernează. Multe din ideile sale sînt c x puse de discipolii săi, în „Cartea lui Xun Zi".

Han *Fei* (280—234 î.e.n.), filozof contemporan ci precedentul și originar din statul Han, este inițiatorii școlii „legiste" *(Faja),* aflată în permanent conflict ci școala „confucianistă" *(Rujia),* fondată de Kong *7,* Continuator al gîndirii lui Lao Zi, el își expune ideiln în lucrările „Explicarea lui Lao Zi" (Jie *Lao)* și „Citi M du-1 pe Lao Zi" (Du Lao).

Aplecat asupra problemelor social-politice, el rcoi mandă împăratului Heng Hui (272—239 î.e.n.) soluli economice si administrative pe care acesta nu le ia n seamă. Ideile sale sînt îmbrățișate de Shi Huang (24(i 210 î.e.n.), împăratul care a realizat unificarea Chinei în slujba căruia a lucrat înainte de a fi întemnițat (undi a și murit) din cauza unor intrigi de Curte.

în perioada „Statelor Combatante" (probabil la în ceputul ei) s-a născut și a trăit Bian Que (Pien Ts'Iao! pe numele adevărat Qin Yueren, medic iscusit, ale c;i rui fapte extraordinare nu pot fi desprinse de legend creată în jurul său. Profund cunoscător al lucrării ,,I\N Jing Su Wen" (sau poate unul din autorii ei), conținu opera de sedimentare a fiziologiei și fiziopatologiei encr getice ca bază a acupuncturii, în lucrarea „Nan Jing" pe care am prezentat-o mai înainte.

Originar din Machou, prefectura Pohai (în prczen provincia Hebei), Bian Que și-a început activitatea tîi ziu, la vîrsta maturității. Despre el se spune că posed extraordinara calitate de a vedea organele interne pri

M^p Ipflrenţa pielii. Lucrînd la început ca medic pele-B avut ocazia să
nr cunoască multe din scrierile meii
l . ale vremii şi să se instruiască din lectura lor. **Jft** succes medical mai neobişnuit face ca cei din i i atribuie puteri supranaturale, lucru pe care, [1] l Han Que 1-a negat, prezentînd rezultatul obţinut 'i'il consecinţa firească a tratamentului aplicat. Des-
. aptă este vorba ?
•• spune că ajungînd, împreună cu doi dintre uce-ii (Zi Yang şi Zi Pao) în statul Quo, a aflat că le acestui stat şi-a pierdut brusc cunoştinţa, în imineţii. Medicii curţii au considerat că prinţul aşa că se făceau deja pregătirile de înmormîn-in Que s-a grăbit să ajungă la palat şi să se in-în ce împrejurări a survenit accidentul, după .1 examinat bolnavul cu mare atenţie. Observator <i constatat că respiraţia, deşi foarte superficială, lotuşi prezentă, iar feţele interne ale coapselor erau f. Dîndu-şi seama că este vorba de o sincopă, Bian recurge la tratamentul acupunctic, utilizînd trei ii liane *Yang* şi cinci puncte *Shu,* şi aplică pe braţe i i plasmă din plante medicinale. Prinţul Guo nu nu-ni îşi recapătă cunoştinţa, dar reuşeşte să se ridice i ir în capul oaselor. Bian Que îi prescrie ceaiuri din i Ic timp de 20 de zile, după care prinţul s-a însă-
i-,ill complet.

Această întîmplare i-a adus faima de a fi înzestrat iiiterea supranaturală „de a învia morţii", ceea ce i Que a negat cu tărie, explicînd că nu există lu-I supranaturale, ci numai lucruri neexplicate. De l, Bian Que spunea că este capabil să vindece toate li', în afară de şase :

o bogăţie prea grea pentru o fiinţă prea uşoară ; • orgoliul care dispreţuieşte raţiunea ; incapacitatea de a-şi cîştiga viaţa ;

—65535 insuficienţa *ăe Yang* şi de *Yin ;*

—65535 o slăbiciune extremă care nu poate suporta
tamentul;

—65535 şi mai ales, credinţa în vrăjitorii, dublată de u|
încrederea în medic.

Includerea „credinţei în vrăjitorii" printre bolile ni vindecabile, arată că Bian Que nu credea în aşa-zisu lucruri supranaturale, pe care le considera fapte puţin obişnuite, a căror explicare nu este evidentfi prima vedere. De altfel, pe atunci, chiar în cercurile biliare era răspîndiţă credinţa în vrăjitorii şi magic», spune că în primele secole ale dinastiei Zhou (11 246 î.e.n.), fiecare casă aristocratică avea experţi, ori ereditari, maeştri în ocultism. Nici o decizie ifi portantă nu era luată fără ca aceştia să fie în prealalj consultaţi. Iată ce citim într-un text, cu datare mai tîrzie :

„întrucît arta medicală s-a dovedit ineficient Doamna Yue a recurs la ultimul mijloc, al unei conjl raţii magice. Bătrînul astrolog orb Liu a executat diij şurile sale pentru a alunga diavolul. Apoi a urmat turj marelui preot Wu, în jurul turnului împăratului de maestrului Dao. Acesta a declarat că vindecarea mai era posibilă. Doamna Yue *a* insistat ca cel puţin > fie făcut horoscopul bolnavului..."

Dacă „Nan Jing" este lucrarea concepută de Itlf Que, trebuie să admitem că el ajunsese la înţelegi i celor mai dificile capitole ale acupuncturii, pe care, altfel, a încercat să le facă accesibile, expunînd ,.c(81 de dificultăţi" ale lui „Nei Jing".

Bian Que este cel care a precizat cele patru meii de diagnostic rămase valabile pînă în prezent, şi anuml

1) inspecţia (observaţia) nu numai a culorii pii'l posturii sau aspectului limbii, ci şi a spiritului In navului;

flnamneza (interogarea bolnavului) ;
nuscultarea sunetelor corpului şi
aprecierea miro-clii ;
i 'ulparea (aprecierea pulsurilor,
precum şi palpa-idianelor şi
punctelor).

menţionăm că Bian Que este considerat părin-
Isologiei clasice chineze ; pornind *de* la obser-
lui, Hao Yang Sang a scris ulterior lucrarea „Se-
pulsurilor". Acesta preciza că „pentru a lua
l o trebuie ca mîna să fie uşoară, spiritul calm
i ii, iar atenţia îndreptată numai asupra acestui
u. La fel, cel căruia i se ia pulsul trebuie să fie des-
iiiîna fiind plasată pe o pernuţă, iar braţele dega-
Trobuie înlăturat tot ceea ce poate împiedica liniş-
i u u i ia sau altuia, a celui care ia pulsul şi a aceluia
iln i se
ia".

Abilitatea lui Bian Que în stabilirea diagnosticului
i puls se pare că era foarte mare. Se spune, de exem-
ra în jurul anului 480 î.e.n., în vremea cînd prac-
incdicina ca medic ambulant, s-a întîmplat să se
In localitatea Qun, tocmai la timp pentru a da o
nillalie unui personaj important. După analiza
11, i a pulsurilor, Bian Que prescrie un tratament în
• a asociat la acupunctura, stimularea unor puncte
i i noxă. Bolnavul s-a restabilit complet, apreciind
' porea deosebită a lui Bian Que în precizarea diag-
ii'iilui, printr-o metodă care nu pare *a* fi fost prea
.ll.il pînă
atunci.

n domeniul terapeutic, Bian Que a precizat că acele
K'iipunctură au calitatea de a dispersa energia, în
11 c-e moxa combate mai uşor deficienţele care stau
axa bolilor cronice, degenerative. Tot lui i se atri-
, către secolul al Vl-lea e.n., lucrarea Zi *Jing* (,,Re-
miezul zilei-miezul nopţii"), în care este expusă
ru prima dată o poziţie alternantă între *Yang* şi

ce însemna probabil circa 250 de persoane. Dacă nli| unul din cei aflaţi în îngrijirea sa nu era bolnav i cursul anului, medicul primea de la fiecare familie *(••>* 10 000 de monezi de aur. Dimpotrivă, cu fiecare bolii dintr-o familie, salariul scădea cu suma reprezentîn plata pe o lună. Medicul şi ucenicii săi observau mod de viaţă şi sfătuiau să se evite dezechilibrele alim< tare (după ei, principala cauză de îmbolnăvire), progi mul de muncă dezordonat (respectarea ritmurilor biol' gice) şi intemperiile etc. La cel mai mic semn de boul (fără nici o semnificaţie pentru medicina noastră), « interveneau, corectînd „dezechilibrele energetice in< piente", prescriind, după caz, un tratament cu acupui tură sau cu amestecuri de plante, ale căror virtuţi tei.' peutice erau binecunoscute. Medicul care avea ghin ir nul să „cumuleze" 12 bolnavi, era lipsit de salariul sa\| pe un an întreg, în plus, el era obligat să asigure 1i| mod gratuit tratamentul necesar pentru însănătoşiri'! bolnavului.

Prestarea unei activităţi medicale de calitate era e v l denţiată şi în alt mod. Astfel, pentru fiecare muribi sau invalid ce murea de o boală, medicul era obligat :! atîrne deasupra uşii casei sale, o lanternă roşie. Evideiill cînd numărul lanternelor depăşea 4—5, singura soluţi^ pentru medic era aceea de a părăsi provincia şi de a MS stabili în altă parte. Legat de aceasta, se povesteşte un străin care a ajuns într-o localitate, îmbolnăvindu-:. *<•* a căutat să fie văzut de cel mai bun medic din oraş s-a spus că, din păcate, toţi medicii din acea regiune ;> deasupra uşii de la intrare, cel puţin 5 lanterne roşii, excepţia unuia singur, care nu avea decît 3. PrezcnJ tîndu-se pentru consultaţie la acesta, străinul a întir bat cum se face că numai el are un număr aşa mic dj lanterne roşii aprinse. „Pentru că, *a* răspuns medicii} nu m-am instalat în acest oraş decît de o săptămînii

na Tuo, figura cea mai de seamă a
medicinii chi-din primele secole ale
erei noastre, s-a născut în 141, în
districtul Po din provincia Anhui. Şi-a
inactivitatea disecînd animale şi
observînd ordi-'ructurilor ce alcătuiesc
corpul. Ulterior a practi-•dicina, a
călătorit mult şi a dobîndit o experienţă
ala care i-a adus o faimă nepieritoare.
După moar-dramatică, prestigiul lui nu
a încetat să crească. >vinciа Anhui, a
fost înălţat în cinstea sa un tem-;ir în
ţară, poporul i-a ridicat numeroase
statui ode. Ziua a 28-a a lunii a patra,
în care s-a născut Tuo, a fost
sărbătorită în întreaga ţară, timp de
•ole.

i >irit enciclopedic şi întreprinzător,
bun observator
i tehnician, a introdus în practica
medicală nume-
procedee terapeutice, de la măsuri
profilactice ori-
•, pînă la intervenţii chirurgicale de o
complexitate
' irdinară pentru acele
vremuri.

•upunctor strălucit, Hua Tuo *a*
perfecţionat diag-
ul prin pulsuri şi a introdus tehnicile
terapeutice
. olosesc numai 2—3 puncte (tehnică
sugestivă pen-
i Uzarea meridianelor extraordinare) şi
uneori chiar
i un singur ac (tehnica „marei
înţepături", folo-
timularea punctului „Lo" — de trecere,
a ramurii
a unui meridian pentru o durere
lineară, proiec-
pe ramura dreaptă a meridianului, de
exemplu,
nbosciatică sau nevralgie cervico-
brahială). A ră-
din acele vremuri, ideea că un medic
acupunctor
a atît mai valoros, cu cît poate înlătura
o tulburare,

cu un număr cît mai mic de ace. Aceasta presupune însJ o fineţe diagnostică ce nu poate fi căpătată decît dup;. ani îndelungaţi de observaţie şi experienţă clinică.

Hua Tuo, ca şi alţi medici vestiţi ai antichităţii chi neze, a acordat o atenţie deosebită metodelor profilac tice. Aşa se face că de la el ne-au rămas „gimnastica denumită *daoyin* sau „jocul celor cinci animale". Teii nica se numeşte astfel, deoarece cuprinde exerciţii fizio care imită mişcările a cinci vietăţi : tigru, urs, pasăn maimuţă şi căprioară. Fiecărui exerciţiu i s-au atribui anumite efecte terapeutice, fiind indicate atît pentr menţinerea bunei funcţionări a diferitelor organe, cît : < pentru înlăturarea unor tulburări. Este primul program de exerciţii fizice terapeutice cunoscut în istoria mec ii cinii.

Tot lui Hua Tuo i se atribuie introducerea în practic. medicală a masajelor efectuate cu o paletă de fild(sau, şi rnai simplu, cu unghia.

în terapeutica medicamentoasă, Hua Tuo este pr. cursorul homeopatici. Despre el se spune că este pi • mul care a folosit în tratamentul celor mai variate bo: doze infinitezimale de medicamente, multe dintre c' de origine vegetală. Din păcate, studiul asupra plantei scris de el nu s-a păstrat. Este puţin probabil ca Hahri' mann (1755—1843), fondatorul homeopatici, să fi c noscut tehnica lui Hua Tuo, deşi posibilitatea nu po: fi complet exclusă.

Domeniul în care Hua Tuo a obţinut cele mai sp< • taculoase şi impresionante rezultate a fost acela al cI.> rurgiei. Lui i se atribuie primele laparotomii, rezec;îl intestinale, grefe de organe şi de membre, rinoplastn, intervenţii *pe* creier etc. Această activitate a fost preo dată şi condiţionată de descoperirea de către el, a un r analgezic eficient, din sămînţă de cînepă amestec; cu alcool. Nu poate fi exclusă nici folosirea în scop an;.

•zic a acupuncturii, chiar dacă acest domeniu de apli-it-e nu va căpăta o utilizare largă decit în zilele noas-i>. Importanţa acestei descoperiri nu a fost sesizată de mtemporanii săi, astfel încît tehnica sa de analgezie nu mai fost utilizată în mod curent după moartea sa. Mi-• >ane de oameni ar fi putut evita chinurile groaznice
• ,«! intervenţiilor chirurgicale efectuate „pe viu" sau
•hnicile barbare de „anesteziere" a pacienţilor, ca cea
i care se recurgea, de exemplu, în ţările arabe, unde
<>lnavul ce urma a fi operat, era strangulat pînă cînd
,i pierdea cunoştinţa. Se începea intervenţia, iar cînd
bolnavul îşi revenea şi începea să ţipe, era din nou sugrumat pînă îşi pierdea cunoştinţa...

In celebra lucrare cu caracter istoric *„Cele trei re-\ltt1c",* se povesteşte că în cursul unei lupte, marele ge-iiiT;.)l Guan Yunshang a fost rănit la braţ de o săgeată "ilaviţă. Prezentîndu-se la Hua Tuo, acesta a hotărît MI l opereze, propunîndu-i pentru aceasta, amestecul său
• n;;lgezic. Bravul general a considerat pierderea cunoş-
niţei ca nedemnă pentru prestigiul său şi a ţinut să
n porte intervenţia chirurgicală pe viu. Executată în
iod magistral, operaţia a fost urmată de o evoluţie fa-
nrabilâ, astfel încît la scurt timp Guan Yunshang s-a
mtut reîntoarce în tabăra sa, spre surprinderea riva-
nlui său războinic Cao Cao, un alt mare general din
ta ce domnea peste întreg nordul Chinei. e povesteşte că după o vreme, Cao Cao a început .:uze dureri violente de cap. Cunoscînd rezultatele .ordinare ale lui Hua Tuo, a decis să-1 consulte, aşa a dus în persoană la locuinţa acestuia. După ce Cao şi-a descris suferinţa, ilustrul medic a purces la o ninare atentă şi îndelungată. Cunoştinţele sale de rologie trebuie să fi fost extrem de avansate, de i ie ce la sfîrşitul examinării a pus diagnosticul de umoare cerebrală, cu indicaţie chirurgicală. Propunerea

lui Hua Tuo de a-1 opera a fost refuzată, generalul te mîndu-se ca nu cumva medicul să folosească aceast.i ocazie pentru a-1 ucide. Totuşi Cao Cao a acceptat tr;i tamentul prin acupunctura, după care durerile violent>• de cap au dispărut. Mulţumit de rezultatul tratamentului, Cao Cao 1-a obligat pe Hua Tuo să-1 însoţească în războaiele sale, pentru a avea la îndemînă în orice moment un ajutor medical eficient. Spirit independent, Hua Tuo nu s-a împăcat multă vreme cu situaţia de captiv, aşa că a plecat într-o noapte, refugiindu-se în munţii din provincia Houan. O ceată de războinici trimişi de Cao Cao, însă, 1-a prins şi readus în tabără. Hua Tuo preferii moartea, unei captivităţi pe care o consideră înjositoare, A fost decapitat în anul 203, la vîrsta de 62 de ani, în deplinătatea puterilor sale fizice şi intelectuale. De atunci se pare că a ieşit proverbul „Să nu-ţi pierzi capul, dacă poţi să-1 păstrezi ; dar să nu-ţi păstrezi capul, cîml este mai bine să-1 pierzi".

Aşa cum probabil prevăzuse şi Hua Tuo, moartcn sa a fost curînd regretată de însuşi Cao Cao : acestui;i i-au revenit durerile de cap, din ce în ce mai puternica, Nici unul din medicii consultaţi nu i-a fost de ajutor, Nu s-a putut recurge nici la lucrările lui Hua Tuo, deoarece la moartea sa, întreaga operă i-a fost distrusa, Prevăzînd deznodămîntul final, Hua Tuo a vrut să-;.l încredinţeze lucrările discipolului său, care de teani i răzbunării lui Cao Cao, a refuzat însă să le primeascv încredinţate soţiei sale, ele au fost arse, împreună <•' alte obiecte ale ilustrului medic, fiindcă li se ignora im portanta. Aşa se face că ceea ce a rămas din experieni.i lui Hua Tuo s-a transmis numai oral, din generaţie în generaţie şi numai mult mai tîrziu, în secolul al XVIII lea, Sun Xing Yan a reuşit să compileze cunoştinţele r;i mase de la el, în cartea intitulată *„Hua Shi Chong* CCTM *Jing".*

Pe imensul teritoriu al Chinei, alţi medici vestiţi au lifut în înfloritoarea perioadă a dinastiei Huan. Dintre Aceştia, Zhang Zhong Jing s-a afirmat în vremea împăratului Liu Di, care a domnit între 168 şi 188 e.n. Este primul medic din antichitate care a aprofundat studiul 'diabetului, fiind iniţiatorul unor tratamente rămase în uz pînă în zilele noastre, ca de exemplu folosirea efe-drinei în astmul bronsic. Lucrarea sa *„Shang fran Iun"* („Tratat asupra frigului nociv") prezintă elementele ^diagnostice şi terapeutice ale multor afecţiuni, fiind apreciată de urmaşii săi. Pentru meritele sale, împăratul Liu Di 1-a răsplătit cu cele mai înalte distincţii, păs-jb'îndu-1 ca pe un sfetnic apropiat.

Nu toţi medicii din acea perioadă însă, au fost con-
|(ormişti. Shun Yuyi de exemplu, mare specialist în teh-
u'cile diagnostice, a atras asupra sa mînia împăratului
Ven Di, pentru refuzul de a îngriji bolnavii care-i erau
ipusi. De altfel, tocmai pentru a-şi păstra indepen-
Jenţa profesională, Shun Yuyi renunţă la funcţiile ad-
linistrative oferite de împărat, ceea ce, evident, nu a
jpst deloc pe placul acestuia. Condamnat la moarte pen-
ru nesupunere, este salvat de fiica sa, care se oferă
[plavă împăratului, în schimbul vieţii tatălui său. Pentru
se depărta cît mai multMe curte, Shun Yuyi se în-
alează ca medic al armatei vestitului general Liou,
Snde continuă să-şi practţ:^ profesiunea pînă la sfîrşi-
lul vieţii. *(*

în istoria medicinii chineze exJJTtă numeroase exemple de dăruire wi chiar de sacrificMi, din partea slujito-§"or săi. Se povesteşte, de exemply, despre felul cum lobrul medic Wen Chi şi-a sacrificat conştient viaţa, dînd în schimb sănătatea unuia din împăraţii Chinei, cărui nume s-a pierdut în cursul numeroaselor repovestiri ale întîmplării.

Astfel, se spune că acesta su-lorea de o tulburare psihică gravă, manifestată printr-o

Ii

depresiune profundă, care de multă vreme îl împiedica [Sd]-Şi îndeplinească îndatoririle. Aflînd de faima medi-îatf - [W^n] ?[hi'] [îm]Păratea[Sa] şi prinţul moştenitor au ape-*o* iară mtîrziere la ajutorul lui. Prezentîndu-se în marc -[m] -[a] P[a]}[a]t, Wen Chi a purces la examinarea atentă a împăratului : după ce a observat faţa, lirnba, pulsurile, vocea şi a analizat modul cum s-a instalat şi a evoluai, ooaia, ca şi semnele clinice prezentate de pacient, Wen ia ajuns la concluzia că împăratul suferă numai de o Protundă depresiune psihică, de care ar scăpa prin pro aucerea unui violent acces de mînie. Medicul şi-a dat seama că deşi înţelegător şi tolerant în condiţii obişnuite, Paratul poate ordona orice pedeapsă, în momentul în care i s-ar părea că cineva i-a călcat demnitatea. D< [ac]eea a^ explicat familiei pericolul la care s-ar expune eclanşîndu-i împăratului un acces violent de mînie Convinşi că soluţia propusă de Wen Chi era singura Posibila, familia imperială a insistat să nu întîrzie apli [ca]rea ei, promiţîndu-i medicului protecţia în caz de ne voie. Acesta şi-[a] dat seama că nu poate conta cîtuşi di • Puţin pe protecţia promisă, astfel încît decizia de a vin "[e]ca boala împăratului a fost luată în deplină cunoştinţa [ae] cauză, deci ştiind că îşi sacrifică propria viaţă. , Luînd această decizie'eroică, Wen Chi a revenit la împărat şi i-a promis solemn că se va întoarce pentru tratament a doua zi, la aceeaşi oră. Au trecut însă doua zile şi medicul nu a apărut, împăratul a început să pre zinte o stare de agitaţie, fără însă să le spună ceva celoi [Q]m jur. A patra zi, Wen Chi a revenit la palat, dezinvoll ignorînd toate regulile complicatului ceremonial impu de prezentarea în faţa împăratului : ostentativ, medicul s-a răsturnat într-un jilţ, lăsînd la vedere încălţării' Pline de noroi, ştergîndu-l'e de covoare, în timp ce adresa [im]păratului cuvinte batjocoritoare, întreaga asistenţă a [ra]mas încremenită, în faţa atitudinii incredibile a medi

ului, faţă de atotputernicul împărat. Prestigiul mare Ic care se bucura Wen Chi a paralizat orice iniţiativă a lujitorilor de a-1 înlătura din faţa împăratului. Curind . acesta din urmă a devenit palid şi a început să tre-i e. A sărit din pat, ordonînd prinderea şi uciderea diată a medicului, prin aruncarea într-un vas cu ulei :is. Pedeapsa a fost executată înainte ca împărăteasa iul său să-i poată explica împăratului motivul ade-t al comportamentului medicului. După executarea cpsei, ca şi cînd niciodată nu ar fi fost bolnav, îm-.ttul a cerut să i se aducă o masă bogată, apoi a treia rezolvarea treburilor de multă vreme lăsate în sire. Ce reacţie va fi avut împăratul la aflarea ade-lui, nu se ştie. îi va fi rămas toată viaţa umbrită de i.tirea soartei nedrepte pe care i-a hărăzit-o ilus-. .ai medic, cu atît mai mult, cu cît în acea vreme nici profesie nu se bucura de .acelaşi prestigiu ca practica medicală ?

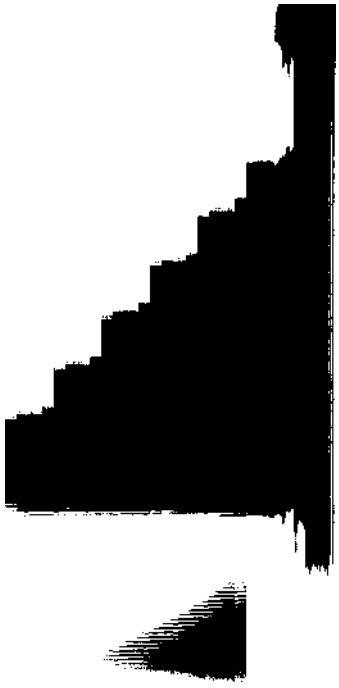

ACUPUNCTURA ÎN ANTICHITATEA TIRZIE

Primele indicii asupra unui sistem organizat de aşi:, lentă medicală datează din perioada de mare înflorii socială, ştiinţifică şi culturală din timpul dinastiei Han încă de pe atunci, curtea imperială avea un medic-şci în atribuţiile căruia intra examinarea periodică a stan de sănătate a^personalului de la palat. Sima Qian meu ţionează în „însemnări istorice" existenţa spitalelor in anul 160 î.e.n,, perioadă în care se semnalează şi exis tenta primului rnedic femeie.

între 220 şi 53^ interval în cursul căruia s-au pe rindat patru dinastii (Cele trei domnii : 220—280 ; di nastia Jin de Ap$_{us}$: 265—316 ; dinastia Jin de Rasă rit : 317—420 ; dinastiile de nord şi de sud : 420 —589), acupunctura a continuat să se dezvolte, chiar dacă nu î u aceeaşi măsură. Au existat şi în această vreme medici de excepţie, ca Ge Hong (281—340), care s-a remarca! prin fervoarea cu care susţinea superioritatea profilaxie[1]!, In lucrarea sa *Tcheou Hou Bei Ji Fang* („Prescripţii de urgenţă") el atrage atenţia asupra importanţei pe care o are tehnica de moxibustie în prevenirea epidemiilor prin creşterea capacităţii de apărare a organismului Prin aceeaşi metodă Ge Hong încearcă atenuarea viru lentei turbării, boală fără tratament eficient pe atunci Să mai notăm contribuţia acestui medic la dezvoltare-, tehnicilor de reanimare, precum şi la precizarea acţiu nii multor puncte.

în această perioadă au mai apărut încă două lucrai importante, şi anume *„Zhen Jiu Jia Yi Jing",* scrisă d' Wang Funii (215—283) şi „Mo *Jing",* scrisă de Wan$_{;:}$

''mhe (265—317). Ele actualizează şi amplifică cunoş-
ţele medicale expuse în ,,Nei Jing Su Wen" şi „Nan
ig", fără să aducă elementele noi, care să permită un
:L calitativ. Ar fi totuşi de amintit că într-o lucrare
>npilată în cursul dinastiei Jing (265—420), se men-
-aează pentru prima dată tehnica de reanimare care
jseşte masarea cu unghia policelui, a punctului
i;>'nzhong (Vas Guvernor 26), aflat pe linia mediană,
Hiib cioazonul nazal. Tehnica denumită mai tîrziu
,,presopunctură" s-a dezvoltat mult după aceea, fiind
utilizată de popor ca tehnică de prim-ajutor în caz de
Jc.şin, comă (în special alcoolică) sau şoc.

Progresele înregistrate în această perioadă în alte I rlomenii ale medicinii au fost consemnate de Tao Hong-J^ong, care a trăit între 452 şi 536. De la el a rămas lucrarea *„Ming Yi bie lou"* („Eseu asupra medicilor celebri"), de fapt un comentariu al unei lucrări mai vechi, litribuită miticului împărat Shen Nong şi intitulată |,,Shen Nong Ben Cao" ori „Ben Jing" („Cartea clasică materiei medicale") şi scrisă, se pare, în prima parte dinastiei Han anterioare (206 î.e.n. — 9 e.n.). Textul 'chi era scris cu roşu, în timp ce comentariile autorului au fost caligrafiate în tuş negru. Această lucrare, în pure erau descrise 365 de remedii de origine minerală, kegetală şi animală, a dispărut. Introducerea la lucra-'roa lui Tao Honggong a fost găsită în perioada dinastiei Ming, în grotele de la Dunhuang.

Datorită dezvoltării relaţiilor economice cu ţările din Jur, înregistrată în această epocă, în anul 541 este semnalată introducerea acupuncturii în Coreea, iar în 562, in Japonia.

Pînă la dinastia Sui (581—618) nu se cunoaşte mo-ilul de însuşire a cunoştinţelor medicale. O condiţie ' ;i'uţială era cunoaşterea perfectă a scrierilor vechi, i-i-ca ce presupunea un studiu îndelungat, întrucît scrie-

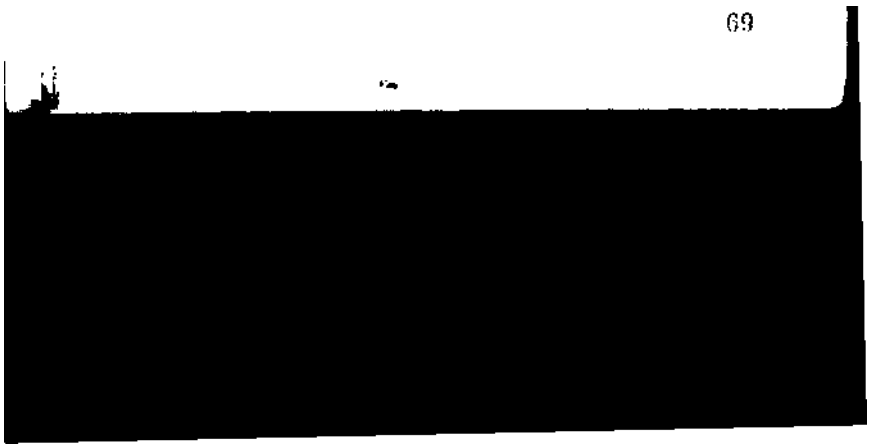

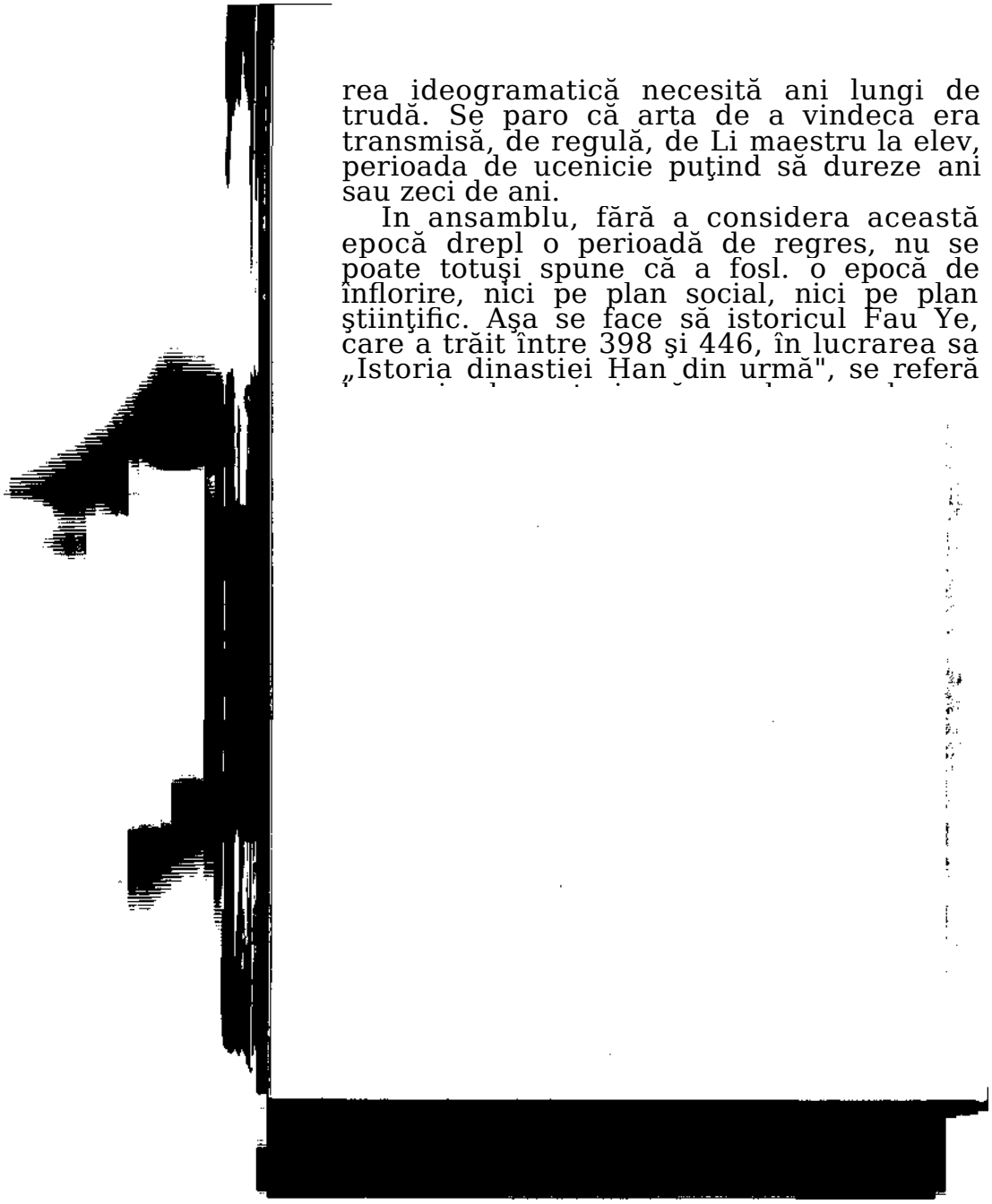

rea ideogramatică necesită ani lungi de trudă. Se paro că arta de a vindeca era transmisă, de regulă, de Li maestru la elev, perioada de ucenicie puţind să dureze ani sau zeci de ani.

In ansamblu, fără a considera această epocă drepl o perioadă de regres, nu se poate totuşi spune că a fosl. o epocă de înflorire, nici pe plan social, nici pe plan ştiinţific. Aşa se face să istoricul Fau Ye, care a trăit între 398 şi 446, în lucrarea sa „Istoria dinastiei Han din urmă", se referă

Primul sistem organizat de învăţămînt medical, cunoscut în istorie, datează din perioada dinastiei Sui (581—618), sistem apoi perfecţionat în cursul epocii de mare înflorire socială şi culturală înregistrată în cursul dinastiei Tang (618—907).

Din lucrarea *„Istoria veche a dinastiei Tang"*, aflăm că în această perioadă, Colegiul Medical Imperial era alcătuit din 349 de funcţionari însărcinaţi cu organizarea învăţămîntului medical şi supravegherea examenelor de absolvire.

Acupunctura era studiată într-un departament special. In lucrarea menţionată se precizează că acest departament avea un profesor de acupunctura, un profe-sor-asistent (echivalentul conferenţiarului din zilele noastre), 10 instructori, 20 de specialişti în tehnica de înţepare a punctelor şi 20 de studenţi. Absolvenţii acestui colegiu erau consideraţi mari specialişti în acupunctura, dintre ei fiind recrutaţi pentru funcţiile administrative, cei care în cursul practicii medicale dovedeau calităţi cu totul deosebite.

Ţinînd seama de raportul dintre „cadrele didactice" * (mai numeroase) şi studenţi, reiese că supravegherea instrucţiei primite în cadrul colegiului trebuie să fi fost extrem de atentă. Evident, practicienii de rînd nu se formau în acest colegiu, a cărui capacitate de învăţămînt era mult inferioară nevoilor unui imperiu atît de întins.

Principalele tratate studiate în departamentul de acupunctura al Colegiului Medical Imperial erau : *„Nei*

Jing Su Wen" şi *Zhen Jiu Jia Yi Jing".* Se pare că numai învăţămîntul legat de scrierea ideografică necesita trei ani, etapă obligatorie pentru înţelegerea dificilelor texte medicale.

Baremul cunoştinţelor medicale, teoretice şi practice era sever supravegheat la examenele finale de atestare, deosebit de grele. Uneori, însuşi împăratul asista la aceste examene, ceea ce denotă importanţa deosebiţii care se acorda medicinii în acele vremuri. De altfel, nu rareori, împăratul era un profund cunoscător al artei medicale, pe care evident o poseda în vederea respectării regulilor de menţinere a propriei sale sănătăţi, precum şi a rezolvării marilor probleme de sănătate ale poporului pe care-l conducea. Se povesteşte, de exemplu, că împăratul Jen Zong, plimbîndu-se cu primul său ministru (în acelaşi timp, medic al Curţii Imperiale), a în-tîlnit pe alee o femeie însărcinată. Privind-o şi refe-rindu-se la apropiata naştere, împăratul a zis : „Este băiat" ; primul său ministru a replicat : „Este fată"', împăratul a chemat femeia la palat şi prin înţeparea unui singur punct a declanşat naşterea. S-au născut doi copii, un băiat şi o fată.

Curind după înfiinţarea Colegiului Medical Imperial, Sun Si-Miao (581—682), considerat părintele eticii medicale chineze, publică (în anul 625) lucrarea *„Qian Jiu Yao Fang"* („O mie de remedii de mare valoare"), în care introduce ca unitate de măsură utilizabilă pentru localizarea punctelor „Cun"-ul. Acesta reprezintă distanţa dintre pliurile de flexie ale mediusului (fig. 12), fiind aproximativ egal cu lăţimea policelui.

Ulterior, diferitele segmente ale corpului au fost măsurate cu grijă şi împărţite în multipli ai acestei unităţi, astfel încît s-a uşurat mult localizarea punctelor pe baza

/-'. — Cwn-ul ca unitate de mă-distanţa dintre pliurile de ale mediusului (aproximativ 2 cm).

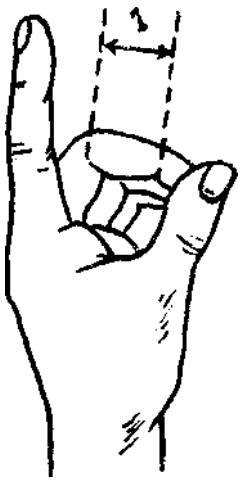

icrelor anatomice (fig. 13). Tot Sun Si-Miao a împărţit netele de acupunctura în trei categorii : cele ale me-Ilanelor, punctele situate în afara meridianelor şi netele locale. Lucrarea este ilustrată cu trei planşe torate care indică traiectul meridianelor, văzute din *A,* din spate şi din profil. Numărul punctelor însem-
10 pe aceste hărţi este de 650. Dintre acestea, 301 sînt
literale (în total 602 puncte) iar 48, unice, situate pe
la mediană. Cele 12 meridiane au fost redate în cinci
i >ri, iar cele opt vase extraordinare, indicate în verde.
10 păcate lucrarea s-a pierdut, dar există referiri ale
lorilor ulteriori care o consideră o lucrare de bază din
ioada respectivă.

Tot Sun Si-Miao publică un adaos la lucrarea sus-nţionată, intitulat *„Supliment la cele 1 000 de re-dii de mare valoare".*

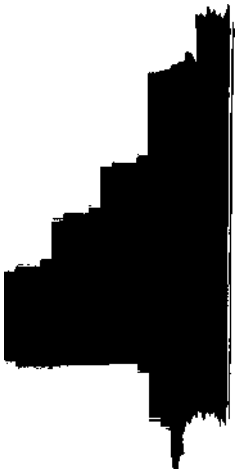

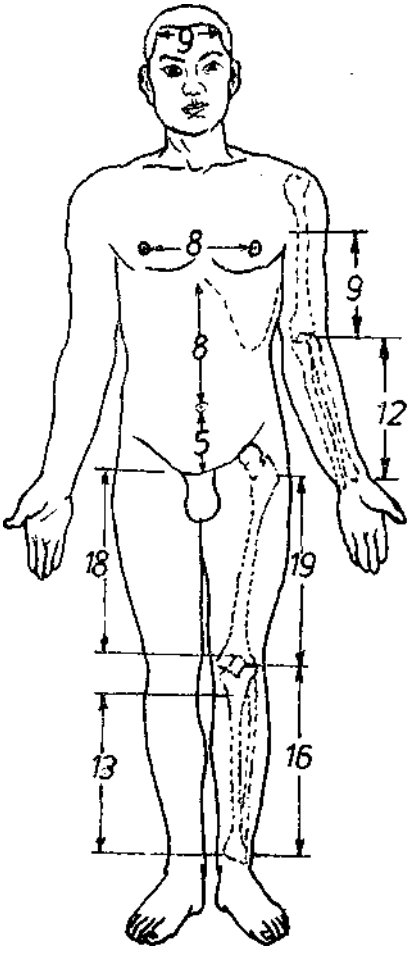
9
8
9
8
5
12
18
19
13
16

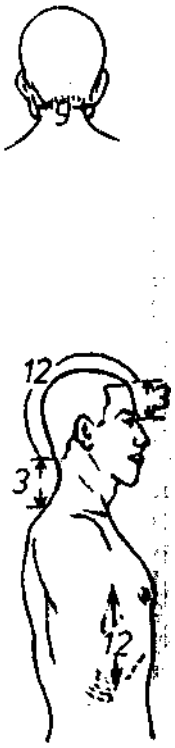
9
12
3
12

Fig. 13 — Segmentele corpului utilizate pentru localizare, punctelor şi echivalentul lor în cuni.

l'irit enciclopedic, Sun Si-Miao consideră acupunc-numai ca una din modalităţile de tratament, cu ite indicaţii, dar şi cu limite. După părerea sa, tra-.itul medicamentos trebuie la fel de binecunoscut licat acolo unde acupunctura are indicaţie minoră, um exprimă el această concepţie : „Astfel, cei care
1 că acupunctura şi deloc moxa, cei care folosesc
i şi deloc acupunctura, sînt medici inferiori ; cei
folosesc acupunctura şi deloc medicamentele, cei folosesc medicamentele şi deloc acupunctura şi , sînt, de asemenea, medici inferiori... Cel care cu-
2 acupunctura şi medicamentele este cu adevărat
i-Ddic bun".

fine, în efortul de unificare a nomenclaturii punc-şi a localizării acestora, Guvernul dinastiei Tang a [1] faimosului medic Zhen Quan revizuirea puncte-: întocmirea unei hărţi, la care se pare că medicul at timp de 22 de ani (între 629 şi 649). Tot în prima a secolului al Vll-lea, Yang Shang Shan elabo-*„Hărţile lui Nei Jing Su Wen"* publicate în două ame : un volum cuprinzînd cele 12 meridiane prin-le şi cel de-al doilea, cele opt canale extraordinare, această lucrare nu s-a păstrat în întregime. Ne-a irenit, în schimb, textul integral al lucrării *„Nei Jing* | Wen" rescris de Weng Ping în anul 762. ! în anul 752 Wang Shao redactează lucrarea „Wai *Mi Yao" („Planşele esenţiale ale meridianelor si ^netelor")* în care sînt redate separat cele 12 meridiane punctele lor, precum şi relaţiile cu organele interne ctul intern al meridianelor). De menţionat, că încă atunci amplasamentul unor puncte indicat în aceste e era sensibil diferit de cel indicat în tratatele .1 vechi.

Tu tot efortul de a se conserva localizarea punctelor acupunctura, datorită repetatelor recopieri ale tex-

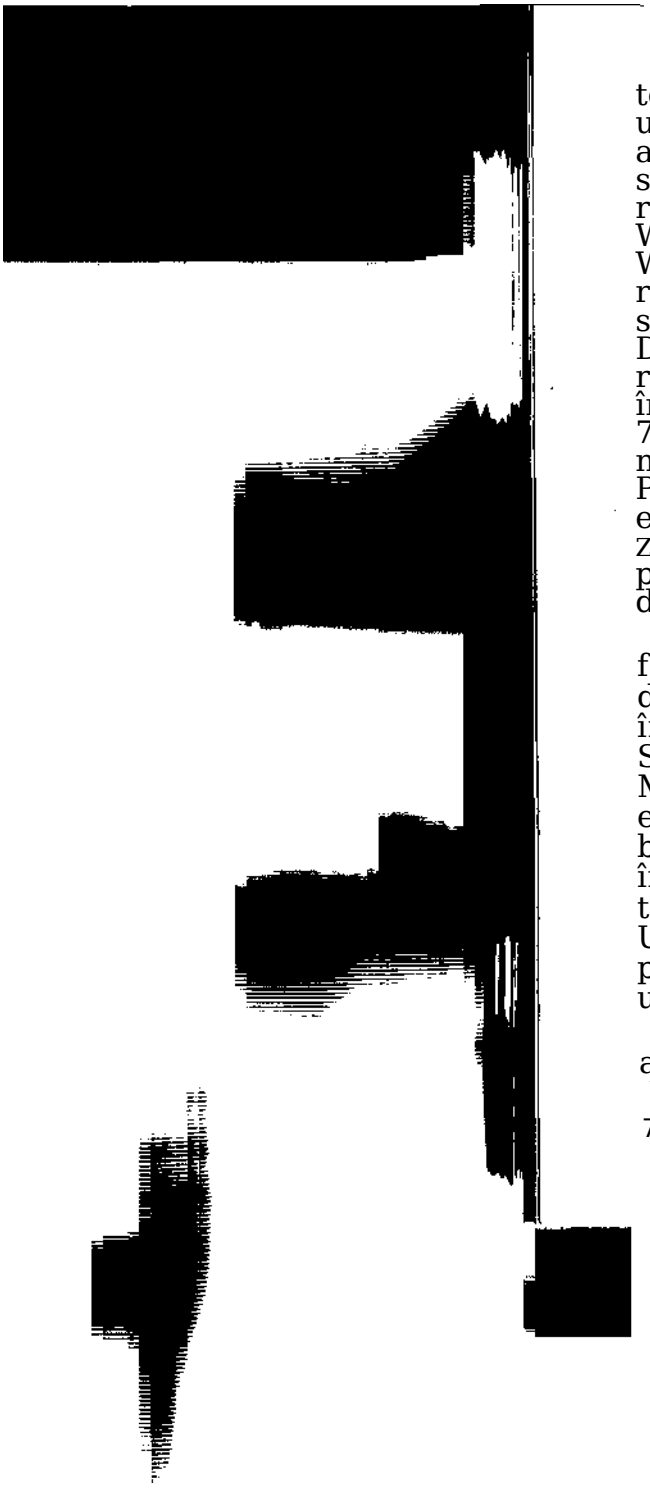

telor vechi, dar şi punctelor de vedere uneori divergeni ale numeroaselor şcoli de acupunctura, s-a făcut sin ţită nevoia de a se găsi un sistem de referinţă care l rămînă peste veacuri. Astfel, împăratul Wang Jen Sui 1-a însărcinat pe Wang Weiyi, şeful serviciului medio imperial, de a revizui localizarea punctelor şi de a cfl un sistem unificat al nomenclaturii acestora. După al lungi de trudă, Wang Weiyi a realizat celebra ,,Stătu de bronz" (fig. 14) în mărime naturală, pe care a ampl« sat 700 de puncte de acupunctura al căror nume l gravat cu caractere de aur. Paralel, autorul publică l" crarea explicativă intitulată *„Tong Ren Shu Xue* Z/Ķ'/, *jiu Tu Jing"* („Manualul ilustrat al punctelor de ai-n punctură şi moxibustie de pe omul de bronz").

Prezentarea primei statui de bronz s-a făcut în i drul unei solemnităţi ce s-a desfăşurat la Curtea Im i rială, în faţa împăratului Wang Jen Sun, în anul l (• Statuia a fost apoi oferită Colegiului Medical Imper Un al doilea exemplar, executat de el în acelaşi tini] tot din bronz, a fost oferit Templului Binefacerii. înli> 1277 şi 1294 statuile au fost transferate de la Kaifcin, la Beijing. Ulterior, cele două statui originale au f o pierdute, dar ne-au rămas numeroase copii, una dinţi > *ele* fiind în prezent la Nanjing.

Cît despre textul lucrării însoţitoare, el a fost grn vat pe două table de piatră, cu

'i;. *14.* — Statuia de bronz datînd din anul 1027.

Fig. 15. — Piatră încrustată cu textul ce însoţea statuia de bronz din fig. 14, datînd din anul 1027 (al V-lea an al domniei lui Tian Sheng, Dinastia Song).

rea studenţilor, cît şi pentru examinarea lor. Shu M| (1232—1298) în lucrarea *„Anecdote istorice",* poveste.IM cum erau folosite : statuia de bronz, goală pe dinăunlm şi prezentînd orificii la nivelul punctelor, era acoperi 14 cu ceară, în interior se turna apă. Studentului *i* se na rea să introducă acele în cîteva puncte de acupuntui'i Dacă punctul era corect localizat, prin scoaterea acului lichidul ţîşnea afară. Examenul era trecut cu bine. Dac| greşea, studentul trebuia să se prezinte la următoai > fl sesiune de examene. Cum examinarea studenţilor cu publică şi supravegheată de „Marele maestru acupun. tor" (un fel de rector din zilele noastre), era excliM orice posibilitate de intervenţie în favoarea sau în d> favoarea candidatului. Prin modul cum era organi/nl, învăţămîntul asigura absolvenţilor acestei facultăţi, p» sibilitatea de a-şi însuşi o mare erudiţie şi un antrenament practic desăvîrşit.

Ca urmare a dezvoltării extraordinare pe care a în registrat-o medicina în cursul dinastiei Tang şi ap<>i Song, în anul 1076 a fost creată Academia Imperială <ln Medicină *(Taiyiju),* organizată în nouă departamente di ferite, înglobînd toate specialităţile medicale, în anul 1247, tot în cursul dinastiei Song, apare şi primul tr;i tat de medicină legală „Si *Yuan hm" („Eseu de corecţii i < a nedreptăţilor").* Autorul este Song Ce (1186—124 ' medic şi conducător al departamentului de justiţie ; vremea împăratului Li Zong. Lucrarea a fost ulter' completată de mai multe ori, rămînînd, pînă în epi modernă, baza codului oficial al deciziilor juridice. altfel, după anul 1700 ea a fost tradusă în mai mu limbi europene (franceză, olandeză, germană, engleză) a exercitat o influenţă mare asupra codurilor de mec h cină legală din Evul Mediu european (Bamberg — 150Y, Brandenburg — 1516 şi Carol Quintul — 1532).

Tot din această perioadă datează, se pare, şi primele care stipulau drepturile şi îndatoririle medicului.

lulte provincii a fost introdus aşa-zisul „Abonament iical" : medicul practician îi vizita regulat pe mem-

sănătoşi ai colectivităţii pe care o lua în suprave-(re şi de la care primea regulat o retribuţie în aur în natură. Dacă unul din membrii colectivităţii se Bolnăvea, acesta nu numai că înceta de a-şi plăti con-buţia, dar urma să fie îngrijit gratuit (prin aceasta elegînd şi medicamentele), pînă la însănătoşire. 'In fine, în cursul dinastiilor Sui şi Tang (581—907) primele texte tipărite, deşi tehnica de copiere ma-ftlă era încă foarte răspîndită. Abia în cursul dinas-

Song (960—1279) tehnica tiparului s-a extins, ceea [a asigurat circulaţia mult mai largă a lucrărilor şti-Jfice, inclusiv a celor medicale. Se pare că prima carte [acupunctura tipărită, carte intitulată ,,O nouă mono-fie clasică asupra moxibustiei în urgenţe", datează . anul 862.

în aceeaşi perioadă, trăieşte ilustrul medic Sheu •aa (1031—1095) ; medic, farmacolog şi astronom, cel care execută primele hărţi geografice în relief; atribuie efectuarea primei traheostomii (utiliza,

:ru respiraţie, un tub de bambus). ;n cursul dinastiei Tang s-a întreprins o amplă ac-

e de popularizare a marilor figuri ale medicinii chi-•', fondatorilor săi mitici Fu-Xi, Shen Nong şi Huang cărora li s-a ridicat în anul 749, un templu zis al

or trei împăraţi". Alături de ei erau onoraţi cinci ici numiţi *„nemuritori",* printre care Lu Tseu (755—

, socotit un Esculap al Chinei.

intrucît în această lucrare nu putem face o incursi-

istorică asupra dezvoltării acupuncturii în alte ţări i Extremul Orient, ne vom opri doar la cel mai vechi

text medical japonez *(„khimpo"),* scris de Yasuy. Tambo în anul 984 e.n. Această lucrare este alcătuită'.l pasaje preluate din scrie$_{rile}$ $_{mec}$jicale chinezeşti <l timpul dinastiilor Sui şi T$_{ang}$. Ulterior, în Japonia ar punctura a luat amploare $_{Ş}$j ocupă pînă în zilele noasi un loc de frunte printre tehnicile tradiţionale de ti tament.

ACUPUNCTURA ÎN CURSUL DINASTIEI YUAN MONGOLE (1279-1368)

In timpul dinastiei Yuan, se stabilesc relaţii culturale ţ;i economice cu alte ţări, în special cu Persia şi Irakul. Este momentul în care medicina arabă ia cunoştinţă de medicina chineză, pe care, evident, nu o înţelege în întreaga ei complexitate. Un prim contact între China şi Europa îl stabileşte vestitul navigator veneţian Marco Polo (1254—1324), care ajunge în China în anul 1292. întors în Veneţia în 1295, el publică o relatare amplă a celor observate în cursul călătoriei, poate cea mai de seamă sursă documentară medievală asupra civilizaţiei din Extremul Orient.

Un rol important în stabilirea contactului medical si-ro-irakian 1-a avut Rashid al din Tabib (1247—1318), medic şi prim-ministru al lui Mahmoud Ghazan Khan (1295—1304), stăpînul unui imperiu care se întindea de la Amu Daria la Eufrat. El a construit numeroase spitale deservite de medici indieni, chinezi, egipteni şi sirieni. In biblioteca sa s-au găsit 60 de manuscrise cu texte medicale de provenienţă diferită, multe din China. Conştient de superioritatea medicinii din această ţară, scrie în 1313 o enciclopedie a medicinii chineze, care cuprinde noţiuni de anatomie, fiziologie, embriologie, acupunctura, farmacologie etc. Un spaţiu larg se rezervă tratatului de pulsologie *„Mo Jing"* al lui Wang Shune.

Dintre personalităţile medicale chineze care au trăit în această perioadă, amintim pe Zhu Danxi (1281—1358),

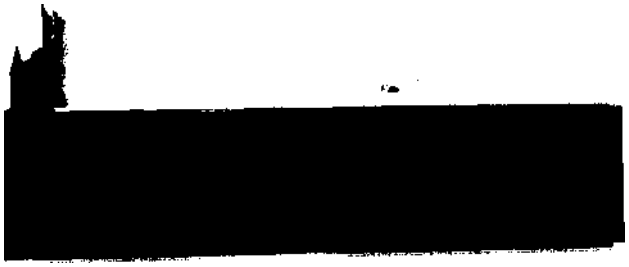

HinltMii|Mii'i4ii cu Uu Sijing (1260—1367), căruia i se atri-liutf *..Munnulul de acupunctura şi moxă".* Lucrarea, deşi tir dimensiuni mici, a cunoscut o mare răspîndire.

Medicul de origine mongolă Hou-t'ai-pi-lie publica în 1363 un *„Tratat de acupunctura" (Kin-lan siun-king)* ilustrat cu două planşe anatomice originale. Lucrarea cuprinde descrierea celor 14 meridiane, inspirată din opera contemporanului său, Hua Shou. Acesta a publicat în 1341 un amplu comentariu la lucrarea „Nan *Jing",* intitulat *„Shisi Jing fa hui"* („Elucidarea celor 14 meridiane")) în care descrie 360 de puncte de acupunctura. Textul este completat cu un compendiu diagnostic. Spirit enciclopedic, Hua Shou a lăsat şi alte comentarii ale unor lucrări mai vechi ca : *„Shang han Iun"* („Tratai asupra frigului nociv") de Zhang Zhengjing, *„Su Wen" „Nan Jing"* etc.

Hua Shou a excelat nu numai în arta acupuncturii, ci şi în patologia infecţioasă. De la el a rămas o monografie asupra rujeolei *(„Mă Zhen quan shu")* în care descrie cu precizie petele albe apărute pe mucoasa bucală la debutul acestei boli, remarcate în Occident mull mai tîrziu, de către Flindt în Danemarca (1883), de Filatov în Rusia (1895) şi de Koplik în Statele Unite (1786).

Tot în această perioadă trăieşte Hu Sihui, medic nu-triţionist care dovedeşte că unele boli pot fi tratate fără medicamente, doar cu regim dietetic adecvat. Printre altele, el a lăsat o descriere excelentă a hipovitaminozei Bi (cunoscută sub numele „beri-beri") şi indicaţii precise privind tratamentul ei dietetic. Hu Sihui (care a trăil după anul 1320) a avut un strălucit precursor în Li Kao (1180—1251), autorul *„Tratatului asupra splinei şi stomacului",* lucrare publicată în 1249, în care se subliniază importanţa alimentaţiei echilibrate pentru menţinerea stării de sănătate şi ca metodă de tratare a bolilor. In spirîndu-se de aici, Hu Sihui publică primul „Tratat d'

•jenă" (1330), prefaţat de o altă personalitate medicală vremii, Yu Ji (1272—1348), care nu se rezumă numai „igiena alimentaţiei", ci abordează şi alte reguli pen-menţinerea stării de sănătate.

în cursul dinastiei Yuan, arta medicală era deosebit apreciata, fapt oglindit de instaurarea, de către Wu !ig (în 1309), a cultului denumit „Regii medicinii", în ; >tea cărora a fost ridicat, în anul 1295, cîte un templu :iecare provincie a ţării.

ACUPUNCTURA ÎN PERIOADA DINASTIEI MING (1368-1644)

Una din cele mai înfloritoare epoci din istoria Chinei a fost aceea a dinastiei Ming. Stabilitatea economicfi şi politică a permis dezvoltarea filozofiei şi ştiinţelor la un nivel fără precedent.

înainte de a analiza evoluţia acupuncturii în secolele al XlV-lea—al XVII-lea, să ne oprim o clipă la cea mai importantă lucrare de farmacologie cu caracter enciclopedic, intitulată *„Ben Cao Gang mu" („Materia Medica")* şi datorată lui Li Shizhen (1518—1593). Avem de-a face cu o lucrare monumentală, care conţine, printre altele, date de istorie naturală (mineralogie, botanică, zoologie), tehnologie chimică şi industrială, geografie, istorie, filologie, filozofie, precum şi date de farmacologie, nutriţie şi dietetică.

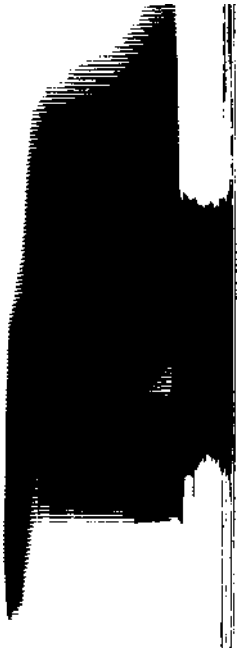

Medic de mare valoare. Li Shizhen a renunţat la funcţia de medic al Curţii Imperiale, angrenîndu-se în-tr-o muncă titanică de documentare bibliografică (analiza datelor scrise în peste 500 de lucrări de medicină şi farmacologie, anterioare şi contemporane) şi „pe teren" : călătorii, anchete, în scopul culegerii de informaţii despre plantele medicinale şi remediile medicale populare. El îşi termină tratatul după 37 de ani de muncă, la vîrsta de 76 de ani, cu puţin înainte de moarte. Rezultă o lucrare imensă, împărţită în 59 de capitole, comparabila ca importanţă cu lucrările enciclopedice apărute în aceeaşi perioadă în Europa şi datorate lui : Vesale, Matthidi, Plantin, Dusseau, Bulleau, Valerius Cordus, Silvius Joubert, Fuchs etc.

Similitudinea unor capitole cu cele din lucrări greceşti sau arabe (clasificarea insectelor se aseamănă cu cea a lui Aristotel *, iar cea a plantelor medicinale, cu cea a lui Avicena **) sugerează accesul lui Li Shizhen la unele surse străine.

Interesante sînt recomandările pe care le face în legătură cu „arta menţinerii sănătăţii şi fericirii". Prin-re altele, el recomandă : controlul emoţiilor (evitarea tresurilor psihice) ; consumul moderat de alimente şi .ilcool ; efectuarea unei activităţi fizice zilnice după un plan bine prestabilit ; întocmirea şi respectarea unui program riguros de activitate şi repaus.

Tot lui i se datorează o lucrare de acupunctura, şi unume *„Qijing bamo Kao"* („O investigare a celor opt meridiane extraordinare") în care descrie nu numai traiectul acestor meridiane, dar şi principiile fundamentale de tratament prin utilizarea punctelor de comandă ale acestor canale. Este prima lucrare dedicată în întregime acestui important capitol al acupuncturii clasice. Se pare că subiectul a fost popular în perioada dinastiei Ming, iiitrucît în anul 1425, Liu Jin, în lucrarea *„Datele clasice asupra vindecărilor miraculoase",* întocmind o listă de (i4 de afecţiuni tratabile prin acupunctura, menţionează printre principalele 145 de puncte mai frecvent utilizate ia practică, şi punctele de comandă ale vaselor extraordinare.

Contemporan cu Li Shizhen a fost şi unul din acu-punctorii renumiţi ai dinastiei Ming, Gao Wu, care a trăit pe vremea împăratului Shi Zong (1522—1566).

* Aristotel (384—322 î.e.n.) — filozof şi om de ştiinţă grec, .mtorul unui mare număr de tratate de logică, politică, istorie naturală şi fizică.

** Avicena sau Ibni Şina (980—1037) — medic persan, autorul celebrei lucrări „Canonul medicinii".

Originar din ci$_{m}$i$_{ng}$ provincia Zhejiang, şi-a închinai o mare part^ $_{a\ vie}$tii'analizei critice a lucrărilor de acu punctură ap^.$_{vte}$ j$_{n}$ decurs de 2000 de ani, începmd cu *„Nei Jing S$_{k\ Wen}$«* $_{şi}$ terminînd cu scrierile conteni porane. Din $_{aceasta}$ analiză a rezultat lucrarea *„Zhen-jiu sunan y^$_{ozh}$i« (* Un *rezumat al lucrărilor de acupunctura şi $_{moxib}$ustie"),* apărută în 1537. Intenţii, autorului er^ $_{să\ Dună\ un}$ îndreptar la îndemîna studenţilor în m$_{et}$j$_{idna}$ dornici să se dedice acupuncturii. In anul $_{l54g\ îmbo}$găţind datele expuse în lucrare., citată anterj$_{or\ Gao\ W}$u publică o monografie mult mai detaliată inţ.$_{itulată}$ „Zhenjin *quying jahui"* („îndreptar cu priv|$_{re\ la\ lucr}$ările esenţiale de acupunctura şl moxibustie'S $_{d\ fapt\ o}$ analiză a datelor concordante din 20 de l$_{u}$'$_{crări}$ anterioare. Sînt astfel explicate meridianele, P$_{Unc}$tele, diagnosticul, alegerea formulei terapeutice a$_{flecvate}$ fiecărei situaţii clinice, tehnicile dr stimulare a $_{punc}$telor etc. Au fost omise acele date din diferite luciri, 'care nu erau în acord cu tratatei.• clasice.

Gao Wiţ $_{egte\ gi\ a}$utorul a trei statuete de bronz re prezentînd $_{un\ barbat\ \ 0}$ femeie şi un copil, pe care .. amplasat n^$_{eridianele\ şi\ punc}$tele conform datelor clasice şi ţinî^$_{d\ seama\ de}$ diferenţele ce decurg din par ticularităţi]$_{e\ anatomice\ a}$le celor trei indivizi.

Conştie^$_{t\ de\ per}$i$_{c}$olul aplicării acupuncturii fără •> pregătire %$_{respun}$zătoare, Gao Wu se ridică împotrivii şarlatanisn^$_{ului\ \ me}$dical, care în acupunctura găseşte teren mai $_{prie}$i$_{n}$i$_{c}$ decît în alte domenii medicale, în comentarii^ $_{sale>\ Gao\ Wu\ a}$trage atenţia asupra falş: lor acupur$_{lctori>\ care}$ necunoscînd nici utilizarea medi camentelo^ $_{nic}$'j $_{in}$dicaţiile şi tehnicile specifice acu puncturii, '$_{pun\ \ în\ \ joc}$ prestigiul unei arte cu num posibilităţi $_{de\ V}$i$_{n}$decare.

r

Am lăsat la urmă figura cea mai reprezentativă a .icupuncturii din perioada dinastiei Ming, şi anume Vang Jizhou (1555—1620). Dotat cu o capacitate remarcabilă de sinteză, autorul analizează principalele lucrări de acupunctura, începînd cu *„Nei Jing Su Wen"* [terminînd cu cele apărute în vremea lui. Lucrarea intitulată *„Zhen Jiu Da Cheng"* (,,Marele compendiu al ucupuncturii şi moxibustiei") are o inestimabilă valoare 'locumentară şi pentru că unele din cărţile vechi, co-nentate de el, s-au pierdut.

Yang Jizhou, care a trăit în vremea împăraţilor Jiamg (1522—1566) şi Wen li (1573—1619), s-a bucurat
KÎ un mare prestigiu în cursul vieţii. Iniţial a lucrat
••a ataşat al Colegiului Medical Imperial, poziţie care
a permis accesul la biblioteca imperială, păstrătoare
i lucrărilor medicale vechi.

„Zhen Jiu Da Cheng" este concepută în zece volume (mari capitole) care tratează succesiv :

volumul I — istoricul acupuncturii, meridianele şi punctele de acupunctura, avînd şi două planşe cu imaginea din faţă şi din spate a corpului uman ;

volumul II — punctele celor 12 meridiane, conexi-'pinile lor, aplicarea în diferite boli, detalii privind teh-|lca de stimulare a punctelor ;

volumul III — legea celor 5 transformări (ele-^ente) ; etiopatogenia unor afecţiuni (bolile produse de Idură, febrele intermitente, durerile lombare etc.), iele tehnici de stimulare a punctelor în diferite si-iţii ;

volumul IV — descrierea şi ilustrarea punctelor si-îte pe faţa anterioară şi posterioară a trunchiului, iroluţia bolilor în cele 5 organe parenchimatoase *(Zang),* mica tratamentului cu „cele 9 ace de acupunctura", tmtraindicaţiile acupuncturii ;

volumul V — corelaţia punctelor situate pe meridiane .cu organele interne, bioritmurile sezoniere alr punctelor, tratamentul unor afecţiuni ;

volumul VI — studiul meridianelor şi al organelor parenchimatoase şi cavitare *(Fu),* precum şi aplicaţiile lor terapeutice ;

volumul VII — descrierea meridianelor, punctelor şi a conexiunilor lor, analizate topografic în regiunea capului, abdomenului, spatelui şi membrelor ;

volumul VIII — descrierea punctelor şi a tehnicilor de tratament utilizabile în diferite afecţiuni, în raport cu etiopatogenia acestora ;

volumul IX — datele necesare medicului de medicină generală, precum şi o amplă descriere a tehnicii moxibustiei ;

volumul X — masajele terapeutice la nivelul punctelor de acupunctură, făcîndu-se referiri speciale la domeniul pediatriei, unde această tehnică are o indicaţie majoră.

„Zhen Jiu Da Cheng" este considerată pînă în zilele noastre una dintre cărţile de bază ale medicinii tradiţionale chineze ; influenţa sa asupra dezvoltării acupuncturii s-a exercitat nu numai în China, ci şi în Europa. Astfel, G. Soulie de Morant, părintele acupunc-turii europene, a utilizat-o la elaborarea „Tratatului de acupunctura" publicat în anul 1939. Traducerea integrală în limba franceză a lucrării lui Yang Jizhou i se datorează lui J.C. Darras (1982) ; cu aceasta se completează lista lucrărilor fundamentale ale medicinii tradiţionale chineze puse la dispoziţia medicilor europeni.

Datorită tehnicilor de xilografiere policromă puse la punct în timpul dinastiei Ming, au ajuns pînă la noi planşe în culori, pe care erau indicate cu precizie tra-

meridianelor şi localizarea punctelor de acu-.ire.

•l în timpul dinastiei Ming apar primele lucrări ne traduse în limba chineză. Astfel, Johan Schreck •-1630), numit şi Terentius, a redactat într-o chi-ipsită de fineţe, o lucrare de anatomie intitulată '•.-./re *structura corpului uman",* pe care însă la '.•irtea sa nu o terminase. Pi Kong-tch'en adaptează .Iul lui Terentius la terminologia chineză şi-1 publică 1635 sub titlul *„Taixi renshen shu ru gai"* („Tratat din Iremul Occident despre structura corpului uman, cu icndări"). Este primul tratat european de anatomie .t în China, rămas însă fără răsunet printre me-chinezi. De altfel, în medicina chineză, elementul *:omic* a ocupat totdeauna o poziţie secundară de elementul *funcţional,* în jurul căruia au gravi-atît concepţia etiopatogenică, cît şi metodele tera-utice.

Alte lucrări europene apărute în China sub formă l.raduceri sau de adaptări în perioada la care ne re-im sînt : *„Compendiu psihologic"* şi *„Ştiinţele eu->cne"* de Jules Aleni (1582—1649). Nici acestea nu • să fi avut o influenţă sesizabilă asupra evoluţiei dicinii chineze.

PERIOADA DE REGRES A ACUPUNCTURII (1644-1949)

Dinastiei Ming i-a urmat dinastia Qing manciurian (1644—1911). La sfîrşitul acestei domnii, după o perj oadă în care bunele tradiţii se păstrau nealterate, pi trunderea brutală a influenţei occidentale a dat naş l «l unui adevărat haos social şi cultural. După 1800, şi special după războiul opiului (1840), China s-a afl| în situaţia unei semicolonii, confuzia şi dezordinea instalaseră în toate domeniile de activitate, inclusiv cel medical.

Revenind la prima perioadă a dinastiei Qing, <:<)| semnăm o acţiune meritorie a împăratului Qian L<>| (1736—1795) care a decis, în 1772, alcătuirea unei 1(1 crări enciclopedice care să cuprindă ansamblul datcW de istorie, ştiinţă, filozofie şi literatură. El a ordoni guvernatorilor şi marilor inspectori ai imperiului caute şi să trimită la Curtea din Beijing toate lucrării de interes ştiinţific, istoric şi filozofic, în vederea c<m| pletării colecţiei imperiale. După zece ani de munţ intensă, sub îndrumarea directă a împăratului (nolt>j critice la catalogul lucrărilor medicale sînt scrise el), a rezultat o monumentală lucrare *(„Colecţia lucr rilor complete")* compusă din 10 000 de volume şi partită în patru secţiuni : 1) clasicii ; 2) istoria ; 3) f zofia ; şi 4) colecţiile literare.

Tot către sfîrşitul secolului al XVIII-lea (1768) >i născut Wang Qingren, cel mai mare anatomist al Cili nei. După 30 de ani de studii aprofundate (inclusiv meroase necropsii), el a scris în 1796 lucrarea „Y;

l *cuo"* („Corecţia erorilor medicale"), lucrare tipă-abia în anul 1850. Scopul lucrării a fost acela de a seta erorile anatomice din tratatele clasice, începînd [.anticul *„Nan Jing".* Chiar dacă descrierile sale ana-lice nu sînt riguros exacte, totuşi se apropie cel mai de adevăr.

domeniul terapeutic, Wang Qingren consideră că lentul central constă în echilibrarea celor două cipii, *Qi şi Xue.* întrucît boala înseamnă dezechi-il cantitativ sau calitativ între ele, tratamentul tresă vizeze restabilirea echilibrului iniţial.

mai importantă lucrare medicală din secolul al II-lea a fost scrisă de Wu Qian în 1739 şi se inti-ză *Yizong jin jian"* („Oglinda de aur a medicinii"), rărea cuprinde şase volume împărţite în trei secii :

Istoria medicinii : rezumatul lucrărilor enciclo-Ice (voi. I) şi un compendiu al reţetelor terapeutice scrise de medici celebri (voi. II) ;

f— *doxologia medicală :* expunerea celor patru mede diagnostic : inspecţia, auscultaţia, anamneză, gurile şi tranzitul suflurilor, precum şi elemente de ^patogenie (voi. III) ;

practica medico-chirurgicală : ginecologia, peria, tehnica vaccinării (voi. IV) ; acupunctura şi sibustia; reducerea fracturilor; oftalmologia (voi. V); irgia (voi. VI).

în anul 1793 apare o altă lucrare celebră, intitulată *ten jiu yi xue"* („Studiul facial al acupuncturii şi tibustiei"), scrisă de Li Xiaocian şi utilizată şi de s. de Morant, în tratatul său. Lucrarea are trei caile :

|) Originea şi evoluţia acupuncturii ; tehnica de sti-are a punctelor ; metodele de stimulare şi de eva-

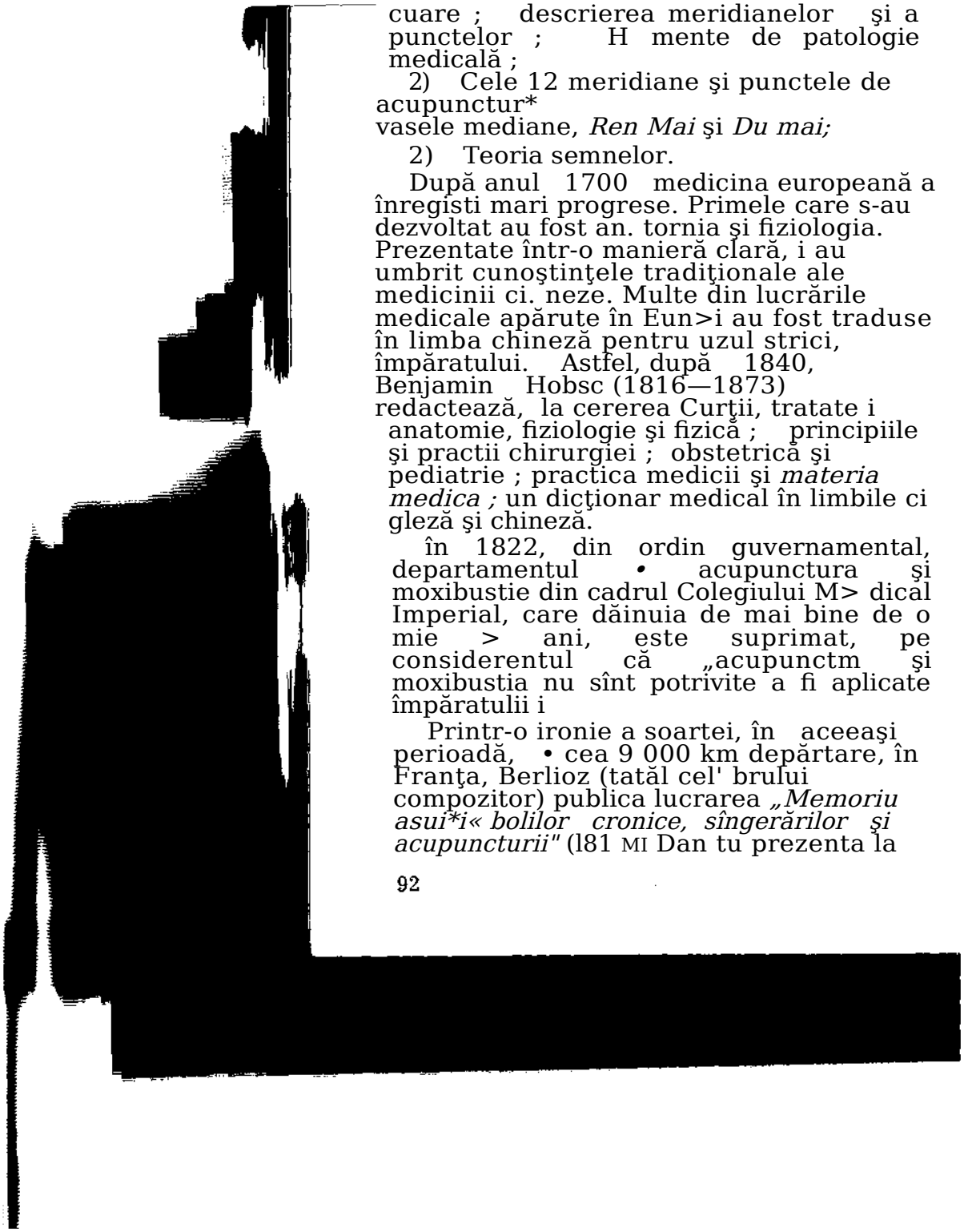

cuare ; descrierea meridianelor şi a punctelor ; H mente de patologie medicală ;

2) Cele 12 meridiane şi punctele de acupunctur*
vasele mediane, *Ren Mai* şi *Du mai;*

2) Teoria semnelor.

După anul 1700 medicina europeană a înregisti mari progrese. Primele care s-au dezvoltat au fost an. tornia şi fiziologia. Prezentate într-o manieră clară, i au umbrit cunoştinţele tradiţionale ale medicinii ci. neze. Multe din lucrările medicale apărute în Eun>i au fost traduse în limba chineză pentru uzul strici, împăratului. Astfel, după 1840, Benjamin Hobsc (1816—1873) redactează, la cererea Curţii, tratate i anatomie, fiziologie şi fizică ; principiile şi practii chirurgiei ; obstetrică şi pediatrie ; practica medicii şi *materia medica ;* un dicţionar medical în limbile ci gleză şi chineză.

în 1822, din ordin guvernamental, departamentul • acupunctura şi moxibustie din cadrul Colegiului M> dical Imperial, care dăinuia de mai bine de o mie > ani, este suprimat, pe considerentul că „acupunctm şi moxibustia nu sînt potrivite a fi aplicate împăratulii i

Printr-o ironie a soartei, în aceeaşi perioadă, • cea 9 000 km depărtare, în Franţa, Berlioz (tatăl cel' brului compozitor) publica lucrarea *„Memoriu asui*i« bolilor cronice, sîngerărilor şi acupuncturii"* (l81 MI Dan tu prezenta la

Paris o Teză asupra acupunctum (1825), iar ilustrul anatomist şi chirurg Cloquet scria i> 1826 un *„Tratat de acupunctura".* Mai mult, primul h tular al catedrei de sinologie de la College de Fraii' (1814) a fost un medic, J. A. Remusat (1788—1832).

în perioada colonială, acupunctura a fost prezcn tată ca „instrument de tortură profesională", iar acel folosite, „ace ucigaşe".

[Prin suprimarea învăţămîntului superior de acu-ictură, evident, posibilităţile de instruire în acest leniu au scăzut considerabil. A scăzut, de aseme-|i, nivelul practicii acupuncturii, astfel că au prolife-o mulţime de practicieni cu instrucţie sumară, în ste condiţii, nu este de mirare, că privirea superfi-a vizitatorului care avea ocazia să asiste la apli-i acestui gen de tratament, nu putea trezi, decît .imerire, neîncredere şi chiar aversiune. Astfel, iam Morse, profesor de anatomie şi decan al Şco-Medicină din Chengdtu, descrie modul în care în-L930 şi 1940 unele tratamente, inclusiv acupunc-se aplicau în pieţele publice. Ignorarea regulilor sepsie, folosirea unor tehnici periculoase de înţe-utilizarea unor puncte într-o afecţiune, fără nici laţie cunoscută de anatomiştii şi fiziologii occiden-erau destule elemente care să împiedice orice ten-*fă* de apropiere faţă de medicina chineză. Un rol important în semnalarea valorii extraordi-fe a acupuncturii, i-a revenit lui G.S. de Morant. în ca-pte de consul al Franţei în China, el a putut lua loştinţă de tradiţiile medicale chineze. Interesul i-a trezit de rezultatele uimitoare pe care le-a obser-după tratamentul acupunctic al unor bolnavi, în rsul unei epidemii de holeră. Lucrurile se petreceau (deceniul al II-lea al secolului al XX-lea. în momen-care G. S. de Morant a început munca de docu-itare teoretică şi practică, probabil că nu şi-a dat de puntea pe care o arunca între cele două iumi, lase timp de milenii aproape ermetic separate.

în ciuda perioadei grele prin care acupunctura a după anul 1800, evoluţia ei nu a putut fi oorită. tfel, în 1874 a apărut tratatul intitulat *„Compendiu l acupunctura si moxibustie"* scris de Liao Runhong. rtea cuprinde datele clasice despre meridianele şi

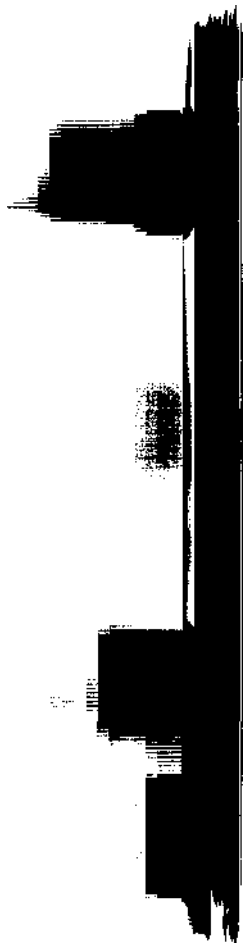

punctele de acupunctura, precum şi tehnicile de stinu lare a acestora în raport cu tipul afecţiunii. Au apăru de asemenea, primele lucrări în care se încerca o aprti piere între cele două concepţii medicale, occidental şi orientală. O astfel de tentativă îi aparţine lui Li Zhongheng, care publică în 1899 lucrarea „Ilustraţii u! statuii de bronz, explicate prin medicina chineză şi cn vestică". Treizeci şi cinci de ani mai tîrziu (1934) Tnn Shi cheng publică lucrarea „Studiu asupra acupun> turii electrice", care pune bazele *electroacupunctin*

ACUPUNCTURA ÎN EUROPA ÎNAINTEA SECOLULUI AL XX-LEA

Prima relatare asupra acupuncturii în Europa apar-lui Harvieu, care în 1671 publică la Grenoble *„Se-tele medicinii chineze, constând în cunoaşterea per-'tă a pulsurilor".* Ceva mai tîrziu, între 1683 şi 1690 lirurgul olandez Willen Ten Rhyne, publică la Londra ••^a lucrări în limba latină, în care prezintă tehnica i imentului acupunctic. în 1682, R. P. Boym publică aceeaşi limbă *„Specimen tnedicinae sinicae",* iar dreas Cleyer *„Clavis medica ad Chinarum doctrinam •ulsibus''* (1686). Ultima lucrare face referiri la teh-luării pulsului. Este interesant că doctrina pulsului i-a preocupat şi medicii greci, Hipocrate (460—375 î.e.n.) şi în spe-Herofil din Chalcedon (sfîrşitul secolului al IV-lea ceputul secolului al IIT-lea î.e.n.), exponent al şco-edicale din Cos, care între 300 şi 290 î.e.n. efec-ză la Muzeul din Alexandria * o serie de experienţe pra funcţiei sistemului nervos, a aparatului digestiv in fine, asupra circulaţiei sîngelui, încercînd prima ilicaţie a pulsului. După cum arătam, lucrarea „Mo *g*" a avut o mare înrîurire asupra medicilor arabi şi •openi. In Persia, Avicena (980—1037) ajunsese la

Muzeul din Alexandria este prima instituţie ştiinţifică venţionată de stat, care a funcţionat între 330 şi 220 î.e.n. în xandria, cel mai important oraş grecesc din noul imperiu it de Alexandru Macedon. Printre alţii, au făcut parte din istă şcoală Euclid (365—290 î.e.n.) şi Arhimede (287—212

un mare rafinament diagnostic folosind pulsurile l IM Germania, Anglia şi Franţa, în secolele al XVI-lea M al XVII-lea au apărut cîteva lucrări referitoare la ti nica pulsurilor, inspirate din celebra lucrare chine/ | amintită mai sus.

Revenind la lucrarea lui Harvieu, publicată în IOVI să menţionăm că în ea apar unele detalii de „pulsul* gie" preluate de la medicii chinezi, care sînt valab^ şi în prezent. Astfel, el afirmă că pentru a lua pul.M rile, mîna medicului trebuie să fie uşoară, degetele fii" spiritul degajat, atenţia îndreptată numai la acest ti Interesante sînt caracterizările diferitelor tipuri 'i puls, deja descrise la chinezi : superficial, strîns, 'n. fundat, profund, sufocat, relaxat, slab, rotunjit, vifţ" ros, tardiv, lent etc., dovedind o bună cunoaştere diagnosticului prin puls, fiecare din tipurile de pn enumerate avînd o semnificaţie clinică precisă.

O lucrare importantă asupra civilizaţiei extrem-oi entale, publică la Leyden, în 1712, Engelbert KaempJ'i medic şi filozof german : „Istoria naturală, civilă şi i > ligioasă a imperiului japonez". In capitolele 3 şi 4 ;. acestei importante lucrări, se găseşte o descriere deşi de precisă a tehnicii de stimulare a punctelor prin ;i şi moxă, incluzînd şi indicaţiile acestui tratament.

Referiri mai mult sau mai puţin ample la acupun tură au făcut în secolul al XVII-lea, Halde (1735), al. tele Grossier (1777) şi Amiot (1780 şi 1790), ultim amintind şi pulsurile chineze, subiect care apare în rn multe rînduri în corespondenţa sa cu Jacques Sailla (1747—1844), care a experimentat timp de 20 de ;i tehnica chineză de diagnostic prin puls.

Primul medic care pare să fi practicat acupunctm în Franţa, începînd cu anul 1809, a fost V.J. Berlin* în anul următor (1810), el prezintă la Montpellier şi ni terior (1816) publică la Paris, lucrarea: „Memom

îpra bolilor cronice, sîngera'rilor şi acupuncturii". El rmă că „elogiile făcute acupuncturii de Kaempfer şi Rhyne sînt juste şi meritate. Este de mirare că cunoscut în Europa de un secol, acest mijloc te-peutic nu a fost folosit pînă acum de nici un medic... **te** un mijloc de tratament necunoscut nu numai în ropa dar si în alte părţi ale lumii, întrucît chinezii i /japonezii îl aplică într-o formă absolut empirică, iar tactica lor nu furnizează nici un document prin care >i reglementeze utilizarea".

Deşi Berlioz obţine rezultate spectaculoase în unele ::uri, criticat cu severitate de către membrii Societăţii
• medicină din Paris (în adevăr, tehnica utilizată ne
i -tea fi periculoasă), el abandonează curînd prac-
icupuncturii. Totuşi, impulsionaţi de rezultatele
i ai mulţi medici încep să o practice, astfel încît
1824 apar o serie de articole în revistele medi-
le, problema fiind abordată şi în unele tratate, cum
nt cele scrise de Remusat (1829), de Trousseau şi
idoux (1836) sau de Velpeau (1831).

O lucrare importantă apare la Paris în 1825, sub mnătura lui J. Morand : „Memoriu asupra acupunc-•rii, urmat de o serie de observaţii făcute în prezenţa :i J. Cloquet". Autorul expune rezultatele obţinute 50 de pacienţi şi totodată trece în revistă datele prin-pale asupra acupuncturii : istoric, material, tehnică, iicaţii.

In acelaşi an, Dantu îşi susţine teza de doctorat cu biectul „Cîteva date asupra acupuncturii", urmată, anul 1826, de apariţia la Paris a lucrării „Tratat de
• upunctură după observaţiile lui J. Cloquet". Să re-
in.-;"im că deşi Berlioz foloseşte primul acupunctura,
l'iet, mare personalitate medicală a vremii, este care „a făcut să triumfe adevărul". Acţiunea lui

de a „scoate din uitare un mijloc atît de p t%", trebuie văzută ca un gest de umanism.

Mai riguroasă ştiinţific ni se pare lucrarea P^lletan „Note asupra acupuncturii (istoric, efc [te]forii)", tipărită la Paris, tot în 1825. în acelaşi an, S Adiere, medic al armatei lui Napoleon, publică P^ris : „Memoriu asupra electroacupuncturii şi asu utilizării moxei". Cu aceasta se pun bazele folosirii [re]htului electric ca mijloc de stimulare a punctelor [ac]upunctură. Tehnica va fi reluată în China, abia d [m]&i bine de o sută de ani.

In 1863, căpitanul Dabry de Thiersant, con[1] francez, publică la Paris o lucrare de 580 de pagini, n Rulată „Medicina la chinezi", dar rămasă fără răsm "1 rîndul medicilor, deja cuceriţi de epoca marii' descoperiri în fiziologie, deschisă de Claude Bernm ^e altfel, Dabry nici nu-şi propusese să reintrcdu. [a(]^upunctura în practică. „Nefiind medic — spune el [n]U-mi permit a judeca teoria medicală a chinezilor d^r am căpătat convingerea că ştiinţa medicală ar av<•.. [c]îte ceva de împrumutat de la antica civilizaţie... *(. '•>* Storul care merge noaptea la lumina astrelor profil de acest ghid luminos fără a-1 interesa că acesta vin din Orient sau Occident".

Deşi lucrări despre acupunctură au apărut în si-%lul al XVIII-lea şi în prima parte a secolului [a]| XlX-lea în multe ţări europene, nicăieri important» [e]l nu a fost atît de mare ca în Franţa.

în Italia, Rugieri menţionează în treacăt acupum ^bra, pentru ca în 1827 Bozetti să publice o lucrare mă [a]mplă, „Memorii asupra acupuncturii". într-o lucrun Aublicată în 1825, la Milano, Antonio Caraso consider [c]ă acele îşi datorează efectul descărcării organelor di [e]xcesul de electricitate, sprijinindu-şi ideea pe unrl< d,ate experimentale.

în Rusia, Ciarukovski (1828), Tatarinov (1845), Kor-
vski (1863—1876), Piasetski (1882), Korsakov (1899—
2) şi Vislini (1902—1908) publică lucrări referitoare
acupunctura, fără însă ca metoda să intre în uzul :rent. Aceeaşi situaţie se întîlneşte şi în Germania, ,ustria sau Spania.

Interesul trezit de acupunctura mai ales pe la mij-:ul secolului al XlX-lea şi cu precădere în Franţa, a
t de scurtă durată. Cauzele sînt numeroase. Cea mai portantă pare să fi fost aceea a inexistenţei unei baze iretice temeinice, tehnica folosită rezumîndu-se la iţeparea punctelor dureroase („Se înţeapă — spune ,oquet — în centrul zonei dureroase"), în această si-
.ţie, chiar dacă rezultatul imediat este spectaculos, nu durează, de regulă, multă vreme, în al doilea rînd, ,ci acele de acupunctura, nici tehnica de stimulare nu 'au standardizate. Au fost confecţionate şi apoi utili-
ite uneori într-un mod periculos (înţeparea cavităţii ritoneale sau a unor organe parenchimatoase), nu-
eroase tipuri de ace ; la autopsia cadavrului unui bol-
tratat la spitalul „Hotel Dieu", de exemplu, s-au it în cavitatea abdomenială două ace folosite în rsul tratamentului prin acupunctura. Aşa se face că,

Iţi acupunctori aplicau tratamentul la adăpostul fai-ei unor personalităţi medicale cunoscute şi intangi-e. Căci, spunea Haime, care experimenta sub contro-L celebrului Bretonneau, „este indecent să te înşeli igur, dar convenabil a o face alături de oameni ex-rimentaţi şi savanţi". De altfel, pentru a justifica în-
îdueerea acelor pînă la nivelul organelor, s-au efec-at în acea vreme numeroase experimente pe animale. a constatat astfel, că nu totdeauna un animal căruia 5-a înţepat o arteră mare, inima sau ficatul, murea.

în fine, o a treia cauză a fost aceea a aplicării acu-Incturii în orice afecţiune care nu beneficiase de tra-

fentele convenţionale, ca o alternativă (acceptată o uloasă) care oferea totuşi bolnavului o şansă. Evi , aşa cum se întîmplă uneori şi în zilele noastn mai multe insuccese ale acupuncturii se datorau • , depăşirii posibilităţilor reale ale acestui tratu Pentru medicii de atunci, exista scuza necunoa-[e]fii indicaţiilor precise şi a limitelor tratamentului prii. ? [c]Upunctură. Această scuză nu mai poate fi acceptai,' [ln] Şrezent.

REVIRIMENTUL ACUPUNCTURII A AVUT LOC IN EUROPA

Au trecut 50 de ani de la publicarea în Franţa, în ^34, a lucrării „Precis de la vraie acupuncture chi-jise", apărută sub semnătura lui George Soulie de Mo-fint. Cînd, în 1901, G. S. de Morant ajungea în China, inoştea deja limba acestei ţări, ca şi atît de complicata |icheta chineză. Sinolog de marcă (a publicat 26 de lu-iri de istorie, artă, literatură, etnografie şi filozofie | ineză), G. S. de Morant a intuit valoarea terapeutică jsebită a acupuncturii. Ce resort interior a stîrnit in-resul pentru această milenară metodă terapeutică, este de ştiut. Traducerea textelor medicale antice a fost levoioasă, iar însuşirea tehnicii acupunctice de tra-fiment, plină de dificultăţi, în scurtele vizite făcute în Franţa, repetatele tentative de a prezenta acupunctura [u fost întîmpinate cu scepticism arogant, născut din bnvingerea superiorităţii incontestabile a medicinii oc-Jdentale aflata în plină dezvoltare.

Prin mîinile doctorilor Ferreyrolles şi Martiny, G. S. Morant a condus primele tratamente de acupunctura, jţinînd şi primele rezultate încurajatoare. Prima co-|unicare ştiinţifică făcută de G. S. de Morant şi Fer-les în 1929 se intitula „Acupunctura în China şi lexoterapia modernă". Au urmat altele, iar în 1934, crarea menţionată mai înainte.

Treptat, interesul pentru acupunctura a început să pască, astfel încît, între 1935 şi 1940 au luat naştere ieroase nuclee de cercetare şi tratament, în servicii idicale de prestigiu, la început la Paris, apoi în alte

din Franţa. Ecoul a<v, , , , -, , mare, de vreme ce, în *lA* metode a fost destui cir mânu menţionează acupunJ[1] [J]n ţara noastră, N. Vata terapia modernă". ^a în lucrarea sa „Keilexo-

în 1939, G. S. de Moram ,. tură „Mercur de France" 'Publică în prestigioasa edi-tulată „L'Acuponcture chii" operă monumentala, mti-o lucrare de referinţă pe$_{n}${[ls]e" şi rămasă multă vreme subiect în Franţa sau în ;[u] cei care au abordat, aceM acupunctura, pe care Fland^ t[ări] europene. de Morant, o caracteriza c![1], unul dintre elevii lui u. h. cunoscut o epocă de mare s [îiind] «simplă şi eficace , u

Din păcate, ignoranţa ,[s]J>îndire. de temut din totdeauna al^demică, duşmanul cel mai în acţiune şi de astă data ^greşului ştiinţific, a intrai voltarea unei vechi conceV^ercînd să stăvilească dez- umbrească gloria metodele?[1] medicale care începea sn cesul intentat de „Ordinul "Moderne de tratament. Pro judecat, nu i-a adus decît^dicilor", chiar dacă nu s-;> care a militat cu persever^mărăciune şi tristeţe celui care s-a dovedit a fi urj^ă şi răbdare pentru o idee pentru gîndirea medicală Dintre cele mai fructuoase medalia de aur conferită f secolului al XX- lea. Poate de către „85 de medici acu>i G.S. de Morant, în 195-j, prietenii şi admiratorii a&J^ctori înscrişi printre elevii, tedre de acupunctura în l (fig. 16), oferirea unei ca- aflat printre candidaţii l$_{a}$ -tt.A. şi onoarea de a se 11 logie, să fi înseninat puţi$_{n}$ &remiul Nobel pentru fizio- nalităţi nedreptăţite. ^fîrşitul vieţii acestei perso-

La eforturile pentru rt puse de G. S. de Morant s^svoltarea acupunctura de-medici, autori ai unor luo^^ raliat în Franţa o serie d<i şcoală, precum ChamfrauK^ri valoroase şi creatori <•!<• Nguen Van Nghi, DaiW Roger de la Fuye, Niboyet, (Khoubesserian, Wu Wei K Borsarello. Alţi autori

^ing, Voisin, Husson, Huarcl,

g. 16. — Medalia de aur ofe-la 19 dec. 1953 lui G. S. de de către „85 de medici luiiunctori", înscrişi printre ii, prietenii şi admiratorii săi".

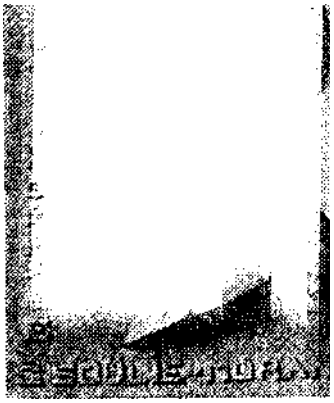

juron, Lavier, Schatz, Tymovsky, Lebarbier, Mussat, lagliasenta, Cintract, Roustan, Bossy, Requena, Kepsi) contribuit într-o măsură mai mare sau mai mică, la fezvoltarea unor aspecte ale acupuncturii. Fragmentarea tortürilor de cercetare şi învăţămîiit în acest domeniu, făcut ca nici una din cele şapte reviste de acupunctura îitate în Franţa să nu întrunească exigenţele cerute i nivelul ştiinţific al secolului nostru, fiecare dintre ele primind interesele unui grup.

Vorbind despre acupunctura franceză, sa facem men-anea că datorită prea multor şcoli paralele şi prea altor divergenţe de opinii, aportul ei la progresul me-Jei pe plan european a fost mult mai mic decît ne-am aşteptat, avînd în vedere tradiţia şi numărul mare de Jracticieni. în plus, unele şcoli cu tendinţă exclusiv radiţionalistă şi-au deplasat centrul de greutate către

tod negim filozofice pe care se sprijină
, negim principal al oricărei acţiuni mc ajutorul omului suferiml n pentru acupunctura daieavi f. Ul patrulea al acestui secol. Bachnjann aut l acupuncturii din această ţanl . , . .V tratate valoroase şi primul editor al re vistei «ueut g zeitschrift fur Akupunktur", Stiefva ter, von *Lei* Schnorrenberger, Voii, Schult, sînt ex ponenţii un dintre cei mai puternice şcoli de acu

părintele acupuncturii moderne este, f an. ', ferico Lanza, autor al mai multor tratate cl<

' dintre care citäm în Primul rînd „Ag" ssica"
ounctu (în colaborare cu C. lonescu-Tîrgo ra
arnplăj în două volume, publicată în vreme președinte al Societății italiene
ŕrl<”P ura *Revistei italiene de acupuncturf* ŕc| oinr*i *^Tii
. conduce Şcoala italiană de acupuncturf
piecurn si publicaţia)Italian Review of Oriental Mc
cucine Koc

-

Dadone,
Barbaggalb,
bcear^tta> Martinelli sînt exponenţii unor di recţu e actlvjitate mai noi; &*i* căror dezavantaj cons
în t C<Xjordonare S1 mai ales de colaborare. ,
'a r 1 e hordice, dĕşi interesul pentru acupunctur

buna oraan?^ tîrziu (abia în ultimii 20 de ani)> pl" tura ocuoă î^are> exiSenţă & Spirit Ştiinţific, acupun. cu tradiţie prezent, o poziţie invidiată chiar de ţ; n litsti ™ V rai îndelungată în acest domeniu. Person .. HPviSi M i? ca Ole Dah1' P6ntinen. JuniUa, Anders..., acupunctura ?ugge' FossSreen. Ilcus ^ alt" a" P^ ' cenhi în urm^36 ° °rbită de interes nebănuit In Belgia . Bierlaire; Beyens, Bilderling, van noy , m Anglia . Felix Man Camp; Downse, H;

ci,a)

cu un

Lecom'

ne şi Pain ; în Spania : Alvarez-Simo, Domingo şi Tral-•:.; ; în Portugalia : Rei.-i ; în Olanda : Mulders şi Bong ; i Austria : Bischko, Kijnig, Wancura şi Kolmer ; în ehoslovacia : Kajdos, Umfauf, Smirala şi Banga ; în 'ulonia : Garnuszew'ski ; în Bulgaria : Popivanov şi ʼiev ; în Ungaria : Eory şi Tamas ; în Grecia : Karavis, .•.conomopoulos şi Marcopoulos ; în Uniunea Sovietică : Ruseţki, Tikocinskaia, Wogralik, Durinean, Tabeeva, Kachan, Zolnicov, Portnov, Neciuskin, Tibuleac, Grosu, Goidenko şi Maceret ; în Albania : Vokopolo ; în Elveţia : Guido Fisch : în Jugoslavia : Stanojevic şi alţii — fiecare exprimă eforturile integrării acupuncturii printre metodele moderne de tratament.

Evident, în fiecare ţară există particularităţi nu numai în ceea ce priveşte în-Văţămîntul şi cercetarea, ci mai ales modul în care Acupunctura este integrată în asistenţa medicală.

Am omis în mod deliberat din expunere, datele is-' >rice privind dezvoltarea acupuncturii în ţările din Ex-emul Orient (Japonia, Coreea, India, Sri Lanka, Indo-uzia, Australia etc.), deoarece contribuţia lor este prea nportantă ca să poată fi rezumată în cîteva pagini. IJespre evoluţia acupuncturii în Africa ştim prea puţin. In Statele Unite, unde revirimentul acupuncturii a avut loc după 1972, interesul trezit de această metodă de tratament este legat în special de aspectul spectacular al :algeziei prin acupunctura. Sutele de centre sau insti-te înfiinţate de atunci arată că e vorba de tendinţe direcţii de dezvoltare lipsite de coerenţă şi unitate vederi, a căror activitate se depărtează prea mult fondul medicinii chineze tradiţionale.

Tratamentul prin acupunctura a fost menţionat şl descris pe scurt, pentru prima oară în ţara noastră, di N. Vătămanu, în monografia „Reflexoterapia modernă", publicată în editura „Orientarea", în anul 1934, an în care la Paris apărea „La vraie acuponcture chinoise" sub semnătura lui G. S. de Morant. Sursa de informaţii era franceză, metoda fiind introdusă în Franţa după 1925. Tot N. Vătămanu publică, în revista „Trup şi su flet" (nr. 70 din 20 aug. 1937) un articol intitulat „Acu punctura chinezească", prin care aducea la cunoştinţa publicului larg, cîteva date interesante privind istoricul metodei, meridianele de acupunctura, tehnica de şti mulare a punctelor şi indicaţiile acestui tratament. Prc zentarea era teoretică, întrucît se pare că la acea vreme tratamentul acupunctic nu fusese încă introdus în practică, în ţara noastră.

Iniţiatorul acupuncturii practice la noi a fost Ion Bratu (1910—1965) (fig. 17), personalitate medicală di prim ordin, a cărui activitate a fost brusc întreruptă In vîrsta de 55 de ani, înainte ca vasta sa experienţă *s&* poată fi transpusă într-o lucrare de sinteză, rămasă în Stadiu de proiect, încă din iunie 1948, în cadrul Societăţii de Terapeutică din Bucureşti, I. Bratu comunică lucrarea „Asupra unui an de experienţă cu acupunctură". Sil menţionăm că la acea dată, I. Bratu era autorul a 37 du lucrări efectuate în domeniul urologiei, unele dintre el<i publicate în reviste internaţionale de prestigiu, precum „Comptes Rendus Soc. Biol. Paris" sau „Revue d'Uro-logie".

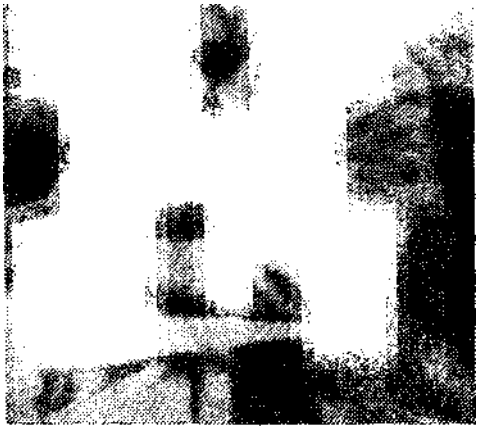

Fig. 17. — Ion Bratu (1910—1965).

In anul 1957, cu ocazia celui de al IX-lea Congres International de Acupunctura de la Viena, I. Bratu şi >1ab. comunică primele lucrări experimentale folosind [1] punctura, intitulate ,,1'Action de l'acupuncture sur surrenale" şi „Modification de la motilite gastrique i enue par l'acupuncture". în anul următor (l 958) am- • •? lucrări sînt publicate în cea mai cunoscută revistă acupunctura a vremii, ..Deutsche Zeitschrift fur Aku- iktur" (numerele l—2 şi 3). Metoda este prezentată Alicului medical românesc în articolul „Cîteva date

critice asupra metodei de tratament prin acupunctura apărut în numărul 8, din august 1958, al revistei „Via medicală". Tot în anul 1958, Bratu şi colab. obţin pr miul II (premiul I nu s-a acordat) pentru cea mai v loroasă lucrare experimentală comunicată la Congres-Internaţional de Acupunctura de la Miinchen, cu Iu crarea „Die Wirkung auf Gallenabsonderung und dri komparative Effekt von Silber — und Goldnadeln auf die Cholerese".

Pînă la sfîrşitul vieţii sale (1965) Bratu a comunic;: l său a publicat împreună cu colaboratorii săi peste 30 de lucrări de acupunctura de mare valoare, acestea fiind citate în tratatele clasice de acupunctura ; se poate afirma fără exagerare, că ele au jucat un rol importau! în fundamentarea ştiinţifică a metodei, idee centrală in întreaga lui activitate.

După anul 1950, metoda începe a fi cunoscută şi prac ticată de un număr mai mare de medici, înţelegerea b;i zelor sale teoretice a fost uşurată de publicarea în limbn română *a* traducerii celebrei lucrări a lui Lao Zi „Dan De-Tzin".

Prin străduniile lui Cr. Dragomirescu şi ale prof, N. N. Gheorghiu, în anul 1958 se înfiinţează primul serviciu experimental de acupunctura în cadrul policlinicii „Colţea". în acelaşi an, metoda este apreciată ca utilA practicii medicale de către Sfatul Ştiinţific al Ministerului Sănătăţii, România fiind probabil prima ţară din Europa în care acupunctura a fost oficial recunoscui/) şi încurajată.

Un an mai tîrziu, în 1959, ia fiinţă Cercul de Acu punctură din cadrul U.S.S.M. Filiala Bucureşti, c;in şi-a desfăşurat activitatea neîntrerupt, el reprezentîml forul ştiinţific în care au fost comunicate peste 200 d> lucrări, ca şi prima culegere rezumativă a sesiunilor ti nu te între 1959 şi 1960, culegere care a servit ca mai'

documentar medicilor, din ce în ce mai mult inte-iţi de tainele străvechii metode de tratament, în anul 1973, a avut loc la Bucureşti, primul „Sim-ion Naţional de Acupunctura", lucrările prezentate d adunate într-un volum care a apărut în anul tir-tor. Tot în 1974, a apărut la Editura Medicală „Ma-; .Iul de Acupunctura" (N. N. Gheorghiu, Cr. Drago-: eseu, C. Răuţ, C. lonescu-Tîrgovişte, Şt. Ciucă), lu-u-e de referinţă pentru istoria acupuncturii în ţara noastră.

între 1973 şi 1983, Th. Caba publică în Editura „Litera" cîteva lucrări referitoare la datele tradiţionale şi i Ierne de acupunctura, care, în ciuda circuitului re-ns de difuzare, credem că au contribuit la dezvolta-teoretică şi practică a metodei.

Un aport substanţial la interpretarea modernă *a* teo-l'itn energetice tradiţionale a avut-o publicarea lucrări-lor : ,.Acupunctura ştiinţifică modernă" (I. FI. Dumi-trescu, C. Constantin — Edit. „Junimea", Iaşi, 1976). .Tratamentul prin acupunctura" (C. lonescu-Tîrgo-/işte — Edit. Sport-Turism, Bucureşti, 1978), „Acu-mnctura ca mijloc de recuperare" (Răibuleţ T., Răi-juleţ A. — Edit. „Facla", 1978), „Electroacupunctura" C. lonescu-Tîrgovişte — Edit. Sport-Turism, Bucu-•eşti, 1984).

In anul 1978, Academia de Ştiinţe Medicale a orga-lizat o interesantă sesiune dedicată „locului acupunc-urii în practica medicală", prilej de a sublinia rolul sractic jucat de această metodă în rezolvarea tulbură-•ilor funcţionale (apreciate ca reprezentând 60% din >atologia unităţilor medicale cu profil de ambulator).

Sesiunea a abordat într-o lumină nouă bazele teoretice ţie acupuncturii ; astfel, s-a sugerat existenţa unui al patrulea sistem integrator, de ordin energetic, care ar

funcţiona paralel cu sistemul nervos somatic, cu sisti mul nervos vegetativ şi cu sistemul endocrin. Ca ui mare a acestei manifestări ştiinţifice, din 1979, Cenţi i de Perfecţionare a Personalului Sanitar Superior a im ţiat desfăşurarea unor programe de perfecţionare n domeniul acupuncturii, vizînd însuşirea, de către ti interesaţi, a bazelor teoretice şi practice necesare apli carii corecte a acestui tratament. De menţionat, că temu tica acestor cursuri, adoptată la noi, a fost preluată şi di „Şcoala Europeană de Acupunctura", fondată la Copenhaga în 1983, cu sprijinul activ al ţării noastre (C. I<>-nescu-Tîrgovişte), care se numără printre membrii i-l fondatori. De altfel, în 1982 Centrul de Perfecţionare a organizat primul său program internaţional de specki Uzare în acupunctura, la care au participat medici din ţările scandinave, cursurile urmînd a fi organizate în viitor, în mod regulat.

Deşi integrarea acupuncturii în arsenalul terapeutic modern a întîmpinat numeroase dificultăţi, de regulii (dar nu întotdeauna) de ordin obiectiv, procesul s-a des făşurat totuşi continuu, ajungîndu-se în cele din urmn la forma cea mai logică, aceea a predării acupuncturii în cadrul cursurilor de specializare, alături de celelall.-metode de tratament. Iniţiativa a aparţinut prof. G. Li tarczek, pentru specialitatea anestezie şi terapie inten sivă, urmat apoi de prof. Teleki (pentru specialitate» balneofizioterapie) ; există însă premise pentru inclu derea cursurilor teoretice şi practice de acupunctura si în programa altor specialităţi medicale clasice.

După un interval de şase ani (marcat în 1977 de or ganizarea la Bucureşti, a Congresului Internaţional di Acupunctura şi Tehnologie Aplicată), a fost reluat şirul simpozioanelor naţionale care s-au desfăşurat la Bod> sâni (1980), Techirghiol (1982) şi — cel de al 4-lea —, l» Iaşi (1984). Fiecare dintre ele a însemnat un prilej di

aluare a progreselor înregistrate atît în domeniul apli-•*i* practice a acupuncturii, cit, mai ales, în cel al cer-arii ştiinţifice, cercetare îndreptată către descifrarea lecanismelor de acţiune implicate în obţinerea efec-or terapeutice.

In încheierea capitolului, să amintim că ceea ce a itribuit la dezvoltarea acupuncturii în ţara noastră. fost schimburile de experienţă şi cursurile de acu-unctură desfăşurate în China, de care au beneficiat un umăr mare de medici români.

COKSCEPTUt BIOENERGETIC ÎN VIZIUNE MODERNĂ

Dificultăţile care a întîrziat integrarea acupuncturii

Una din fund" t medicina moderna a constat in faptul ca ti'pi^f^1^ ea -eore^că se sprijină pe o serie-de no-u/ ţra e<%va|ent jn c> fiziologia clasică. Un pas înainte jt eji ere$. conceptului energetic în jurul căruia gra-""%gia, fiziopatologia şi terapeutica acupunc-t făcut de cooperarea medic-biofizician-fizi-^îttiplător una din temele Celui de al IV-lea Naţional de Acupunctura (Iaşi, octombrie, Utulat : „Bazele biofizice ale acupuncturii".

,y on or.Iîl conceptului energetic, totul în univers este r ^U-(l li^"un principiu unic, numit *Qi* (tradus în f, ^ e C1~lro{)ene ca „energie"), care în toate ipostazele \ j.a cele ^^ materiale, pînă la cele mai imateriale[1]) 16 aitta a două forţe opuse, dar complementare, *(Yang)* şi alta negativă *(Yin).* Concepţia lor, -inţific din momentul validării teoriei rela-trj a>u v^stein), în care distincţia fundamentală din--.masa' (materje) şi i;cîmp" (energie) dispare, su icreaza ecu^ia .

(3) Mişcare

O) Energie („Cîmp") Z^ (2) Mesă ^.Materie")

c ,. (4) Timp

onior^ acestei formule, cîmpui (energia) şi ma^a eua) KÎJ^. c|ou^ aspecte ale unui element unic, doua , , i aZC, . ecţ;ona]) principiului universal unic *(Qi),* care poal< • ua Dluitp.,»:,.-,,-] rljntr-n formă îri alta fnrRSUDiiii' formă iri alta (presupu

i'i nensiunea a treia a ecuaţiei, mişcarea, evoluţia), pro-
care implică şi cea de a patra dimensiune, timpul.
Se acceptă în prezent că universul nostru nu este
ituit din „spaţii goale" (vid) n „spaţii pline" (mate-
. ci mai curînd dintr-o întindere nesfîrşită a princi-
lui unic *Qi,* care în unele locuri îmbracă forme dife-
i ! de organizare, constituind macrosistemele animale,
i exemplu, în această accepţie, omul se află suspen-
i în norul energetic universal, în care pluteşte „ca
l tele în apă". Plasat în acest nor energetic universal.
i dent, el va funcţiona conform legilor comune tuturor
.lamelor de manifestare a principiului unic, fiind inter-
condiţionat de influenţele din afară şi influenţînd, la
j-îndul său, tot ceea ce îl înconjură.

Datele moderne de fizică şi biofizică au adus o serie tic lămuriri asupra naturii „energiilor exogene" de care Vorbeşte teoria energetică antică, precizînd că influenţele energetice exogene omului cuprind, printre altele : , 1. Radiaţiile electromagnetice

—65535 razele gamma de energie înaltă
—65535 razele X
—65535 vînturile solare
—65535 radiaţiil
e fotonice
2 Cînipul geomagnetic
3. Cîmpurile electrice din atmosferă
3. Cîmpurile gravitaţionale (terestru, planetar, so
lar, galactic şi intergalactic)
5. Climatul (ansamblul circumstanţelor atmosferice
şi meteorologice proprii unei regiuni) :
—65535 temperatura mediului
—65535 umiditatea aerului
—65535 presiunea barometricâ
—65535 precipitaţiile

—65535 radiaţiile solare
—65535 ceaţa şi nebulozităţile
—65535 vînturile.

6. Mediul biologic (vegetaţia, mediul familial şi social).

Fiecare din elementele „energetice" exterioare omului influenţează activităţile acestuia şi interacţionează cu el, căile de pătrundere în organism fiind probabil cele descrise în acupunctura clasică ca traiecte longitudinale proiectate la suprafaţa corpului, numite *meridiane (Jing Lo).* Energia electrică şi magnetică, de exemplu, pare a fi implicată în transferul de informaţii dintre organism şi mediu sau între două organisme (animal-animal, animal-plantă, plantă-plantă etc.). Transmiterea bioinformaţiei poate avea loc fără intervenţia unui „transportor material" ; ea se face, de regulă, cu viteză mare, fiind puţin influenţată de materia organizată într-o formă sau alta.

Referitor la sistemul bioinformaţional interindivi-dual sau intraindividual, un exemplu poate fi oferit de emisia fotonică ultraslabă, prezentă la toate vieţuitoarele, a cărei mărime variază de la cîteva sute la cîtev;i mii de fotoni pe cm^2 şi secundă, plasîndu-se în regiunea spectrului dintre infraroşu şi ultraviolet (la circa 350 nm). Deşi proprietăţile biologice ale fotonilor sînl controversate, se consideră totuşi că ei joacă un rol important în comunicarea intercelulară. în contrast cu „bioluminiscenţa", emisia fotonică ultraslabă devine cu atît mai importantă, cu cît organismul se află mai sus pe scara biologică. Intrucît emisia fotonică a celule lor este mai mare în cursul mitozei, devine explicabili marea intensitate a acestei radiaţii în cazul celulelm canceroase. De altfel, distracţia celulară se însoţeşte d< o emisie fotonică intensă, care semnifică dezagregări M

.sistemului în care energia fotonică fusese stocată sub forma legăturilor specifice pentru structurile celulare.

Se presupune că pe scala filogenetică, organizarea materiei a avut loc de la lungimile de undă mai mici, ca de exemplu radiaţia cosmică, către lungimile de undă mai mari, ca acelea existente în radiaţia fotonică solară. Se poate afirma deci, că ceea ce a evoluat nu a fost materia, ci forma ei de organizare. La rîndul său, această organizare a depins de interacţiunea dintre fluxurile energetice universale, care urmează o ciclitate pe care o imprimă tuturor fenomenelor din natura cunoscută de noi.

Revenind la semnificaţia noţiunii *Qi,* tradusă de G.S. i le Morant drept „Energie", ea înseamnă de fapt „fluxul .1 ceva care este dificil de sesizat". Pe scurt, termenul .iplicabil în acupunctura înseamnă „fluxul a ceva" sau, mai precis, „fluxul a ceva aflat în stare gazoasă", ultimul cuvînt cu sensul de „nepalpabilă", „nesesizabilă", deci inaccesibilă simţurilor conştiente.

Devansînd puţin, ajungem la următoarea definiţie a termenului *Qi :* „fluxul a ceva care este sursa energiei vitale" la om şi la animale în general, încercările de a asimila noţiunea • cu una din formele de manifestare a energiei, ca de . smplu bioelectricitatea, energia reacţiilor biochimice se desfăşoară în organismele vii, s-au dovedit în ul-aă instanţă inadecvate. Chiar dacă bioelectricitatea : o relaţie de paralelism cu ceea ce exprimă termenul : ea nu este decît o formă de manifestare a acesteia, sens mai general, mai abstract. De altfel, prin defi-ie, Qi-ul care poate fi apreciat şi cuantificat nu este ui adevărat, a cărui esenţă rezidă tocmai în carac-LÎ! său „nedeterminabil".

Al doilea aspect legat de noţiunea de Qi se referă i diferitele componente ale acesteia, care realizează în

ansambl$_{u}$ *bioenergetica umană.* Multiplele funcţii ale risinuiui uman depind de existenţa mai multul ($_{e}$ energie, şi anume :

Qi este energia ancestrală, numită şi energia stru t '**' ^{trarism}i^{s}ă <-lin generaţie în generaţie prin ^{c}}Ura filigranată a cromozomilor. Ea are o compo-• ^ *Yang,* provenită din spermatozoid, şi alta *Yin,* P ovenitâ din ovul ; este energia pe care Darras o nu S^{te} ude programare-reglare", întrucît de ea depind j iŢnurii$_{e}$ biologice, longevitatea şi vitalitatea individu-• ^ste o energie „epuizabilă" cu trecerea timpului, i mul $_{C}$]$_{e}$ epuizare depinzînd însă de respectarea sau neresp$_{ectarea}$ $_{))legilor}$ $_{natur}$ii« ;

vvei Qj $_{es}$t$_{e}$ $_{ene}$rgia de apărare a organismului, prin , . e s t $_{e}$ posibilă menţinerea integrităţii structurale *l ,. ^{c}*^{1Q}nale a individului. Ea are o componentă ce ac-14 neazg la nivelul pielii şi mucoaselor, pe care reali '-eaza o adevărată „peliculă" protectoare împotriva agresiunilor externe, şi o componentă cu intervenţie mal ^{ler}«a, asimilabilă cu sistemul imunitar ; , ... J*9 *Qi* ^{es}te energia de întreţinere sau energia nutritiva, p$_{e}$ |-$_{)a2a}$ $_{c}$ă$_{re}$i$_{a}$ $_{are}$ i$_{oc}$ desfăşurarea proceseloi Dioiogi$_{ce}$ specifice. Ea cuprinde energia prezentă în logaturile chimice din compuşii alimentari, stabilite **pp** aza căpiaţi „energiei cosmice", adică a energiei foto-nice d$_{e}$ origine solară. Pentru a-şi îndeplini funcţiii,

nutritivă trebuie să se găsească într-un echilibru . abil *Yang-Yin,* adică cuprinzînd atît alimente cu proprietăţi predominant Yang (carne, peşte, ouă, brîn zeruri), $_{c}$j$_{t}$ $_{ş}$i $_{a}$ii$_{men}$f$_{e}$ $_{cu}$ proprietăţi predominant *Yin (* egum$_{e}$, fructe, băuturi îndulcite, alcool ca şi cereale gnu, or$_{eZj}$ po$_{rLim}$b etc.), considerate ca posesoare alt ^{un},M*.Aţinut echilibrat de principii Yin şi Yang. De/ ecmiib$_{ru}$i alimentar stă la baza celui mai mare numfti de îmbolnăviri ;

Shen Qi este energia psiho-informaţională, corespun-|înd proceselor *feed-back* ce se desfăşoară în sistemul jjervos şi care reprezintă substratul activităţii nervoase . psihice specifice omului. De ea depinde tipul tempera-icntal, precum şi potenţialul intelectual al omului.

Nici una din aceste tipuri de energie nu este Qi-ul ievărat, care defineşte ansamblul tuturor.

Substratul fizic al diferitelor tipuri de energie este acă necunoscut. Progresele fizicii înregistrate în ulti-lele cinci decenii, deşi importante, nu au lămurit decît iele aspecte legate de structura materiei sau de in-practiunile dintre „particulele subatomice". De altfel.

un congres recent al fizicienilor se sublinia „vidul lens de cunoştinţe" privind organizarea materiei într-o lonă de dimensiuni în care tehnologia cea mai sofisticată

a deschis nici o cale de acces. Se presupune că dis-anţa minimă la care pot avea loc fenomene de ordin |tizic este de IO-^{33} cm. Pînă în prezent fenomene demons-rabile experimental au putut fi explorate pînă la di-icnsiunile cuprinse între IO"^{14} şi IO"^{15}. „Vidul de cunoaştere" se referă la imensul, inimaginabilul domeniu aprins în spaţiul dintre IO"^{15} şi IO"$^{33'1}$.

Datorită dificultăţilor tehnice de evidenţiere a erier-|iei, şi în special a bioenergiei, pare greu de acceptat 3eea că anumite persoane posedă proprietatea neobiş-jiuită de a sesiza unele fenomene inaccesibile chiar teh-jîologiilor ultramoderne. Din păcate „senzorii biologici" apabili să recepţioneze unele emisii bioenergetice, în-mpină dificultăţi mari în traducerea senzaţiilor recep-Ilonate într-o terminologie adecvată. Faptul se datoreşte

primul rînd variabilităţii marcate a senzaţiilor resim-ite de diferiţii „senzori biologici" (vibraţie, înţepătură, furnicătură, durere surdă, variaţii de temperatură flc.) şi în al doilea rînd, imposibilităţii de a explica suportul fizic al senzaţiilor resimţite (bioelectricitate, ra-

diaţie fotonică etc.). Cert este că receptarea câmpurilor biologic^ se face mai bine cu ajutorul degetelor de la mîini, care joacă rol de antenă. Sensibilitatea maximă pare a f j localizată la nivelul degetelor 2, 3 sau 4, la vîrful lor sau pe faţa palmară.

Conform observaţiilor controlate ale unor senzori biologic^ „emisia" bioenergiei umane este maximă în anumite zone cutanate, care, de regulă, corespund unor puncte (ie acupunctura cu valoare energetică deosebită, aflate la răspîntia mai multor meridiane.

Se pare că „emisia" sau „recepţia" bioenergetică poate fi resimţită pînă la 70% din persoane, numai cea 20 /0 avînd însă o sensibilitate particulară. Acest ultim procent poate creşte printr-un antrenament specific de cîteva luni.

BIOFIZICA MERIDIANELOR SI A PUNCTELOR DE ACUPUNCTURA

Meridianele *(Jing Lo)* sînt traiecte longitudinale ircurse de fluxurile energetice care traversează corpul uman, fluxuri energetice în care predomină una sau alta din energiile specifice menţionate : *Zong Qi* circulă mai ales în meridianele zise extraordinare ; *Wei Qi* circulă mai ales în meridianele numite tendino-muscu-lare ; *Ying Qi* circulă mai ales în meridianele principale (cele pe care se găsesc înşiruite punctele de acupunctura) ; *Shen Qi* circulă mai ales în meridianele numite distincte.
După cum se observă în tabelul I, corpul uman este .'.trăbătut de 72 de meridiane, dintre care 12 sînt meridiane principale, care poartă în general numele unui or-intern, iar celelalte se numesc meridiane secundare.

Clasificarea meridianelor *Tabelul I*

Numele **meridianului**	**Număr** de meridiane
Meridianele principale *(Jing Lo)*	7
Meridianele distincte *(Jing Bie)*	2
Meridianele tendino-musculare	1
Meridianele extraordinare *(Qi Jing)*	2
Meridianele *Lo* longitudinale	1
Meridianele *Lo* transversale	6
Total meridiane	8
	1
	2
	1
	2
	1
	2

* Denumirile celor 12 meridiane principale cu prescurtările t>r sînt redate în anexa 3.

In fig. 18 sînt redate meridianele principale vizibile lin poziţie antero-laterală.

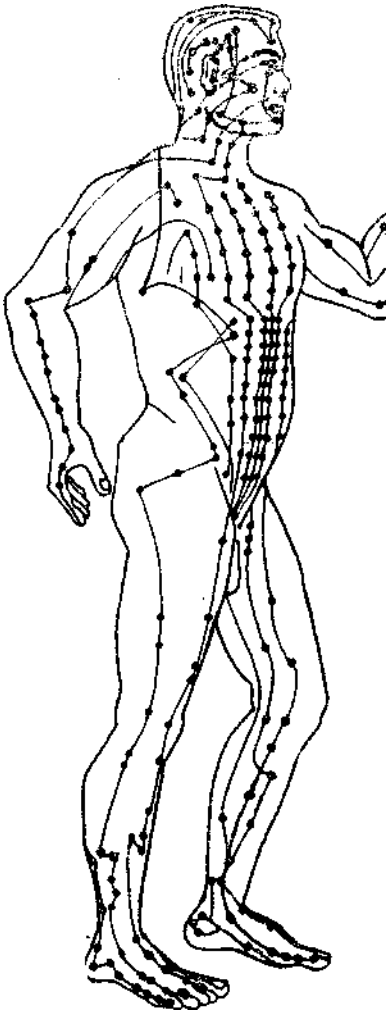

Fig. 18. — Vedere antero-laterală a corpului,
acupunctura.

Punctele (Xue Wei) sînt zone punctiforme (2—3 mm-) pe suprafafa corpului, la nivelul cărora au loc schirn-rile de informaţii între mediul intern (organe) şi meul extern (energiile exogene sau cosmice), file se nu-esc sugestiv „porţi ale energiei" sau „ferestre des-isc pentru energie", fiind în esenţă „orificii de acces tre ansamblul energetic al organismului". Aceste orificii au o funcţie selectivă pentru energiile ogene, fiind „deschise" pentru unele tipuri de ener-e şi „închise" pentru altele. Cele mai importante punctele energetice") se află la intersecţia diferitelor ixuri energetice („meridiane"), avînd un rol important . „homeostazia energetică" a corpului. Cunoaşterea vă-itelor acestor puncte este fundamentală pentru posi-ilitatea transferului energetic în vederea realizării chilibrului fiziologic caracteristic stării de sănătate.

Cele 12 meridiane principale sînt organizate conform rincipiului bipolarităţii *Yang-Yin.* Astfel, 6 din cele 2 meridiane principale sînt *Yang* (intestin subţire, trei ocare, intestin gros, vezică, veziculă biliară şi stomac) ir 6 sînt de natură *Yin* (cord, vase sex, plămîii, rinichi, eat şi splină-pancreas). Cele 12 meridiane fac parte ntr-un circuit neîntrerupt, ce realizează „marea cir-laţie energetică", în care fiecare meridian are în rsul unei zile şi al unei nopţi, două ore de Activitate aximă şi două ore de activitate minimă (fig. 19). ' Zece din cele 12 meridiane, corespund unor organe terne şi realizează prin cuplarea unui meridian *Yang* unul *Yin,* 5 unităţi energetice, desemnate sirnbolic în tichitate prin numele celor 5 elemente : foc, pămînt, tal, apă şi lemn. Fiecare din cele 5 unităţi er»ergetice ,te alcătuită după aceeaşi schemă (fig. 20), elementele Constitutive fiind : un organ parenchimatos *(Zafig)* şi un

cu meridianele

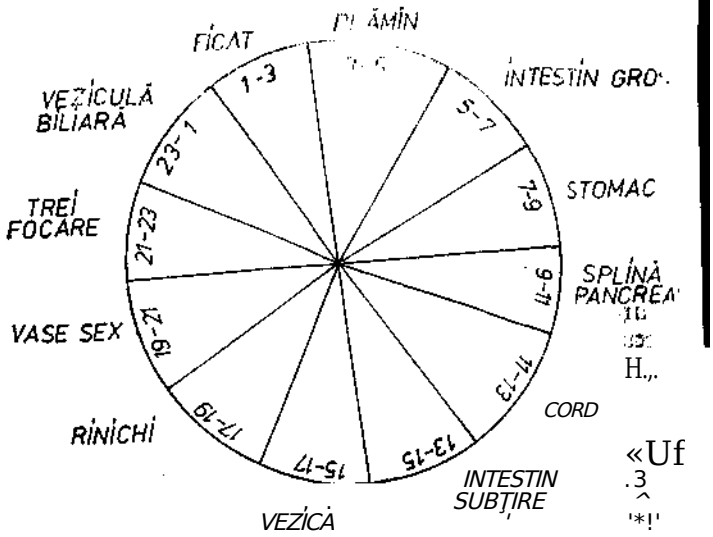

Fig 19. — Orarul activităţii bioritmlce a meridianeldlf

organ cavitar (Fu), din care derivă un meridian *Yin* respectiv, un meridian *Yang,* cuplate între ele, la extr mitatea lor, printr-un mic vas secundar. Fiecărei unit; energetice îi corespunde, de asemenea, un meridian te dino-muscular, un meridian distinct, un meridian / longitudinal şi un meridian *Lo* transversal.

Fiecare unitate energetică corespunde unui anun tip de energie şi răspunde în organism de o anun i funcţie : unitatea energetică *lemn,* de exemplu, cuprin

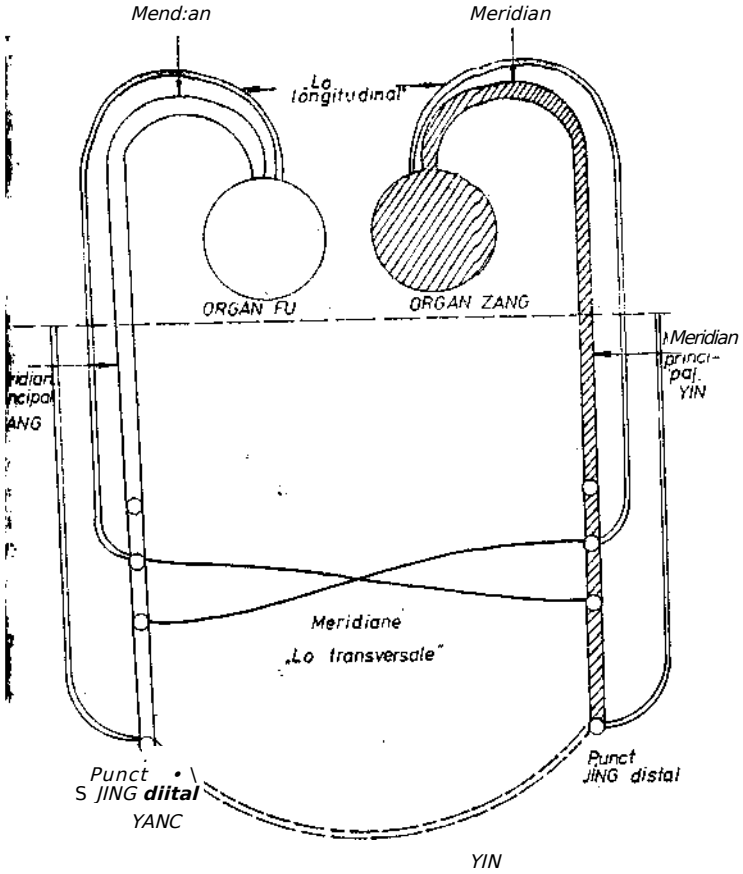
Mend:an
Meridian
La longitudinal"
ORGAN FU
ORGAN ZANG
Meridian
YIN
Meridiane
„Lo transversale"
Punct
S JING diital
YANC
Punct
JING distal
YIN

ta, 20. — **Schema generală de organizare a unei unităţi energetice.**

individului ; unitatea energetică
ridianelor stomawpUnă-pancreas, fu
de activitatea metabolică şi nutritiva
unitatea energetică $_{me}tal$ ^«P^
testin gros-plămîn, fiind răspunzătoare de
nismului la energiile exogene ; m «ne,
unitatea ener
tică apă corespunde meridianelor y^ca-
nmchi,fi;
răspunzătoare de activitatea endocrina şi
prin acea,
de activitatea bioritmică a organelor
interne.

Cele 12 meridiane mai sînt cuplate şi
după pnn«j unipolar. Două meridiane de
aceeaş! -palan tot e (Yang Yin), unul de
la .ernbrele superioare a^ d de lam, brele
inferioare, realizează 6 «*®

nivelul toracelui, iie la
nivelul După cum o
sugerează şi

ive funcţionale de receptare mediul înconjurător. La nivelul acestor antene m

ceptionate „informaţii" *ti**?? **"* pm *** *%*'* btocibernefic al meridianelor, Wormaţu care parfac, la realizarea „homeostaziei energetice". Punctele de acu

TAI YANG *SHAO YANG* *YANG M'ING*

**—Energie exogenu*

21. — Cele G niveluri *(axe)* energetice : iniţialele din ca-indică meridianele care alcătuiesc *axele* respective, precum şi

punctură (şi în special punctele terminale, numite , puncte *Jing* distale) pot fi asimilate unui *circuit oscilan i* capabil să intre în rezonanţă cu excitanţii ritmici d m afară şi posedînd o *anumită* lungime de undă. O pam lela între cele 6 niveluri energetice şi radiaţiile electiv magnetice sub influenţa cărora se găseşte organismul uman este redată în fig. 22. Energiile exogene cu o i mai înalt nivel (lungime de undă foarte mică şi f m venţă foarte mare) ar putea fi considerate ca „rezonînd cu nivelul energetic cel mai ridicat, *Tai Yang ;* celelall< radiaţii elctromagnetice cu energie din ce în ce mai mini (lungimi de undă din ce în ce mai mari şi frecvenţe di n ce în ce mai mici) ar putea fi considerate ca rezonînd cu celelalte niveluri energetice, cu potenţial energetic din ce în ce mai mic.

^Energiile exogene menţionate (la care s-ar puliv adăuga şi alte cîmpuri energetice ca, de exemplu, cîm purile gravitaţionale terestre sau extraterestre) repiv zintă stimulul permanent al sistemului energetic al oi ganismului. Influenţa lor poate deveni patologică, a tuni -i cînd intensitatea cu care acţionează asupra organismului este prea mare sau prea mică sau cînd sistemul de ap;i rare al organismului este dereglat. Tehnicile de stimu lare a punctelor de acupunctura pot amplifica oscilaţii' de rezonanţă (tonifierea punctului şi meridianului) sau dimpotrivă, o pot diminua prin decalaj de fază (tehnic» de dispersie sau de sedare a meridianului).

Cum poate fi explicată existenţa meridianelor şi H punctelor şi care este substratul lor ? Studii anatomici minuţioase, întreprinse în ultimii 50 de ani, nu au pulul găsi la nivelul meridianelor şi punctelor de acupunctura *structuri anatomice specifice.* Existenţa lor a putut H totuşi, obiectiv demonstrată, pe baza particulari taţii»» *funcţionale* ale acestor zone punctiforme şi ale acestui traiecte lineare, după cum reiese din tabelul II.

IN

10^K. W£ " *tf.*	*Ultraradiatia cosmica*	*1XE*	'•P c" §! Oj ti;
?jq	*Radiaţia X*	*1ĂE 1mu*	*3-10^17Hz*
c ?/j6j	*Radiaţja*	*1P*	*3-10^KHz*
"o 70^1 *infrarosle*	*Radiaţia*		
* 70 j		-rrrrrr	*.300 G Hz*
D 7m d) ? ^	*Radiatja de frecvenţă înaltă* ~U ÙL	7/77 *1k*	*300 MHz* *. 300KHZ*
/	*Radiaţia cu ceaFF] [mai mare* de *undă*	*I0^3km f*	*.300 Hz*

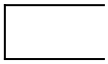

22. — Relaţia posibilă dintre cele 6 niveluri energetice şi 3iaţiile electromagnetice ; UUS = unde ultra-scurte ; US = (ide scurte ; UM = unde medii; UL = unde lungi ; FFJ = fccvente foarte joase ; FEJ = frecvenţe extrem de joase şi FUJ = frecvente ultra-joase

Asemeni curenţilor oceanici, care nu sînt canale pre-rmate, adică nu au o structură deosebită de cea a apei, care pot fi văzuţi şi resimţiţi ca efect la mari dis-bnţe, tot aşa meridianele de acupunctura îşi fac resim-

Tabclui

Particularităţile funcţionale ale zonelor cutanate utilizate in acupunctura

Sensibilitate dureroasă crescută
Variaţii mai mari ale temperaturii locale
„Respiraţie cutanată" crescută (captare mai mare a (
la nivelul punctelor)
Rezistenţă electrică mai scăzută explorată fie în curci îl
continuu, fie m curent alternativ (între 20 şi 250 KOhin)
Capacitate electrică cu valori mai mari (0,1—1 fi F)
Potenţiale electrice mai mari (pînă la 350 mV)

ţită prezenţa, fără ca traiectul lor să fie marcat do structuri anatomice particulare.

Se poate accepta în prezent că organismele animale sînt alcătuite dintr-un număr imens de cîmpuri bio-energetice (bioelectrice, dar nu numai bioelectrice), care interferează, realizînd în final un anumit ,.schelet bio-energetic", plasat în şi $î_n$ corelaţie strînsă cu infinitul schelet energetic al universului, întrucît ţesuturile sînl alcătuite din numeroase celule ce pulsează energetic în diferite lungimi de undă, suma acestora ar putea induce linii de forţă cu o dispoziţie spaţială precisă. Interferenţa dintre două asemenea cîmpuri ar putea reprezenta traiectul linear al unuia sau al altuia dintre meridianele de acupunctura. Suportul funcţional al acestor meridiane ar putea fi reprezentat de' dispoziţia mai mult sau mai puţin lineară a sarcinilor electrice (grupări polare) pozitive (pentru meridianele Yin) sau negative (pentru meridianele *Yang),* orientate astfel de cîmpurile de .interferenţă bioenergetică emanate din diferitele grupări celulare care intră în rezonanţă la <> anumită lungime de undă. Este fonrte probabil că gru pările polare în cauză să fie reprezentate de sarcinii.'

l'-ctrice prezente .pe moleculele proteice şi în special •• moleculele ce alcătuiesc ţesutul conjunctiv, cel mai ne reprezentat dintre ţesuturile corpului (constituie >:'oximativ o treime din întreaga masă proteică a aces-ia). Deoarece singurele proteine cu efect piezoelec-: din organism se găsesc în fibrele colagenice, este [1] iibil ca stimularea (prin înţepare sau presiune) a ictelor de acupunctura să producă „microcurenţi de 'iune" capabili să stimuleze terminaţiile nervoase sen-...ve — atît somatice cît şi vegetative. Aşa se explică teşterea potenţialelor electrice ale punctelor de acu-Inctură, prin aplicarea unei presiuni mai mari asupra Vctrodului explorator.

O constatare interesantă este aceea că la nivelul inctelor de acupunctura terminaţiile nervoase sînt mai jgat reprezentate. De asemenea, între trunchiurile ervoase mari şi meridiane există un oarecare parale-Ism. Este posibil ca această distribuţie a sistemului lervos să fi fost indusă datorită tocmai existenţei longitudinale a traseelor energetice reprezentate de meri-'liane, al căror rol biostimulator este binecunoscut în fjlogie.

O teorie interesantă, emisă de Lee (1981), interpretă traiectele periferice de acupunctura ca fiind ex-;sia relaţiilor existente în structurile sistemului ner-5 central. Astfel, meridianele ar putea fi privite ca ; iecte într-un *homunculus* aflat la nivelul talamusu-. Acest *homunculus* corespunde unui *fetus* cu capul i mare îngropat în regiunea pelvină, cu mîinile şi loarele adunate în jurul feţei. Lanţurile de neuroni ;zenţi de-a lungul axei longitudinale a *homunculus-u*-M ar reprezenta meridianele de la periferie. Pe

parai rsul acestor lanţuri neuronale ar putea exista grupe 11 e neuroni cu puncte particulare, ceea ce ar explica punctele de acupunctura utilizate terapeutic, în con-

cepţia lui Lee, „senzaţia propagată de-a lungul meriili nelor este exact ceea ce individul simte în creier, eh! daca la periferie nu există structuri anatomice evid ţiabile pe aceste traiecte.

La fel punctul de acupunctură poate fi privit cu zona *de încărcare electncă* mai mare. La nivelul ţ s-ar găsi sarcini pozitive sau negative „libere". Dini mismul punctelor atestat de studiul proprietăţilor ,-! trice cutanate (potenţial, rezistenţă, capacitate) ar p„ fi explicat de supoziţia <* în aceeaşi zonă, la un mor,. dat, predomina sarcini pozitive *(Yin)* sau negai *(Yang)* m raport cu emanaţia energetică a organele. corelaţie Fenomenele de „fenestraţie" (de delchidc-punctelor) şi de „ocluzie" (de închidere a puncte demonstrate experimentai, pot fi astfel uşor expli, Senzaţia de punct (sau <je meridian) resimţită de soane cu o sensibilitate particulara pentru cîmp.'; bioenergetice, ca o *emisie* din punct sau ca o atrc;

nlsmnl riin\ ^ *ln* ^*nci'* ar ^ ^gată de ani

msmul dintre sarcinile electrice ale degetelor senzor biologic (încărcate pozitiv) şi cele ale punctului neg, (m caz de atracţie) sau pozitiv (în caz de resping

| Venită din negura antichităţii orientale, *era modernă ^.cupuncturii,* iniţiată de şcoala medicală franceză la s-au raliat şcolile germană, română, italiană şi re-j[v recent cea din Statele Unite ale Americii, coincide pătrunderea electronicii din ce în ce mai adînc în enalul investigaţiei medicale şi a tratamentului.
[Particularităţile electrice ale zonelor cutanate utili-|e în acupunctura (potenţialul crescut, rezistenţa şi îacitatea electrică scăzute) au fost puse în evidenţă Japonia de Yoshio Nakatani (1956), care dezvoltă (mica particulară de diagnostic şi de tratament numită /odoraku". La scurt interval, Niboyet (1959), Brunet, lour şi Perpere (1959) în Franţa, Voii în Germania p5) şi Bratu în România (1959), sînt printre primii au efectuat studii sistematice asupra proprietăţilor Strice ale punctelor de acupunctura. Cu această ocazie I- apărut şi primele aparate de detecţie a zonelor cuta-|te ele minimă rezistenţă, semnalate, după caz, fie de hiterea unui semnal sonor, fie de apariţia unui semnal linos (aprinderea unui beculeţ intercalat în circuitul |ctric de detecţie). Utilizarea în acelaşi scop a unui imetru, indicînd valoarea absolută a rezistenţei elec-ce exprimată în Ohmi, a introdus un element de pre-tie necesar cercetării clinice şi experimentale, întrucît florile rezistenţei electrice au putut fi comparate in-lindividual (starea funcţională a mai multor puncte luate pe meridianele aceluiaşi individ) şi interindivi-|al (starea funcţională a aceloraşi puncte, la bolnavii

cu aceeaşi afecţiune sau cu afecţiuni diferite). Deşi • • dovedit că parametrii electrici pot fi influenţaţi de l' tori greu de controlat, Bratu şi colab. (1964), apoi nescu-Tîrgovişte (1965, 1967, 1974) şi Wing (1977) dezvoltat tehnici de diagnostic al meridianelor al< ţaţe, bazate pe studiul sistematic al parametrilor el trici ai unor puncte importante pentru fiziologia en getică a organismului ca: punctele sursă, punctele • alarmă, punctele de asentiment sau punctele *Jing* di tale. Acestea din urmă apreciază starea funcţional^ celor 6 axe energetice, în componenta lor superior (cele 6 meridiane ale membrelor superioare) şi în i < inferioară (cele 6 meridiane ale membrelor inferioai > S-au putut astfel verifica o serie de afirmaţii tradiţi nale, ca de exemplu, caracterul mai *Yang* al jumăt;i(superioare a corpului (mai electronegative) şi mai Y' ale jumătăţii inferioare (mai puţin electronegative). l>• asemenea, s-a putut preciza dezechilibrul dreapta-stînj;.' precum şi afectarea unuia sau a altuia din cele 12 ni' ridiane, indicîndu-se şi sensul dezechilibrului : exn energetic sau insuficienţă energetică.

Studii sistematice au arătat că suprafaţa cutann poate fi asemănată cu un mozaic electric, prezenţii hi puncte de rezistenţă maximă (de regulă situate în afum meridianelor şi a punctelor de acupunctura) şi de re/i:, tentă minimă (de regulă situate la nivelul meridianele şi al punctelor de acupunctura). Spunsm „de regub pentru că proprietăţile electrice ce caracterizează puii' tele de acupunctura pot fi uneori regăsite şi în af;n acestor puncte (rezultate fals-pozitive) şi, dimpotrh , alteori, punctele de acupunctura localizate după repen i< anatomice, prezintă proprietăţi electrice asem'ânăto;n cu cele întîlnite pe zonele indiferente (rezultate f al negative). Datele noastre arată că în 70% din cazi n punctele de acupunctura pot fi localizate cu destulă pn

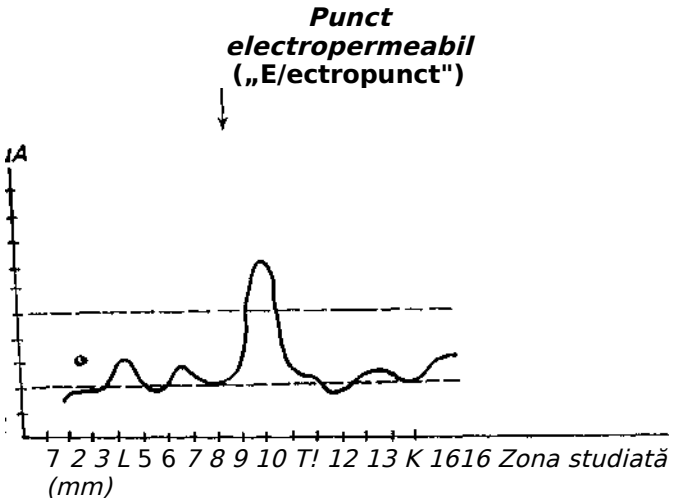

g. 23. — Variaţia rezistentei electrice cutanate la nivelul punctului de acupunctura.

zie pe baza proprietăţilor lor electrice, care pot fi £date grafic (fig. 23).

Atragem atenţia că semnificaţia precisă a proprie-Iţilor electrice cutanate rămîne încă necunoscută. Se ţie că rezistenţa electrica cutanată depinde în mare mă-pră de starea funcţională a sistemului nervos vegetativ ; ceasta ne-a determinat *să* emitem ipoteza (1973), că jnctele de acupunctura pot reprezenta „zone de con-^ntrare vegetativă", ceea ce ar putea corespunde fie iui număr mai mare de terminaţii nervoase la acest Svel (lucru afirmat de cercetările lui Kellner, publicate 1967, dar neconfirmate în întregime), fie, mai curînd, |nui prag funcţional mai scăzut pentru receptarea di-eriţilor stimuli, adică o *hipersensibilitate vegetativă.*

Indiferent de considerentele teoretice referitoare la emnificaţia proprietăţilor electrice ale punctelor de

acupunctura, în prezent, în multe ţări, inclusiv ţara noastră, au fost construite numeroase dispo/iti de detecţie a punctelor de acupunctura ,unele dintn cu performanţe deosebite. Ele pot fi de ajutor celor t practicînd de puţină vreme acupunctura, întîmpin;i ficultăţi în localizarea precisă a punctelor, în adc- cele mai multe insuccese în acupunctura par a se da! în primul rînd alegerii incorecte a punctelor de uti l > şi numai în al doilea rînd, localizării lor imprecise.

Un al doilea domeniu în care electronica s-a dov< de mare ajutor a fost acela al folosirii curentului elecl < ca stimul al punctelor de acupunctura, fie direct *(el: tropunctura),* fie indirect, prin intermediul acelor in ti duse în punctele active *(electroacupunctura).*

Ideea folosirii în terapeutică a curentului elecl n. o regăsim încă din antichitate. Scribonius Largus (anul 43 e.n.), apoi Galen (130—200 e.n.) menţionează apll carea peştilor electrici pe zonele dureroase ale corpului. ca remediu al unor cefalei rebele sau al acceselor dr gută. Gennai Hiraga (1764) şi Sarlandiere (între Iii l n şi 1825) în secolul trecut, Roger de la Fiiye (1934), ;iu torii chinezi (începînd din 1934) şi Voii (1953) în M colul nostru, sînt printre primii care au aplicat curentul electric în scop terapeutic ; s-au pus astfel bazele *elcc troterapiei* utilizate de balneofizioterapeuţi şi ale *electro acupuncturii.*

O tratare amănunţită a problemei poate fi găsită tn lucrarea recent publicată „Electroacupunctura", în cari sînt expuse bazele teoretice şi practice ale acestei mo dalităţi de stimulare. Metoda a reprezentat un progivn în domeniul analgeziei prin acupunctura, care a ştirul l un extraordinar interes, mai ales în Statele Unite ;il. Americii, ţară în care pînă în 1974 era considerată drv|>' o relicvă ciudată a unei medicini străvechi, căreia nu • poţi acorda în nici un caz un statut ştiinţific.

Demn de consemnat este faptul că primele interven-chirurgicale practicate în afara graniţelor Chinei, la e s-a folosit analgezia acupuncturalâ au fost prac-ate de prof. N.N. Gheorghiu şi Cr. Dragomirescu 71), tehnica fiind preluată şi îmbunătăţită la Clinica anestezie a Spitalului „Fundeni" de prof. G. Litarc-ik, care a dobîndit o experienţă remarcabilă în asocie-metodelor clasice de analgezie cu metoda electro-upuncturală. Printre altele, aplicarea concomitentă două trenuri de unde cu frecvenţe diferite pe două cir-ite electrice diferite s-a dovedit a fi elementul esen-1 pentru prevenirea fenomenului de obişnuinţă în-igistrat la un stimul constant, folosit de regulă în nica obişnuită.

Dezvoltarea extraordinară a industriei electronice .edicale a pus la îndemîna practicienilor o gamă largă electrostimulatoare ce pot fi utilizate atît în trata-entul afecţiunilor cronice, cît, mai ales, în electroanal-zia acupuncturală. In ţara noastră au fost brevetate ai multe zeci de asemenea aparate, unele intrate deja fabricaţia de serie.

Judecind în mod critic valoarea reală a electroacu-mncturii, accentuăm că perimetrul său de aplicare este tult mai limitat decît cel al acupuncturii clasice, care ine suverană în peste 90% din cazurile ce reprezintă iatologia obişnuită a unui cabinet de acupunctura. Uti-zarea ei fără o indicaţie precisa, şi mai ales fără cu-.oaşterea regulilor ei de aplicare, nu poate duce decît *i* rezultate incerte şi, mai grav, la apariţia unor efecte ecundare nedorite.

Un interes deosebit 1-a suscitat comunicarea făcută «dependent de două grupuri de cercetători (Răibuleţ T., r. Herculane şi Bîgu V., la Galaţi), în ceea ce priveşte losibilitatea de a se vizualiza un segment de meridian rin injectarea în punctele de acupunctura a unui izo-

top. Ţmînd seama de faptul c* bună reproductibilitate, p trasorului se face totdeauna " dianele lungul traiectului meridianelor Auturilor i,. a unei substanţe radioactive ni f P«f ereiui , i ' eabilă. Nu poate fi exclusă Sef' S'6 Cai pare centrifuge), ne Z spectă în interpretarea aces datelor de electrof iziologie t stra conductibilitatea electr

eabilă. Nu poate fi exclusă e S'6 Cai pare ', lungul căilor limfatice as£ndenf "* lui J(

O tehnică electronică utii în care suscită încă discuţii (deşi este SCoP de efectul Kirlian de mai bCdelSo ?** *tronografra.* Imaginea fotografiSs f * ani)' este S • mai rar, a altui segment al *InrLf* . tăţilor .. torul unui curent de înalţi Knt' bţinută cu aj ' uneori o modificare a coronei loSSt' ? bilulm amplasament al unui merid a > nivelul &. Deoarece imagini asemănătoare nn? f , P tu r, mîmi false (de lemn, de exemnlff • ' bţinute ?i ', tatea nu este suficient de bună Plontr' 1&r P uctiK; ' în rezent u 0 e în prezent un domeniu în rcetare, care se aşteaptă rezultate mai p s e , Pătrunderea electronicii î a PUnCtură siderată totuşi un progres real - trebui e cercetării ştiinţifice. DezvcSS^X*^ în d m i | localizării punctelor si pred^SrV hnolo 8iei «eoesn . privită cu oarecare cicu^S fracului treb u gerează cu utilizarea lor riscă I£ f Cît cel care H ' u atît de necesar în t<- diagnostic^ ^fc, 8 ™ ca cel mai de seamă avântai i 1 ' Sa nu tocmai în independenţa sa faţă de tS? CtUrii rapeutic acupunctic în sine f HnT H logle' act ul t<- egal în medicină. llnd de

Neurobiologia modernă este unul din domeniile me-|icale care a aruncat o punte de legătură între acupunc-şi neurofiziologie, clarificînd unele dintre aspectele |pgate de acţiunea antalgică a stimulilor aplicaţi în -inctele active. Intervenţia unei componente umorale în mecanismul -irerii a devenit un fapt bine stabilit în prezent, deşi două decenii în urmă ideea „blocării durerii pe cale îorală", sugerată de cercetarea mecanismului anal-fezic al acupuncturii, provoca un surîs de îngăduinţă fonică. Experienţe efectuate pe cîini, şobolani şi iepuri, metoda circulaţiei încrucişate au demonstrat neîn-loielnic posibilitatea de a se obţine analgezie atît la Inimalul acupunctat, cît şi la cel neacupunctat, prin per-luzarea cu sînge provenind de la primul. Ulterior s-a precizat că principalele substanţe chimice eliberate în jrsul tratamentului acupunctic sînt endorfinele şi en-ţefalinele. Ele fac parte din complicatul mecanism al reacţiei de stres" la care participă multiple căi ner-Joase (somatice şi vegetative ; periferice şi centrale ; scendente şi descendente ; stimulatorii şi inhibitorii) un mare număr de neurotransmiţători şi neuromodu-Itori. Alături de endorfine, serotonina, histamina, sub-lanţa P şi somatostatinul sînt printre cele mai stu-jate. într-o cercetare efectuată cu mai bine de un de-pniu în urmă, privind posibila intervenţie a serotoninei medierea mecanismului acupunctic, am putut con-ata că după stimularea cutanată prin înţepare, con-bntraţia acesteia creşte în sînge, ca urmare a stresului

însuşi, crţş|.erii;ie înregistrîndu-se atît după stimularcn punctelor de acupunctura, cît şi după stimularea zon<' lor indiferente (fig 24).

ug/mi

(n=15)

0,5-.

0,4--*03-*

02-0,7--

^'/mutarea *zonelor indiferente*

Stimularea a trei puncte • de acupunctura: Fţi-VS^-

LEGENDA

Fig. 24. P j *înainte de fff% după acupunctu*

acupunctura

Variaţia serotoninei plasmatice după acupunctui >

Să amintim că lista neuropeptidelor (neurohormci'. neurotra$_{nsm}$iţători şi neuromodulatori) cuprinde în pn zent mai $_{mu}$it de 40 de compuşi, numărul lor sporind <! • la an, la $_{an}$ Delimitările pe care le făcea biochimia ci.' sică întf$_{e}$ neurohormoni, neurotransmiţători şi neui" modulat^ $_{au}$ devenit din ce în ce mai relative, iar in tervenţi^ $_{ace}$stora în procesele fiziologice s-a extins <|> la mecani$_{smu}$i durerii la funcţiile digestive şi metabolic activitat^$_{a}$ cardiocirculatorie şi nervoasă, ca şi la asped» legate d^ psihicul şi comportamentul individului,

Utilizarea acupuncturii ca metodă de anestezie i> vederea intervenţiilor chirurgicale mari este una din 11 <

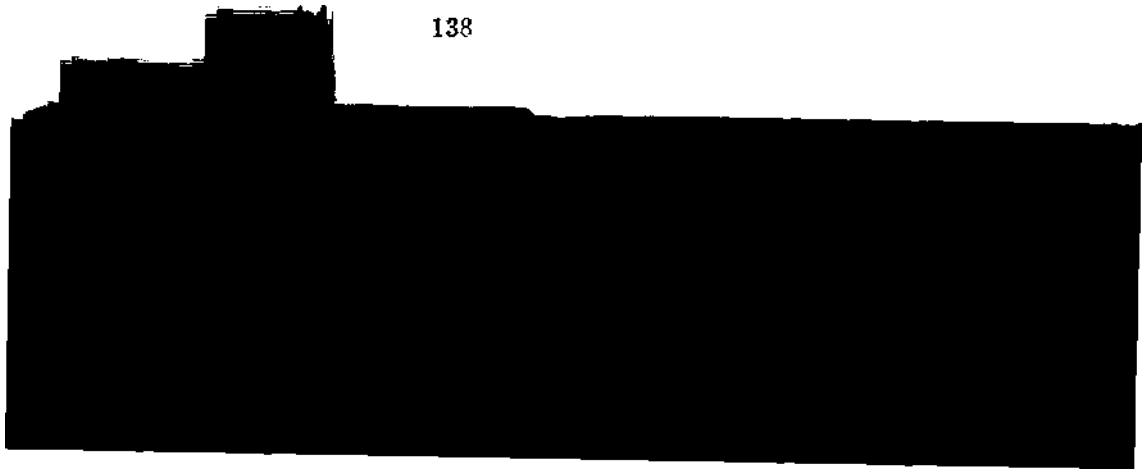

ele mai spectaculare achiziţii ale medicinii secolului nostru. Privită la început cu scepticism, ea s-a impus în Ultimii ani ca o metodă alternativă de analgezie, supe-fioară celei clasice, dacă nu prin profunzimea anesteziei, pu siguranţă prin caracterul ei fiziologic (nu recurge la itroducerea nici unei substanţe chimice în organism). Intervenţia endorfinelor în analgezia acupuncturală fost demonstrată prin evidenţierea concentraţiilor rescute ale acestora în lichidul cefalorahidian la su-piecţii acupunctaţi şi prin abolirea efectelor analgezice stfel obţinute după administrarea antagonistului endor-Jinelor, Naloxonul.

După cum se vede în fig. 25, atît endorfinele (cea aai importantă fiind B-endorfina), cit şi enkefalinele peptide înrudite, ele făcînd parte dintr-o moleculă lare, de natură glicoproteică, numită pro-opiocortină. Endorfinele, sau cum au mai fost numite „morfinele en-logene", joacă un rol fundamental atît în mecanismul percepţiei durerii, cît şi în mecanismul prevenirii ei. Sediul la care se eliberează endorfinele după stimu-rea punctelor de acupunctura poate fi reprezentat de ferite etaje nervoase (fig. 26). Se ştie că enkefalinele it prezente în cornul dorsal al măduvei spinării, lături de substanţa P şi colecistokinină. Trecerea ipulsului nervos (generator al senzaţiei dureroase) prin Drnul dorsal al măduvei are ca etapă finală sinapsa la Iţivelul celulei T, aici transmisia fiind mediată de sub-anţa P. Eliberarea substanţei P poate fi însă prevenită clocind transmisia influxului dureros) prin stimularea (nterneuronului din substanţa gelatinoasă Rolando, al ărui mediator chimic este enkefalina. După cum se ob-Jervă în fig. 27, stimularea fibrelor nervoase cu diame-ru mic (A S şi C), care inhibă în acelaşi timp interneu-lonul (şi eliberarea enkefalinei), duce la eliberarea sub-itanţei P la nivelul celulelor T şi la transmisia influxu-

-61- 76---77- -e;—

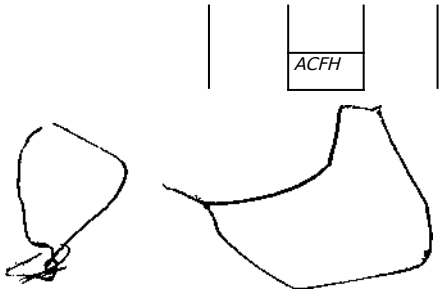

COOH

5 M „			
MATENKEI (	'ALINĂ 161-65) BMJ		
<*T- ENDORFINĂ 161-761 117AAI			
f —ENDORFINĂ 61-77 I27AA1			
J" -ENDORFINĂ 61-87			

Fig. 25. — Structura endorfinelor reprezentată schematic.

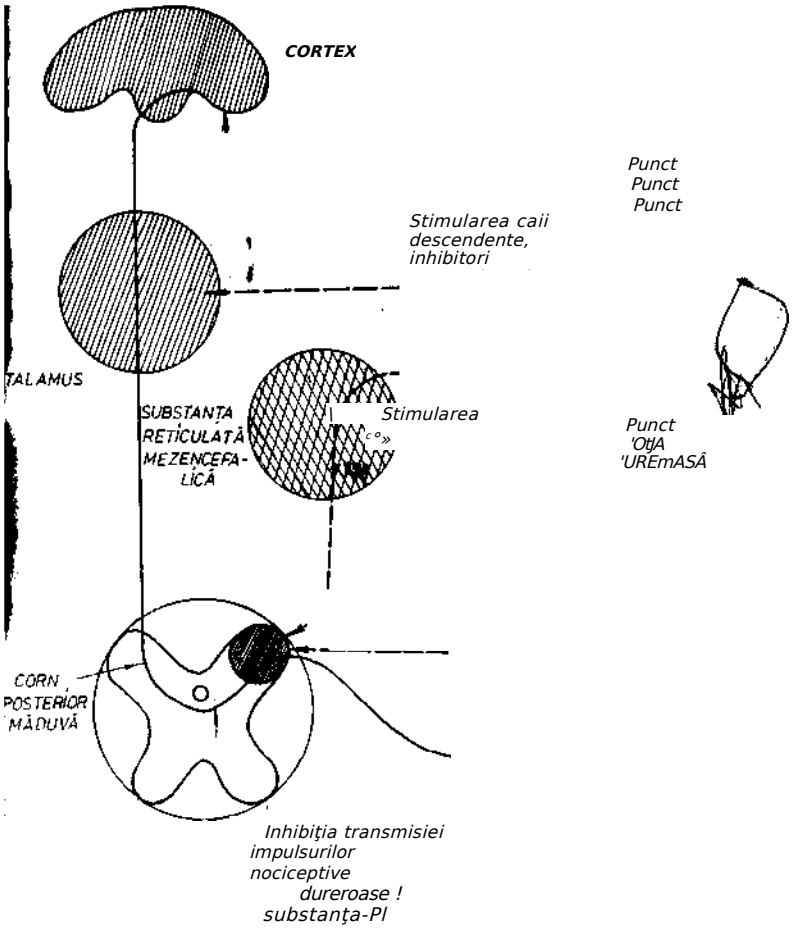

Fig. 26. — Etajele nervoase la care, sub acţiunea acupuncturii, s-ar elibera endorfine.

HI

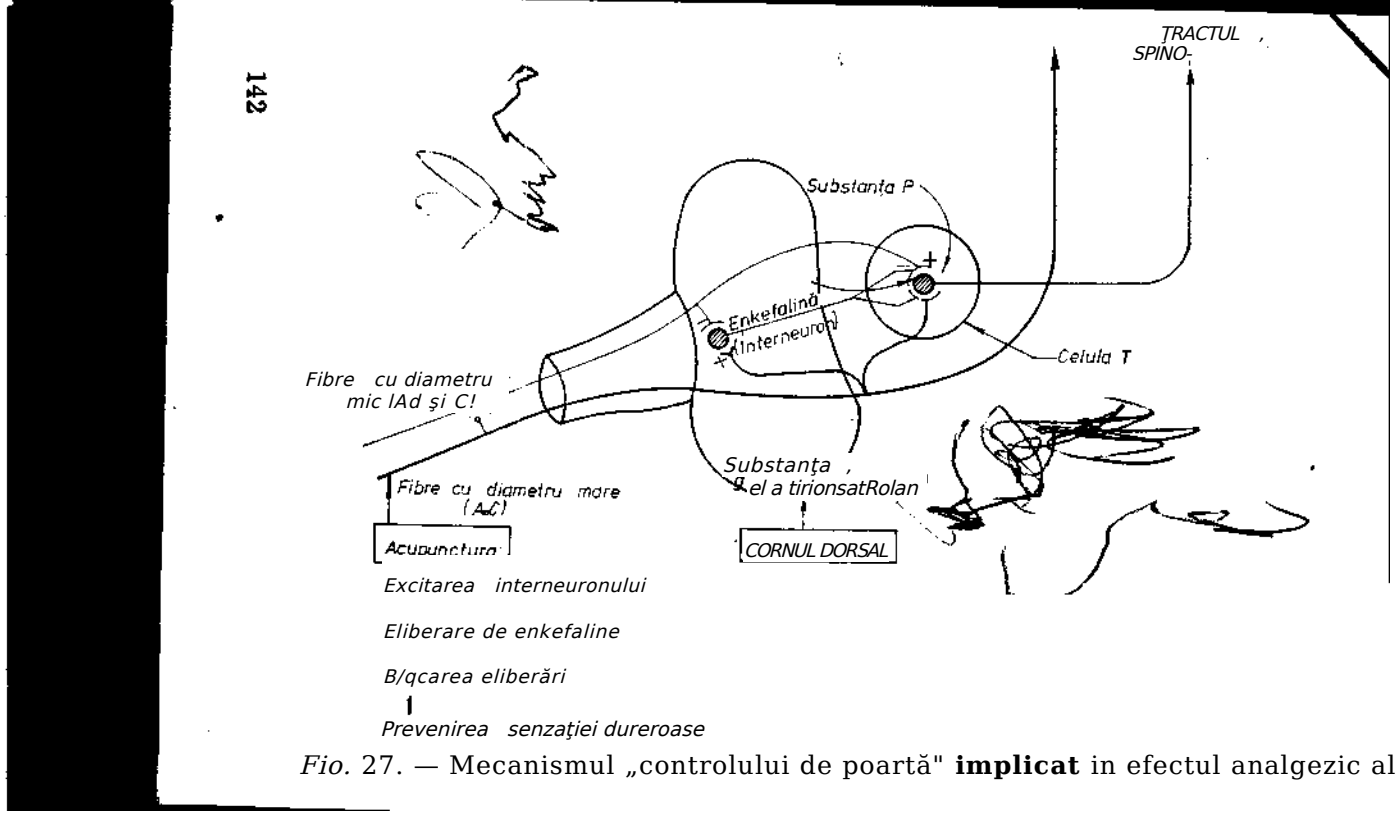

Fio. 27. — Mecanismul „controlului de poartă" **implicat** in efectul analgezic al

ui nociceptiv prin tractul spinotalamic. Dacă însă pa-
alel se stimulează fibrele aferente cu diametrul mare
A. oc şi p), acestea,printr-o colaterală trimisă interneu-
onului, vor stimula eliberarea enkefalinei, blocînd
astfel transmisia influxului nociceptiv prin celulele T.
iste teoria „porţii de control" emisă de Melzak şi Wall,
care a fost adoptată pentru explicarea mecanismului de
Acţiune a acupuncturii. Astfel, studii de histoiogie au
iratat că fibrele Ce pornesc de la punctul Stomac 36
Imult utilizat în analgezia acupuncturală) au un diame
tru mai mare şi o mielinizare mai importantă, ceea ce
face să se presupună că stimulii acupunctici sînt trans
işi preferenţial pe calea acestor fibre. La nivelul cor-
lului dorsal al măduvei, impulsurile transmise prin
aceste fibre vor stimula neuronul şi eliberarea de en-
kefahne, prevenind eliberarea substanţei P la nivelul
celulei T şi transmiterea senzaţiei dureroase din sectorul
Inervat de fibrele cu diametru mic, situate pe acelaşi
netamer. Aşa s-ar explica creşterea concentraţiei en-
tefalinelor în lichidul cefalorahidian, de,.& nivelul fi
brelor nervoase provenite din metameful pe care se
găsesc punctele stimulate. . /

Eliberarea endorfinelor la nivelul centrilor nervoşi [supramedulari realizînd multe alte „porţi de control", putea explica efectul analgezic obţinut prin acupunc-J;ură după stimularea unor puncte situate la distanţă de zona pe care se exercită stimularea. Date experimentale Abţinute pe animale, cu ajutorul microelectrozilor im-rplantaţi în talamus; susţin ipoteza că nucleul parafas-| cicular este o structură esenţială care primeşte impulsurile „purtătoare ale durerii", în timp ce nucleul cen-tromedian primeşte impulsurile aferente de la nivelul Ipunctelor de acupunctura, avînd probabil semnificaţia Ide „modulator al durerii". Descărcările nociceptive ale

neuronilor nucleului parafascicular pot fi inhibate pi" stimularea punctelor de acupunctura, stimularea ele trică a unui nerv senzitiv, pensarea tendonului Ahile M> stimularea electrica directă a nucleului centromediiu Frecvenţa optimă a impulsurilor electrice necesare n> hibării descărcărilor nociceptive ale neuronilor pai fasciculari — fie prin acupunctura, fie prin stimulau directă a nervului centromedian — a fost găsită <i 4—8 / min. Fenomenul de acomodare după o stimul; n prelungită poate fi evitat dacă se recurge la tehnn Litarczek, care utilizează pentru obţinerea analgeyi> electroacupuncturale două frecvenţe diferite care oi» rează pe două cupluri de puncte. Este de presupus . impulsurile aferente de la nivelul punctelor de acupun. tură îşi exercită acţiunea hipoalgeziantă prin intern n diul nucleului centromedian.

în acest sens, trebuie ţinut seama de faptul că n n cleul talamic primeşte numeroase fibre prin formaţi n nea reticulată bulbară, zonă de convergenţă a impui surilor heterosenzitive, inclusiv pe cele care mediu/A efectele acupuncturii. Astfel, stimularea unui punct cir acupunctura poate să producă potenţiale evocate al U în formaţiunea reticulată bulbară, cît şi în nucleul con tromedian. Se presupune deci, că efectul inhibitor cil acupuncturii asupra descărcării nucleilor parafascicu lari se realizează prin intermediul neuronilor nucleului centromedian. Este interesant că inhibiţia descărcări Im în nucleul parafascicular apare după o întîrziere d, 15—20 ms faţă de impulsul stimulator. Avînd în vedri • relaţia spaţială strînsă între cei doi nuclei, această pi rioadă de latenţă nu poate fi explicata decît prin in plicarea unui circuit neuronal mai complex, care intri vine în elaborarea efectului inhibitor exercitat de nu cleul centromedian.

In fine, întrucît concentraţii mari de endorfine au ost găsite în sistemul limbic şi în hipotalamusul ante-lor, eliberarea lor, ca urmare a unor stimuli specifici utanaţi, ar putea fi legată de aspectul emoţional al du-erii. întrucît în răspunsul la un stimul dureros tonusul moţional psihic are o importanţă deosebită, intervenţia cestui sistem (baza neurologică a emoţiei) în stabilirea ragului de percepţie a durerii şi a răspunsului emoţio-al ce însoţeşte orice stimul dureros, pare definitorie.)r, sistemul limbic prezintă cei mai numeroşi receptori ndorfinici şi aici s-au înregistrat şi cele mai mari creş-?ri ale endorfinelor după electroacupunctură.

Un alt aspect legat de rolul fiziologic posibil al en-orfinelor în menţinerea unui anumit prag de sensibi-|Jtate dureroasă, variabil de la individ la individ, ar puia aduce studiul receptivităţii interindividuale diferite acţiunea acupuncturii. S-a arătat ră dacă unui grup e indivizi împărţiţi în două categorii, una cu un prag ureros mai înalt decît media (numiţi oarecum impro-'riu „insensibili la durere") şi alta, cu pragul dureros ai mic decît media, li se administrează Naloxon (2 mg v.), comportamentul lor va fi diferit : scăderea pragului dureros pentru cei cu prag înalt şi creşterea pragu-ui dureros pentru cei cu prag scăzut. Aceste date susţin ideea unei modulări bidirecţionale a sistemului de con-;rol al durerii, care pare să aibă o activitate de fond. ceastă, instalată la un prag mai înalt sau mai scăzut, r putea fi mediată de o substanţă de tip endorfinic, de reme ce poate fi antagonizată de Naloxon.

Este interesant de menţionat că analgezia obţinută prin efect *placeb.o* poate fi mediată de eliberarea opio-idelor endogene, în adevăr, Naloxonul produce o creştere semnificativă a senzaţiei dureroase la persoanele care răspund la *placebo* prin scăderea pragului dureros, ca urmare a blocării eliberării endogene a endorfinelor.

io **1**
4
5

Indiferent dacă se introduce sau nu în organi.su. substanţă chimică analgeziantă, mobilizarea „sistemiii intrinsec de control al durerii" prin actul medical în n < va participa la obţinerea unui beneficiu terapeutic.

Legat de cele sus-amintite, ne întrebăm dacă ri'n
tivitatea (variabilă de la caz la caz) la acupunctura >
este legată de „tonusul" diferit al sistemului endorln
endogen, de care depinde controlul sensibilităţii du>
roase. Absenţa acestui sistem ar putea însemna n<
puncturorezistenţă, în timp ce o bună reprezentau
sa, ar putea însemna o receptivitate evidentă la ştim i •
cutanaţi. •-,

MECANISMUL DE ACŢIUNE A ACUPUNCTURII

De-a lungul celor 12 meridiane principale şi al celor suă canale situate pe faţa anterioară şi posterioară a irpului, numite Vasul de Concepţie şi Vasul Guvernor, ht înşiruite cele 361 de puncte aparţinînd reţelei meri-anelor. Dintre acestea, 309 sînt amplasate pe cele 12 eridiane principale, fiecare avînd cîte două ramuri etrice, una dreaptă şi alta stingă. Punctele lor vor deci bilaterale. Rezultă că numărul total de puncte ,te de 670.

Ştiind că un punct are suprafaţa de cea 2—3 mm^2 | că întreaga suprafaţă cutanată este, la individul adult, aproximativ 1,5 m^2, totalitatea punctelor de acupunc-ira nu ocupă mai mult de 1%. Cu toate acestea, am-J.oarea reacţiilor înregistrate după stimularea acestor incte este uneori neaşteptată. Mecanismele implicate producerea unei astfel de reacţii nu au putut fi încă jlucidate. Ipotezele existente, sprijinite pe date clinice experimentale, se referă numai la unele verigi ale josibilului mecanism de acţiune a acupuncturii. Luate eparat, fiecare din ele are o bază ştiinţifică acceptabilă, 6ră să reuşească însă să explice multiplele reacţii în-pgistrate după acupunctura.

Una din dificultăţile studierii mecanismului de ac-lune a acupuncturii constă în aceea că, dată fiind suprafaţa mică a unui punct de acupunctura, stimularea *ii* precisă în cursul unui experiment este de multe ori icertă. De altfel, se afirmă că multe din insuccesele Jcupuncturii se datoresc localizării imprecise a punc-elor. Detectoarele electrice ale punctelor de minimă re-

zistenţă cutanată furnizează informaţii cu un mare HU< de relativitate, astfel încît în cazuri individuale, **Jnţ'** părea unui anumit punct rămîne problematică.

După părerea noastră, orice ipoteză privind moi nismul de acţiune a acupuncturii trebuie să ţină scunde certitudini, şi anume : *a) se* cunoaşte cu preciza- i ţeaua meridianelor şi localizarea punctelor de acupun tură, cu acţiunile lor individuale ; *b)* se cunosc tehnh-i cele mai adecvate de stimulare a punctelor, în vedci i obţinerii efectului urmărit ; *c)* se cunosc reacţiile .1 ordin local, segmentar şi general ce urmează stimulfu diferitelor puncte active. Ceea ce nu se ştie, încă, > detaliu este veriga între stimularea punctelor specifh şi reacţia de răspuns a organului de corelaţie avui m vedere. In cazul unui bolnav cu ulcer duodenal, du exemplu, după stimularea unor puncte (să spunem SP/„ VC_{12}, S_{36} şi V_2|), se poate înregistra scăderea motlll taţii gastrice (a crampelor dureroase) şi a hipersecrcţIH acide; care este însă veriga intermediară care Irjii punctul stimulat cu organul de corelaţie (în cazul nostru, stomacul), nu se ştie cu precizie.

Sistemul nervos somatic, sistemul nervos vegetativ şi glandele endocrine au fost propuse ca verigă de lo/;As tură. Participarea sistemului nervos somatic este <iu« vedită de faptul că înţeparea unui punct de pe suprafaţa corpului (punct de acupunctura sau punct indil'n* rent) este recepţionată de terminaţiile senzitive existenţii în piele şi transmise centrilor superiori capabili să recii noască cu precizie zona cutanată stimulată. Verigi *efectoare* însă, nu mai poate fi explicată ţinînd seanui numai de inervaţia somatică, acţiunea sa fiind depen-dentă de dispoziţia sa metamerică. Or, numai un număr limitat din punctele de acupunctura au o dispoziţiti metamerică, acestea fiind situate pe faţa anterioară -/îl pe cea posterioară a trunchiului.

Implicarea sistemului nervos vegetativ, reglatorul nai al activităţii organelor interne, pare a fi obligatorie, are sînt caile *aferente,* purtătoare ale informaţiilor •ansmise de la nivelul punctelor stimulate, care sînt ntrii nervoşi de prelucrare a acestor informaţii şi care nt căile *eferente* prin care se comandă modificarea incţiei organului respectiv, nu se ştie decît în mică lăsură.

în fine, cunoscînd importanţa învelişului cutanat cel mai mare organ al corpului" — cîntăreşte la adult 5 kg) nu numai ca organ de protecţie, dar şi ca „glandă idocrină" sau ca ..rezervor biochimic" (conţine nume->ase sisteme enzimatice şi substanţe chimice ce intervin i reacţia organismului la *stres),* componenta *umorală* te considerată un element important al reacţiei de răs-

s la stimulii punctiformi specifici. Studii experi-entale, efectuate cu două decenii în urmă, au evidenţiat odificările endocrine care apar după stimularea punc-lor active. Reacţiile endocrine pot fi *nespecifice* (secun-jrc stimulării cutanate însăşi) sau *specifice* (apar nu-lai după stimularea unor *anumite puncte,* aflate în orelaţie funcţională numai cu *anumite glande endo-rine).*

în cadrul reacţiilor umorale trebuie inclusă şi elibe-area unor mediatori biochimici cu rol de neurotrans-uţători, neuromodulatori (ca somatostatinul, serotonina, iistamina, endorfinele etc.) sau a unor compuşi chi-liei de tipul prostaglandinelor sau kininelor ; prezenţa - însoţeşte orice stimul mecanic de intensitatea înţepă-;rii acupunctice.

Se consideră în prezent că sistemul nervos somatic, ^istemul nervos vegetativ şi glandele endocrine, repre-pintă trei sisteme homeostatice, care concură la menţi-lerea integrităţii funcţionale şi structurale a organis-lului. Dată fiind importanţa reacţiilor înregistrate nu-

mai după stimularea punctelor de acupunctura, se beşte în ultima vreme de existenţa unui al patrulcn tem homeostatic, care acţionează paralel *şi* interdci dent cu celelalte trei, reprezentat de *sistemul meri nelor,* a cărui funcţie primară ar fi aceea de a mon homeostazia energetică a organismului. Aceasta ar funcţie primară care operează în toate sistemele (plante, animale) şi totodată, se pare prima implicat,-! tr-un proces patologic. Disfuncţia acestui sistem an neazã alterarea funcţiei celorlalte trei sisteme hon statice, care au apărut filogenetic mai tîrziu. PCI acest motiv, o tulburare în funcţia acestora din in exprimă o etapă mai avansată a procesului patologi indică de cele mai multe ori existenţa unor leziuni versibile.

Una din principalele diferenţe în activitatea <•' patru sisteme este viteza lor de intervenţie (tabelul 11 Sistemul meridianelor îşi transmite informaţiile *viteza de* 0,1 m/s, adică de zece ori mai lent decît .M

Tabelul

Clasificarea sistemelor homeostatice ale organismului

Sistemul	Structura	Viteza de acţiune	Funcţia

Primul postui'd	Sistemul nervos somatic	Echilibrul rapid
	100/s*	
Al doilea visccnil	Sistemul nervos vegetativ	Echilibrul
	l m/s*	
Al treilea enetr.rll»-	Sistemul meridianelor	Echilibrul
	0,1 m/s«*	şi somato-visceral
Al patrulea M l	Sistemul endocrin	Echilibrul lent
	minute	organismului

* Viteza de conducere nervoasă. ** Senzaţia propagată de-a lungul meridianelor.

imul nervos vegetativ şi de o mie de ori mai lent decît sternul nervos somatic.

în tabelul IV sînt redate rezultatele noastre, obţi-ute într-un experiment efectuat pe trei grupe a cîte D de pacienţi, toţi cu dureri fără substrat lezional im-ortant. Procentele reprezintă cazurile în care s-a obţi-ut ameliorarea semnificativă a durerii, bazîndu-ne pe precierea subiectivă a pacienţilor.

Tabelul IV

Procentele de ameliorări semnificative în raport cu tipul tratamentului aplicat

Efect placebo	Efect neuro-reflex	Efect bioenergetic	Sumarea efectelor suplimentar

timularea punctelor ureroase	20	10	—
timularea unor puncte		30	
andard	20	20	5
ratament acupunctic idividualizat		45	
	20	20	30
		70	

Atribuirea efectelor acupuncturii unui mecanism de ipul *hipnozei* sau *autosugestiei* este contrazisă de îteva observaţii : rezultate terapeutice foarte bune pot obţinute la animale ; răspunsul la acupunctura al co-iilor mici este superior celui înregistrat la adulţi ; sti-"nularea „punctelor false" nu se însoţeşte decît rare-ri de ameliorarea simptomelor clinice ; în fine, plicarea acupuncturii la bolnavii care nu ştiu nimic espre această modalitate terapeutică, se însoţeşte de ezultate similare celor obţinute la persoanele care so-cită ele însele tratamentul acupunctic.

Indiferent de verigile fiziologice interpuse întru *> mulii cutanaţi şi răspunsul înregistrat în activitatea uit organ intern, nu trebuie uitat că ele se însoţesc << • reflectă modificări de ordin bioenergetic incomplet < noscute şi insuficient explicate. Prin aceasta, acupim tura nu rămîne doar o ştiinţă a trecutului, ci mai i rînd una a viitorului, o punte de legătură între *mii , ştiinţă.*

Anexa 1

CRONOLOGIE

'reistoria : 500 000—3 000 î.e.n.
storia mitică : Fu Xi : cea 2953—2838 î.e.n.
Shen Nong : cea 2900—2698 î.e.n.
Huang Di : 2797—2696 î.e.n. inastia
semilegendară Xia : 2033—1766 î.e.n.
inastia Shang (Yin) : 1766—1122 î.e.n.
inastia Zhon de Apus : 1122—771 î.e.n.
inastia Zhon de Răsărit : 770—246 î.e.n.
'rimăvara—Toamna Statelor Dezbinate : 770—476
î.e.n.
;atele Combatante : 475—221 î.e.n.
Inastia Qin : 221—206 î.e.n.
Inastia Han : 206 î.e.n. — 220 e.n.
'erioada celor Trei împăraţi : 220—280
inastia Jin : 265—420
inastiile de Nord şi de Sud : 420—589
inastia Sui : 581—618
linastia Tang : 618—907
linei Dinastii şi 10 Ţări : 907—960
Inastia Song de Nord : 960—1127
inastia Song de Sud : 1127—1279
nastia Yuan Mongolă : 1279—
1386 linastia Naţională Mlng :
1368—1644 inastia Qing-
Manciuriană : 1644—1911
ipublica Chineză : 1912—1949
ipublica Populară Chineză : l oct. 1949

SISTEMUL PIN YIN

In anu] 1935 guvernul R. P. Chineze a adoptat sistemn scriere baz^j pe alfabetul latin, sistem care a fost denumii („a scrie sunete"). A fost astfel oferită posibilitatea n se unifica Jronunţia Şi scrierea într-o variantă accesibilă l" occidentale, Decizia a fost cît se poate de inspirată, deo.i mulţi ^din termenii ideogramatici chinezi fuseseră redali ferit, in fnnctje de interpretarea fiecărui traducător. A' pentru notitjnea fundamentală în jurul căreia gravitează bn teoretice al§ acupuncturii, denumită „Energie" s-a adoptat in menul „Qi''(care înlocuieşte numeroasele variante apărutu Iii literatura franceză, engleză sau germană, precum : *CM, K'i* «li[1], Numeroasele variante grafice pentru aceeaşi noţiune rt-pm zentau un element de mare dificultate în însuşirea teoriei fi practicii acilpuncturii.

l'
[P] P
tPʰ]
m

Sistertinj *pin* Yin se bazează pe 21 de consonante :

g [k] k h	neaspirate	*l* reprezintă	acelaşi sunet

labiale $de_nt_ai_e$
palatizate zh [dz]
[li}] eh [t/] sh [/]
r [J] W z
[dz]

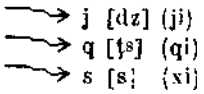

c *m*
s [s]

Cele 6 vocale

în grupul „ian" se pronunţă [ien]

f> [o]

combinaţie cu „i" se pronunţă [e]

/[i]

Xîn combinaţie cu *| <* sh> r se pronunţă [A]

zj c, s

la începutul silabei se notează cu „y"

Au] ~- după „j, q, *x"* se pronunţă [u]

Mă începutul silabei se notează „w"

/[u]

I|— după „j, q, *x"* se notează „u" dar se pronunţă „ii" Mă începutul silabei se notează „yu" **consoane finale** i [n] Pg [ţ)] (velar n, ca în „king" [ki ij])

1
5
5

Ani'

NOTAŢIA PRESCURTATA A MERIDIANELOR DE

ACUPUNCTURA

Meridianul

Prescurtam

Plămîn	P
Intestin gros	IG
Stomac	S
Splină-pancreas	SP
Cord	C
Intestin subţire	Ī
Vezică	SV
Rinichi	R
Vase *sex* (pericard)	V S
Trei focare	T
Vezicula biliară	VB
Picat	F

BIBLIOGRAFIE

VGREN H. — A new approach to chinesse traditional medicine, *Amer. J. chin. Med.,* 1973, 3, 207—212.

3APTISTE R. — L'acupuncture et son histoire, Teză de doctorat, Paris, 1961.

3ERNAL D. — Ştiinţa în istoria societăţii, Edit. Politică, Bucureşti, 1964.

ÎORSARELLO J. — Etude graphique des hexagrammss de Fân Hi, *Meridiens,* 1977, 37—38, 21—38.

ÎORSARELLO J. F., ROBERT A. — Le psychisme et la musi-co-therapie des chinois, Guy Tredaniel, Paris, 1983.

3RIGMAN R. F. — La medecine en Chine antique, Imprimerie Sainte-Catherine, Bruges, 1955.

iURR H. — The Fields Liie, Ballantine Books Inc., New York, 1973.

MBA T. — Introducere în practica acupuncturii, Edit. „Litera", Bucureşti, 1973.

:ABA T. — Tratamentul bolilor prin acupunctura, Edit. „Litera", Bucureşti, 1976.

T. — Acupunctura — tradiţie şi modernitate, Edit. „Litera", Bucureşti, 1977.

T. — Acupunctura — diagnostic şi tratament, Edit. „Litera", Bucureşti, 1978.

2ABA T. — Funcţia energetică a organismului şi mecanismele acupuncturii, Edit. „Litera", Bucureşti, 1980.

:APRA F. — The Tao of Physics, Flamingo, Universitary Press, Oxford, 1983.

DOOK N. D. — Xin and Yang in natural system, *Amer. J. Acup.,* 1977, 5, 5—14.

^ONCON A. A. — Energetic concepts of classica] chinese acu-puncture, *Amer. J. Acup.,* 1979, 7, 41—47.

ONSTANTIN D. — Inteligenţa materiei, Edit. Militară, Bucureşti, 1981.

DAHL O., FOSSGREEN J. — Laerebog i Akupunktur, Nyt Nor-disk Forlag Arnold Busck, Copenhaga, 1984.

DALE R. A. — The orgins and future of acupunctura, *Amer J. Acup.,* 1982, 10, 101—120.

DARRAS J. c. — Objectif : Acupuncture, Trăite d'acupunctui i-
[med]icale, Editions Dara, Paris, 1982. UAVIS L. D. — The history and sociology of the scientific stud.v
[of] acupuncture, *Amer. J. chin. Med.,* 1975, 3, 5—20 T^Triir ' ~~ Acupuncture, Jane, New York, 1972. DUMIPRESCU L. FL, ŢINTOIU S. I. — The „phenestration
occlusion" phenomena, J. Kyoto Fain Control Inst, 1971.

- ~~ Magie et medecine, Presses Universitaires de [tra]nce, Paris, 1943.
GHEORGHIU N. N., DRAGOMIRESCU CR., RÂUŢ C., IO
NESCU-TÎRGOVIŞTE C., CIUCA ŞT. — Manual de acu
Punctură, [Edit]- Medicală, Bucureşti, 1974.
HOGEA-VELISESCU ILEANA — Dicţionar al literaturii chi-
[nez]e clasice şi moderne, Edit. Ştiinţifică şi Enciclopedică,
Bucureşti, 1983.
Huang Di Nei Jing Su Wen (întrebările fundamentale alo
lui Neijing atribuite împăratului legendar Huang Di).
[v°]l- I şi III, Presa Comercială, Shangai, 1955, p. 244 .
p. 245—514. HUARD p., \VONG MING — La medecine chinoise, Presses
Universitaires de France, Paris, 1969.
IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — La importancia diagnostica de la
resistividad electrica de los puntos de acupunctura, *Rev.*
Argentina Acup., 1967, 4, 2. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C., CONSTANTIN D., BRATU I. —
Electrical skin resistance in diagnosis of neuroses, *Amer.*
[J]- *Acup.,* 1974, 2, 247. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — Anatomic and funcţional parti-
culairities of the skin areas used in acupuncture, *Amer.*
[J]- *Acup.,* 1975, 3, 199. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — Tratamentul prin acupunctura,
Edit. Sport-Turism, Bucureşti, 1977. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — Proper Nutrition in tradiţional
chinese Medicine, *Amer. J. Acup.,* 1980, 8, 205—214. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — Electro-acupunctura, Edit. Sport-
Turism, Bucureşti, 1984.
IONESCU-TÎRGOVIŞTE C., BÂJENARU O., ZUGRĂVES-CU D., DOROBANTU R., POPA E. —
L'influenza della stimulazione electtrica di alcuni punti prossimali sui po-tenziali dei punţi Jing distali, *Riv. ital. Med. orient.,*
IONESCU-TÎRGOVIŞTE C., 3AJENARU O. —
Electric Diagnosis in Acupunctura, *Amer. J. Acup.,* 1984, 12, 229—23».

,ANZA U., IONESCU-TÎRGOVIŞTE C. — Agopunctura classica, Ed. Torre Pelice, Torino, 1976.
..AVIER J. A. — Bio-energetique chinoise, Librairie S. A. Ma-loine, Paris, lt>76.
_-EE T. N. — Thalamic Neuron Theory, the Law of the Five Elements ant the Rhytmic Method of Classical Acupunc-ture, *Amer. J. Acup.,* 1981, 9, 217—226.
EVINE D. — Acupunctura in review : a mechanistic perspective, *Amer. J. Acup.,* 1980, 8, 5—17.
MATEI C. H. — Civilizaţia lumii antice, Edit. „Eminescu", Bucureşti, 1983.
MELZAK R., STILLWELL D. M., FOX E. J. — Trigger points and acupuncture points for pain : correlations and im-plications, Pain, 1977, 3, 3—23.
VIORANT G. S. de — L'acupuncture chinoise, ed. a Il-a, Librairie S. A. Maloine, Paris 1979.
MORSE W. B. — Chinese Medicine, Paul B. Hoeber (Clio Medica), New York, 1934.
NEEDHAM J. — Science and civilisation in China, voi. I, Cam-bridge, 1954.
NGUYEN VAN NGHI, PICOU E. — Pathogenie et pathologie energetique en medicine chinoise, Don Bosco, Marsilia, 1971.
NIBOYET J. E. H. — Nouvelles constatations sur Ies proprietes electriques des points chinois, *Bull Soc. Acup., 1958, 30, 7.*
OMURA Y. — Some hystorical aspects of acupuncture and elec-troacupuncture research, *Acup. electro.-therap. Res. int.,* 1976, l, 3.
POMERANZ B., CHIN D. — Naloxone blockade of acupuncture analgesia : endorphin implicated, *Life Sci.,* 1976, 19, l, 757. RAIBULET T., RAIBULEŢ A. — Acupunctura, tratament de recuperare funcţională, Edit. „Facla", Timişoara, 1978. RÂIBULET T., GEORGESCU G., POPESCU I. — Do meridians of acupuncture exist ? A radioactive tracer study of the bladder meridian, *Amer. J. Acup.,* 1981, 9, 251—256. SCHWARTZ J. — Human energy system, E. P. Dutton, New York, 1979.
SIMA QIAN — Biograpuies of Bian Que and Cang Gong from Shi Ji (Historical records), 145—86 î.e.n.
* * Study for Han Silk Manuscripts from Mawangdui : Tran-scription of the Silk Manuscript of Medical Treatises Found in Tomb No. 3 at Mawangdui in Changsha.

TSUN-JMIN LEE — Thalamic neuron theory, the law of llir fmve elements and the rhytmic method of classical acu-p-uncture, *Amer. J. Acup.,* 1981, 9, 217—226.
ULET1" G. A. — Acupuncture is no hypnosis ; recent physio-logical studies, *Amer. J. Acup.,* 1983, 11, 5—13.
XUETAI WANG — An introduction to the study of acupunc-tmire and moxibustion in China, *J. trad. chin. Med.,* 1984, 4 , 85—90.
WANG XUE-TAI — The Origin and Development of Chinese Acupuncture and Moxibustion, *Amer. J. Acup.,* 1979, 7, 2 93—303.
WU JI N-YI — Neijing chronological medical theories, *Chin. med. J.,* 1982, 95, 569—578.
ZHANG JIN şi colab. — Phenomenon of Propagated Sensation Along Channels Reaching the Affected Area (Abstract), *Chin. Acup. Moxibust.,* 1981, l, 24—27.
ZHOU-DAHONG — The contribution of tradiţional chinese me dicina to rehabilitation medicine, *Chin. med. J.,* 1981, 34, 5-93—596.

f
ZHU ZONG-XIANG — Research advances in the electrica l \ s pecificity of meridians and acupuncture points, Amer./ ^. *Acup.,* 1981, 9, 203.

Redactor de carte : Dr. MARIANA CODRES Tehnoredactor : IOZSA ŞTEFAN

Bun de tipar : 30.05.1985.
Formatul : 32/70X100.
Hîrtie : Scris I A 70X100/44,1.
Coli tipar : 5.

Comanda nr. 50 145
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" Piața Scînteii nr. l, București, Republica Socialistă România